Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ

για την τρίτη δημοτικού

1

Με απόφαση της ελληνικής κυβερνήσεως τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν.

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ

ΤΡΙΤΗ ΤΑΞΗ

1

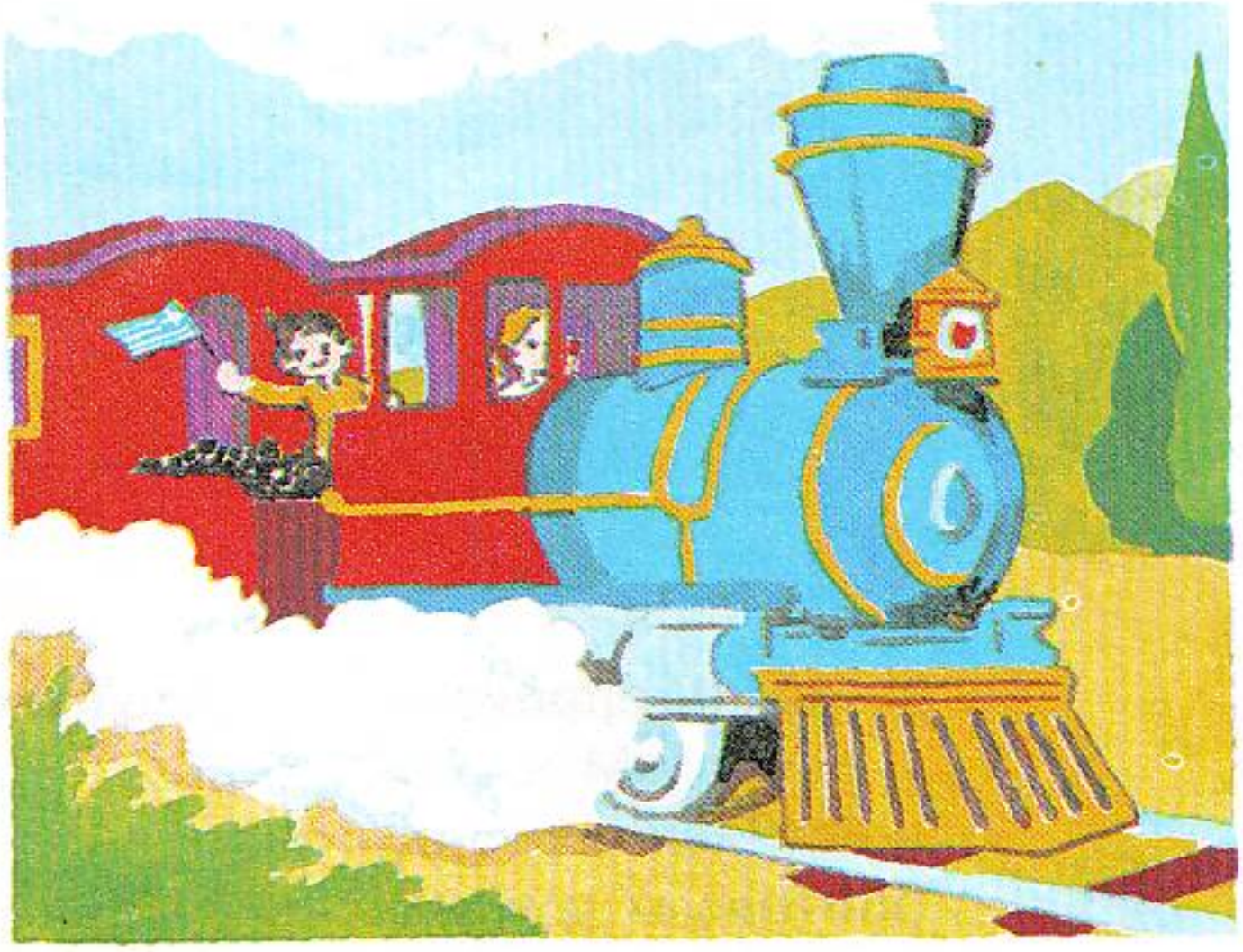

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ

Συντακτική ομάδα:	Διονύσης Μελάς Θάνος Μπλούνας Χάρης Σακελλαρίου Κώστας Χωρεάνθης
Εικονογράφηση:	Άκης Αβαγιανός

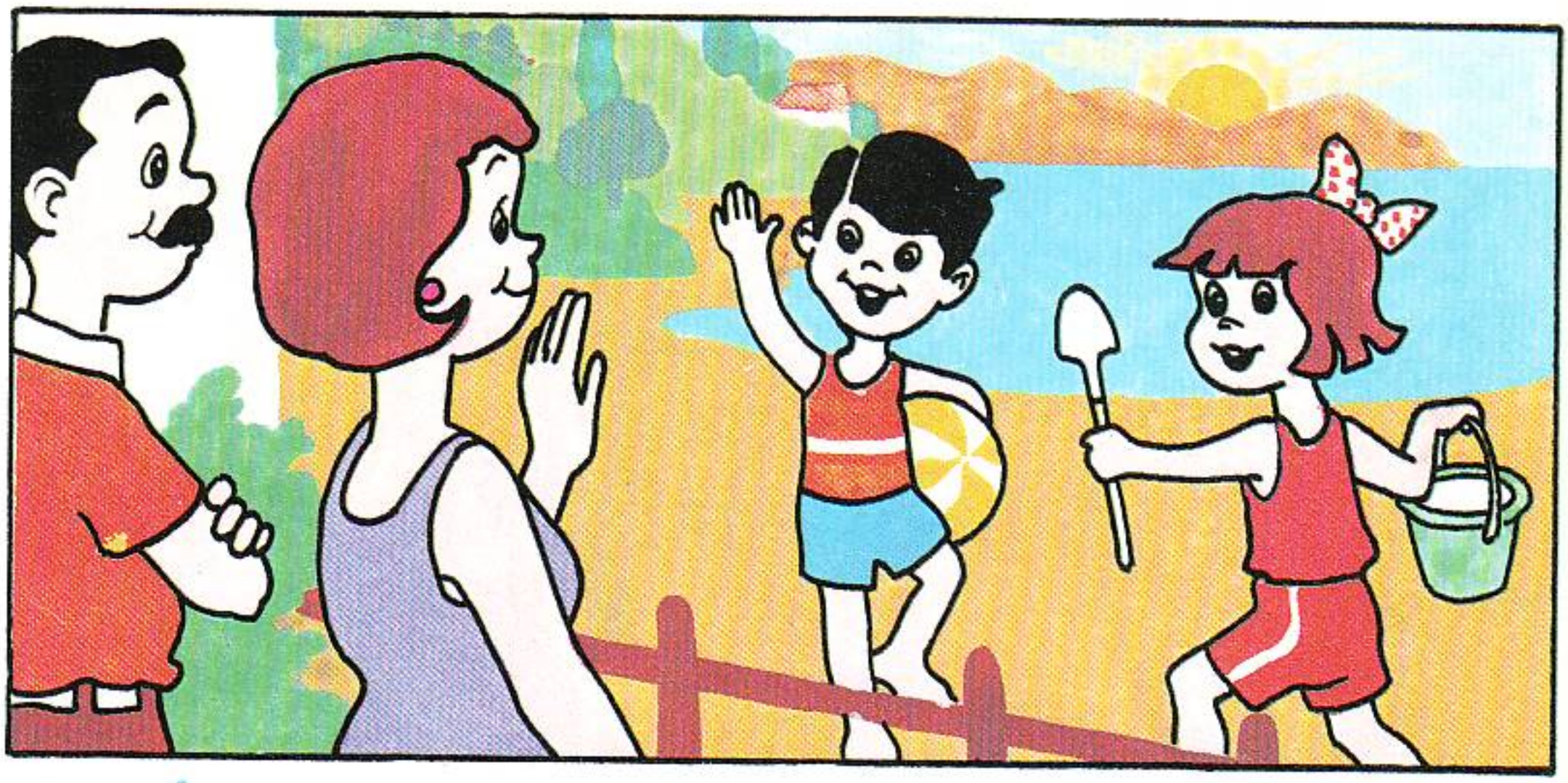

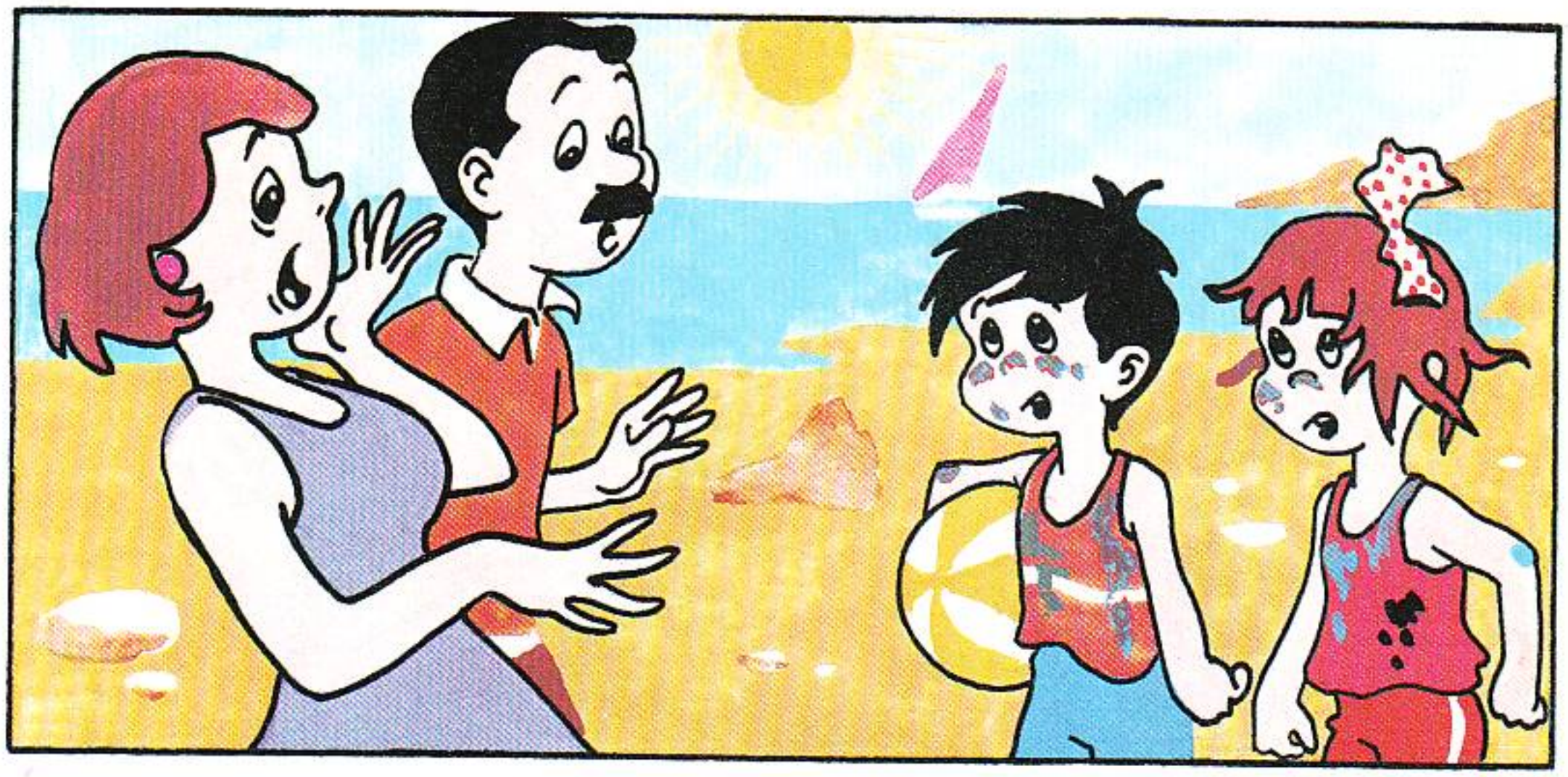

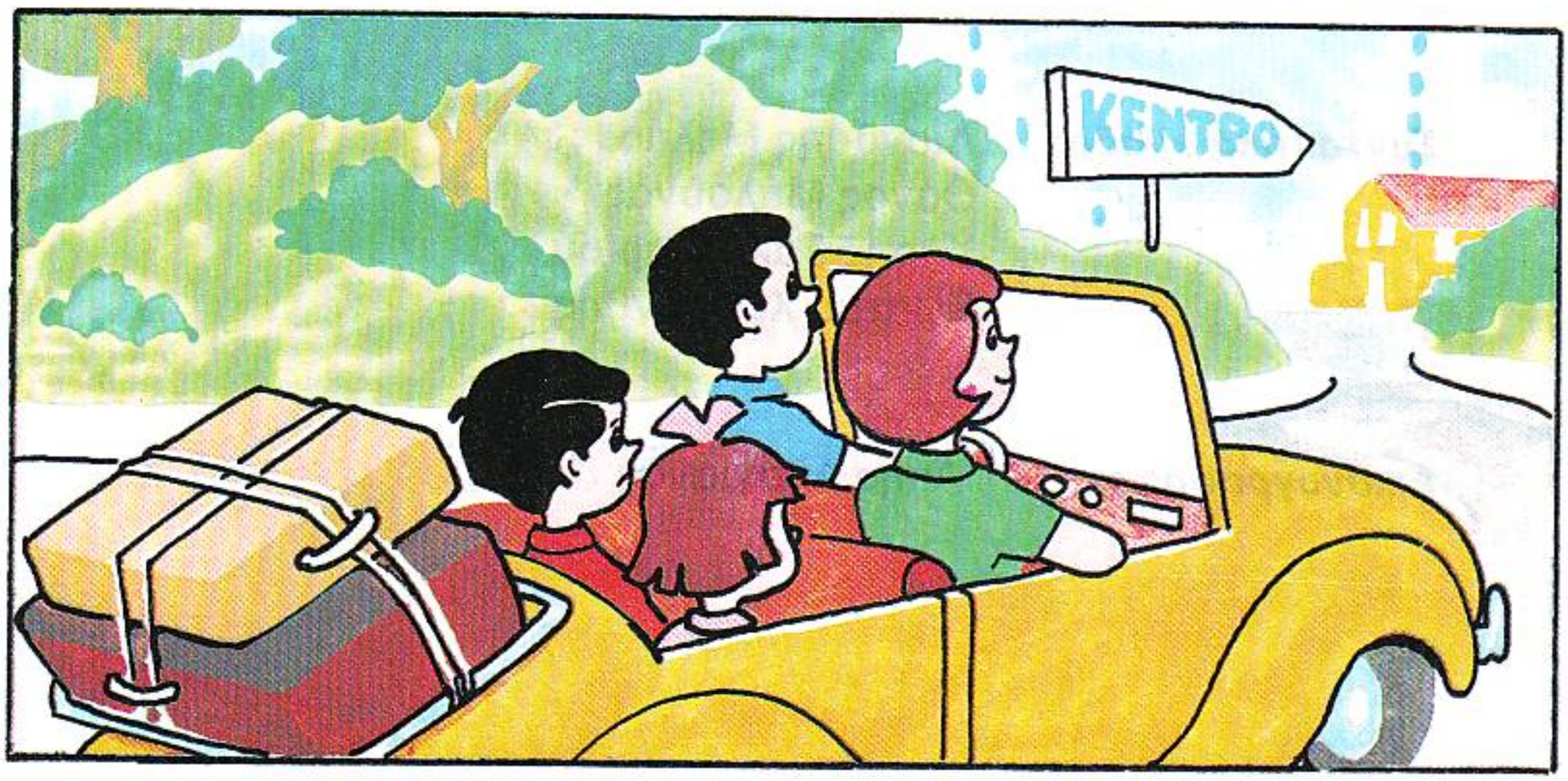
KENTPO

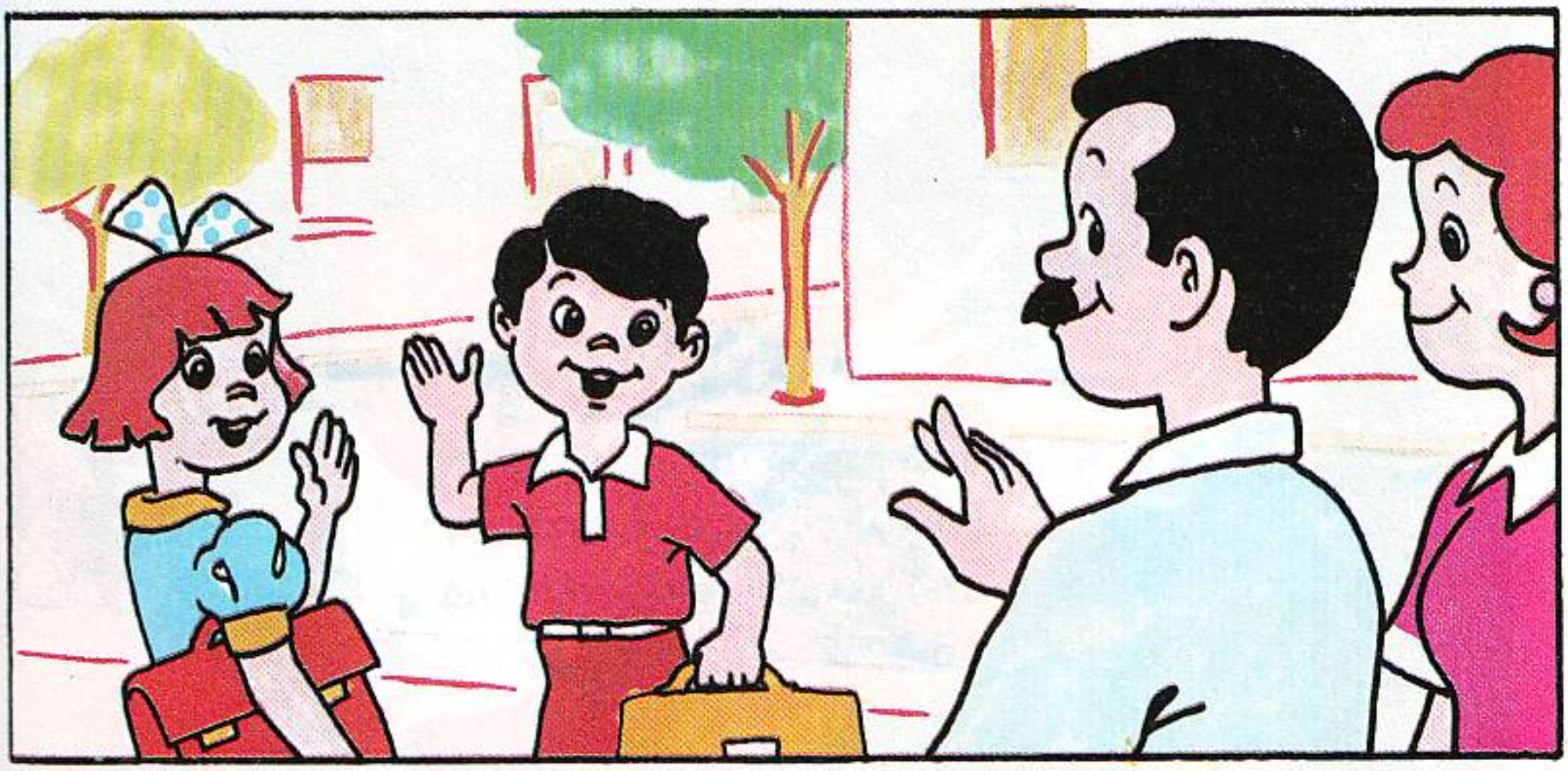

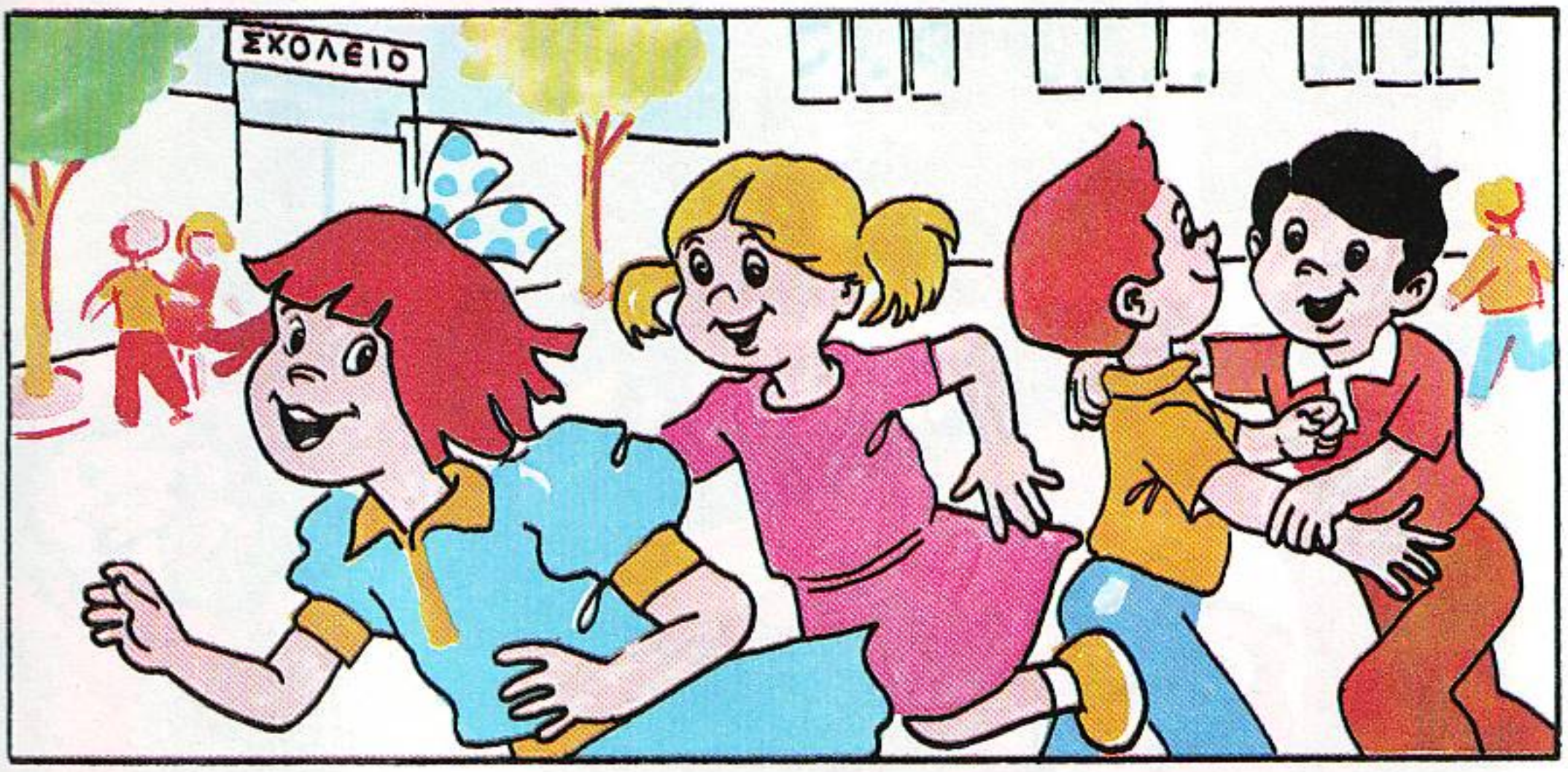
ΣΧΟΛΕΙΟ

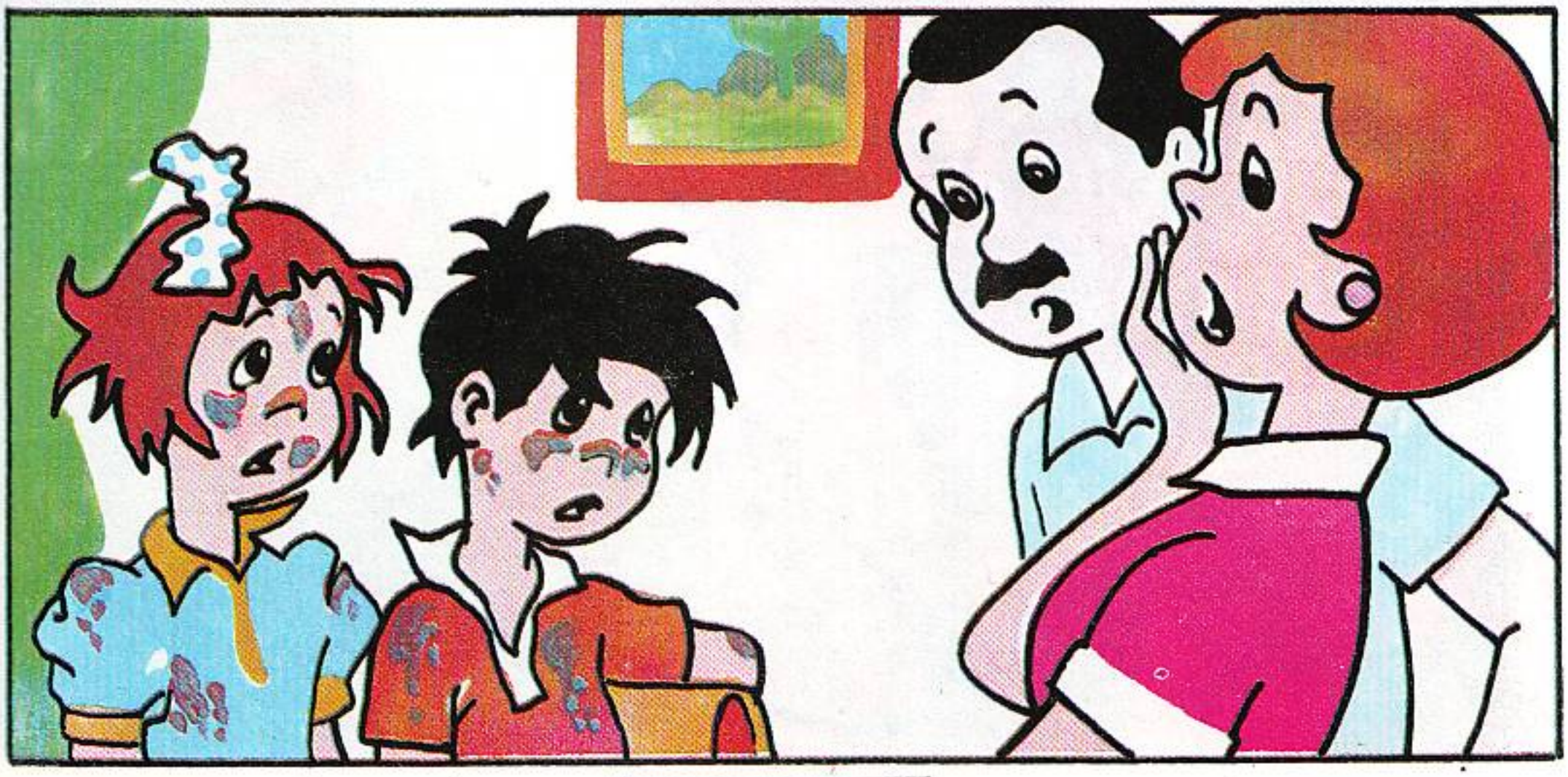

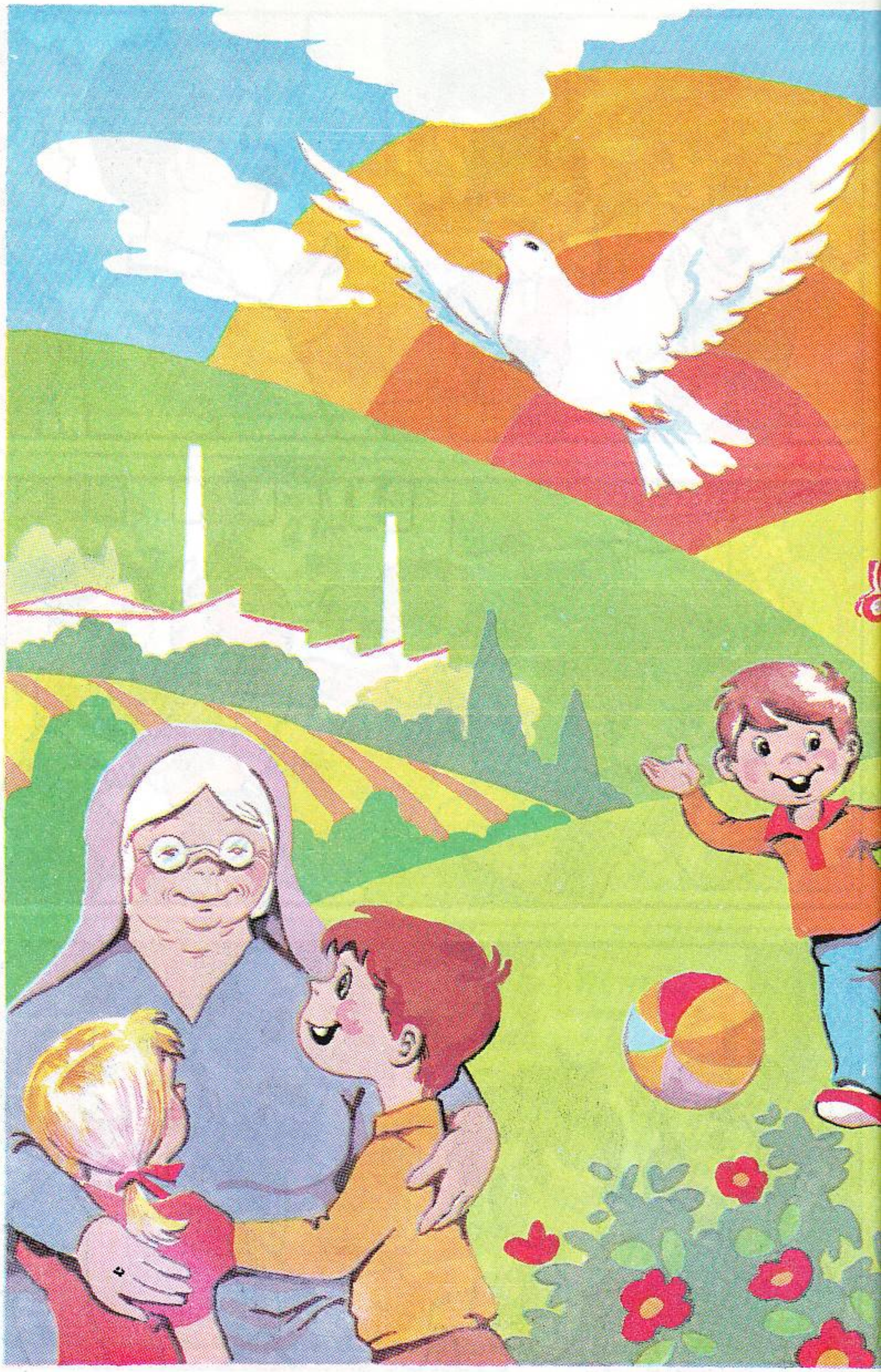

ΕΙΡΗΝΗ

Η ειρήνη είναι ζεστή φωλιά
γεμάτη ολόχαρα πουλιά,
είν' ήλιος και λουλούδια
και γέλια και τραγούδια.

Η ειρήνη πόρτα είν' ανοιχτή
κι είναι χαρά κι είναι γιορτή,
είναι φλουριά κι αστέρια
στα κουρασμένα χέρια.

Έχει η μανούλα τα παιδιά
κόκκινα μήλα στην ποδιά
κι έχει η γιαγιά τ' αγγόνια
σαν λούλουδα στα κλώνια.

Τραγούδια ακούς μες στα σχολειά,
στις φάμπρικες* και στα χωριά
κι είν' το ζεστό καρβέλι
μοσκοβολιά και μέλι.

Χάρης Σακελλαρίου

*φάμπρικες = *εργοστάσια*

ΚΕΛΑΗΔΙΣΜΟΙ

Πρώτες μέρες στο σχολείο. Τα παιδιά μαζεύονται συντροφιές συντροφιές κάτω από τα δέντρα, στην άκρη της αυλής. Στα μάτια τους λάμπει ακόμα το φως του καλοκαιριού.

Μια συντροφιά είναι κάτω από μια λεύκα. Πάνω στα κλαδιά, ανάμεσα στις φυλλωσιές, πουλιά φτερουγίζουν και κελαηδούν, τιτιβίζουν χαρούμενα.

Τα παιδιά συζητούν. Μιλούν δυνατά, φωνάζουν, κάνουν ζωηρές χειρονομίες. Η Ισμήνη πετιέται και λέει:

Ένας ένας! Όχι όλοι μαζί! Δεν ακούμε τίποτα.

Πραγματικά, έτσι που φωνάζουν, κανένας τους δεν καταλαβαίνει τι λέει ο άλλος.

Τα παιδιά σταματούν. Ακούνε τα πουλιά που κελαηδούν γλυκά, ήρεμα, αρμονικά. Για λίγες στιγμές δεν ακούγεται τίποτε άλλο παρά το κελάηδημα των πουλιών.

Ύστερα τα παιδιά αρχίζουν σιγά σιγά και πάλι να κουβεντιάζουν. Η συζήτηση συνεχίζεται. Συζητούν τώρα ήρεμα, στρωτά, κελαηδιστά...

1. *Βρίσκω στο κείμενο ό,τι λείπει από τις προτάσεις και τις συμπληρώνω:*

Ποιος (ή τι;)	**Τι κάνει;**
άρθρο + ουσιαστικό	**ρήμα**
Τα πουλιά	φτερουγίζουν.
Το φως	.....
Η Ισμήνη	.....
.....	σταματούν.
.....	συνεχίζεται.

κεφαλαίο **τελεία**

2. *Ξαναγράφω εδώ τα ουσιαστικά της άσκησης 1 χωρίς το άρθρο:*

πουλιά .....

.....

3. *Γράφω κάθε ρήμα εκεί που ταιριάζει και διαβάζω:*
(κελαηδούν, τραγουδούν, μιλούν, λαλούν, πετούν, διαβάζουν, φτερουγίζουν, γράφουν)

Τα πουλιά: πετούν. ....

Τα παιδιά: τραγουδούν. ....

Έβαλες στο τέλος κάθε πρότασης τελεία;

4. *Ξαναγράφω τις προτάσεις και διαβάζω:*

Το φως λάμπει. Λάμπει το φως.

Τα παιδιά συζητούν. .....

Τα πουλιά κελαηδούν. .....

..... Σταματούν τα παιδιά.

..... Περνά μια στιγμή.

..... Συνεχίζεται η συζήτηση.

5. *Γράφω και μαθαίνω:*

Πάνω στα κλαδιά πουλιά φτερουγίζουν και τραγούδούν.

.....

.....

6. *Λέξεις για την καρτέλα:*

στιγμή, συζήτηση, καρβέλι

7. *Σκέφτομαι και γράφω μια άλλη επικεφαλίδα για το κείμενο:*

.....

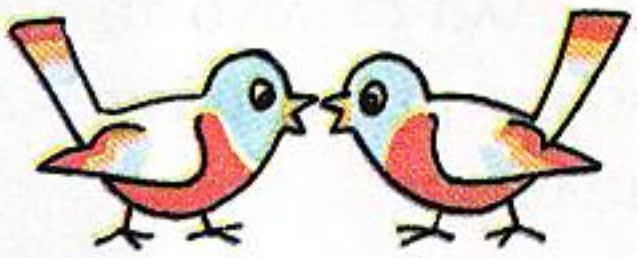

8*. *Διαβάζω τις προτάσεις και γράφω χωριστά τα ουσιαστικά και χωριστά τα ρήματα:*

Οι διακοπές τελείωσαν.
Άνοιξαν τα σχολεία.
Το καλοκαίρι φεύγει.
Φτάνει το φθινόπωρο.

Ουσιαστικά: οι διακοπές, ...

.....

Ρήματα: τελείωσαν, ...

9*. *Ταιριάζω ένα ουσιαστικό με ένα ρήμα και γράφω προτάσεις:*

(α) **Ουσιαστικά:** το πουλί, το φίδι, το ψάρι
Ρήματα: σέρνεται, φτερουγίζει, κολυμπά

Το πουλί φτερουγίζει. .....

.....

(β) **Ρήματα:** κελαηδούν, πέφτουν, συζητούν
Ουσιαστικά: τα παιδιά, τα πουλιά, τα φύλλα

Τα παιδιά συζητούν. .....

.....

ΠΡΩΙΝΟ ΞΥΠΝΗΜΑ

Το ξυπνητήρι χτυπάει. Τεντώνομαι στο κρεβάτι μου, ανοίγω τα μάτια μου, αλλά σε λίγο τα ξανακλείνω. Δεν κοιμάμαι, χουζουρεύω. Ακούω με τα μάτια κλειστά τους πρώτους ήχους της καινούριας μέρας.

Απ' το δρόμο φτάνει στ' αυτιά μου ένα μουγκρητό. Περνάει ένα φορτηγό. Σε λίγο τα φρένα σκούζουν.

– Βαγγέληηη! Έλα, φύγαμε! φωνάζει κάποιος.

– Έφτασα! αποκρίνεται μια αντρική φωνή.

Απ' το διπλανό διαμέρισμα ακούγονται κλάματα. «Το μωρό ξύπνησε», σκέφτομαι.

Στο σαλόνι η μητέρα πηγαινοέρχεται. Γνωρίζω τα βήματά της. Τώρα σταμάτησε. Ανοίγει ένα συρτάρι. Κάτι ψάχνει να βρει...

Τα κλάματα του μωρού σταμάτησαν· «Θα το ταΐζουν», σκέφτομαι.

Ανοίγει η πόρτα του μπάνιου. Ακούω τα βαριά βήματα του πατέρα μου. Πηγαίνει στην κουζίνα. Τώρα θ' ανοίξει το ραδιόφωνο. Είναι η ώρα που ακούει τις πρωινές ειδήσεις.

Στο διαμέρισμα του πάνω ορόφου μια πόρτα κλείνει με βρόντο. Κάποιοι κατεβαίνουν τη σκάλα. Κουβεντιάζουν και γελούν. Τι ωραία ν' αρχίζεις τη μέρα σου με γέλιο!...

Οι ειδήσεις τώρα τελείωσαν. Η πρωινή εκπομπή συνεχίζεται με χαρούμενα τραγούδια. Σηκώνομαι απ' το κρεβάτι, πηγαίνω στην μπαλκονόπορτα και τραβάω τις κουρτίνες. Ο ήλιος λάμπει. Το δωμάτιο γεμίζει φως. Την ίδια στιγμή απ' το ραδιόφωνο ακούγεται ένα τραγούδι που αγαπώ.

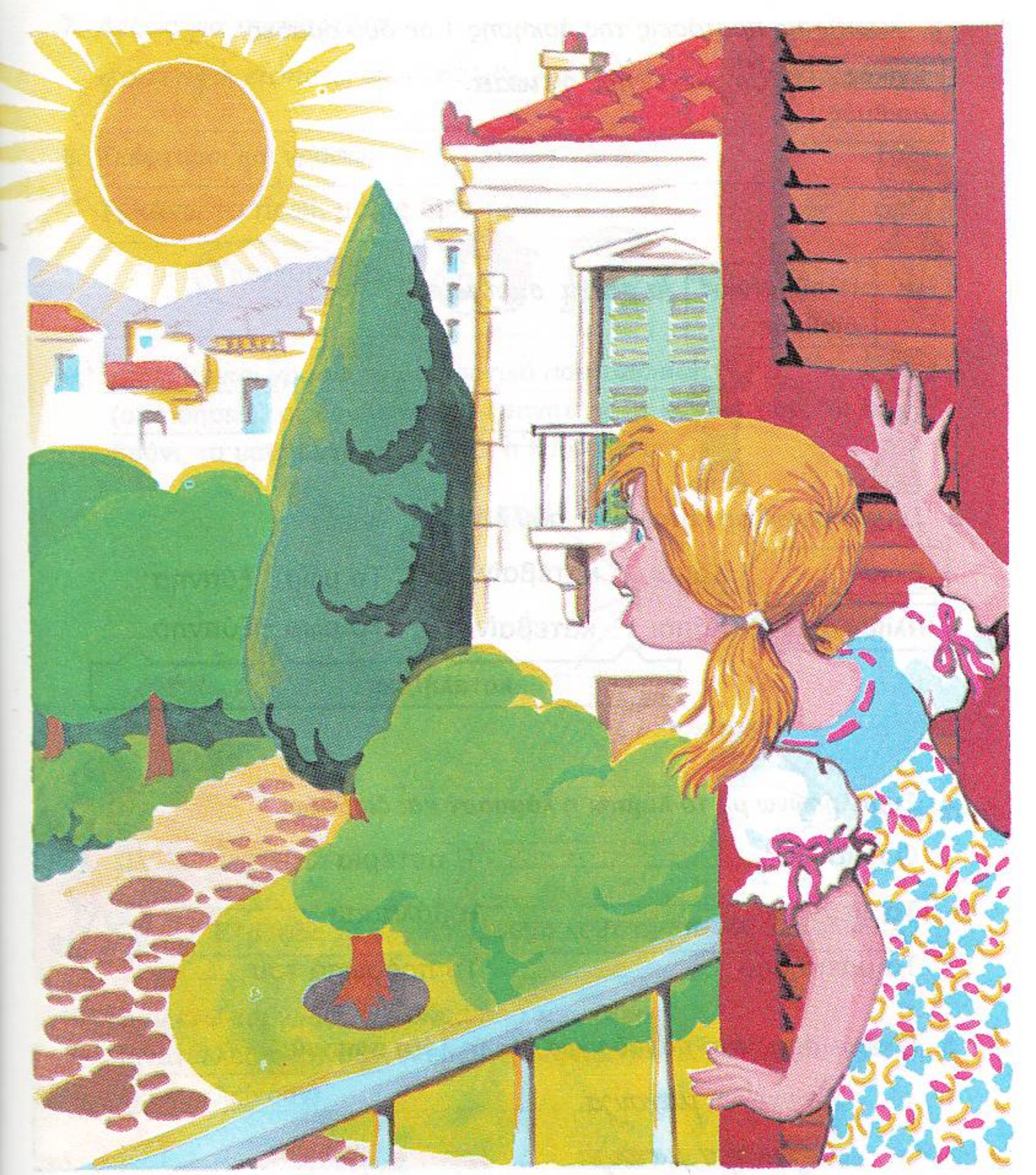

1. *Βρίσκω στο κείμενο τα ουσιαστικά και τα ρήματα που λείπουν από τις προτάσεις και τις συμπληρώνω:*

..... χτυπάει. Τα κλάματα .....

..... σκούζουν. Μια πόρτα .....

..... ξύπνησε. Κάποιοι .....

..... Οι ειδήσεις .....

2. *Χωρίζω τις προτάσεις της άσκησης 1 σε δυο ομάδες:*

Ενικός αριθμός

Το γιωντήρι χτυπάει.

.....

.....

.....

Πληθυντικός αριθμός

Τα φρένα σιουζουν.

.....

.....

.....

3. *Συμπληρώνω τις καταλήξεις που λείπουν:*

Ενικός Κάποι..... κατεβαίν..... Το μωρ..... ξύπνησ.....

Πληθυντικός Κάποι..... κατεβαίν..... Τα μωρ..... ξύπνησ.....

καταλήξεις

4. *Συμπληρώνω με το* **λάμπει** *ή* **λάμπουν** *και διαβάζω:*

Ο ήλιος ..... Τ' αστέρια .....

Το φεγγάρι ..... Η θάλασσα .....

Τα μάτια μου ..... Το πρόσωπό του .....

5. *Γράφω, όπως στο παράδειγμα, με τη λέξη* **παππού**:

Καλημέρα, μανούλα. .....

Καλησπέρα, μανούλα. .....

Καληνύχτα, μανούλα. .....

Γεια σου, μανούλα. .....

6. *Γράφω και μαθαίνω:*

Η μητέρα σηκωνόμαστε. Γνωρίζω τα βήματά της.

.....

.....

7. *Λέξεις για την καρτέλα:*

φορτηγό, είδηση, ωραιός,-ή,-ό, τεντώνω, βήμα

8. *Σκέφτομαι και γράφω:*

Τι κάνω το πρωί, μόλις ξυπνήσω.

9.* *Διαλέγω και γράφω το ουσιαστικό που ταιριάζει:*
(οι ειδήσεις, οι δουλειές, το ξυπνητήρι, η καρδιά μου, το κουδούνι, τα μαθήματα, τα λεφτά, η καμπάνα)

Το ξυπνητήρι
.....
.....
..... χτυπάει.

Οι ειδήσεις
.....
.....
..... τελείωσαν.

Έγραψες το αρχικό γράμμα κάθε πρότασης κεφαλαίο;

10*. *Διαλέγω και γράφω το ρήμα που ταιριάζει:*
(ανατέλλει, ανοίγουν, λάμπουν, λάμπει, καίει, δακρύζουν, βασιλεύει, κλείνουν)

ανατέλλει.
Ο ήλιος .....
.....
.....

ανοίγουν.
Τα μάτια μου .....
.....
.....

Έβαλες στο τέλος κάθε πρότασης τελεία;

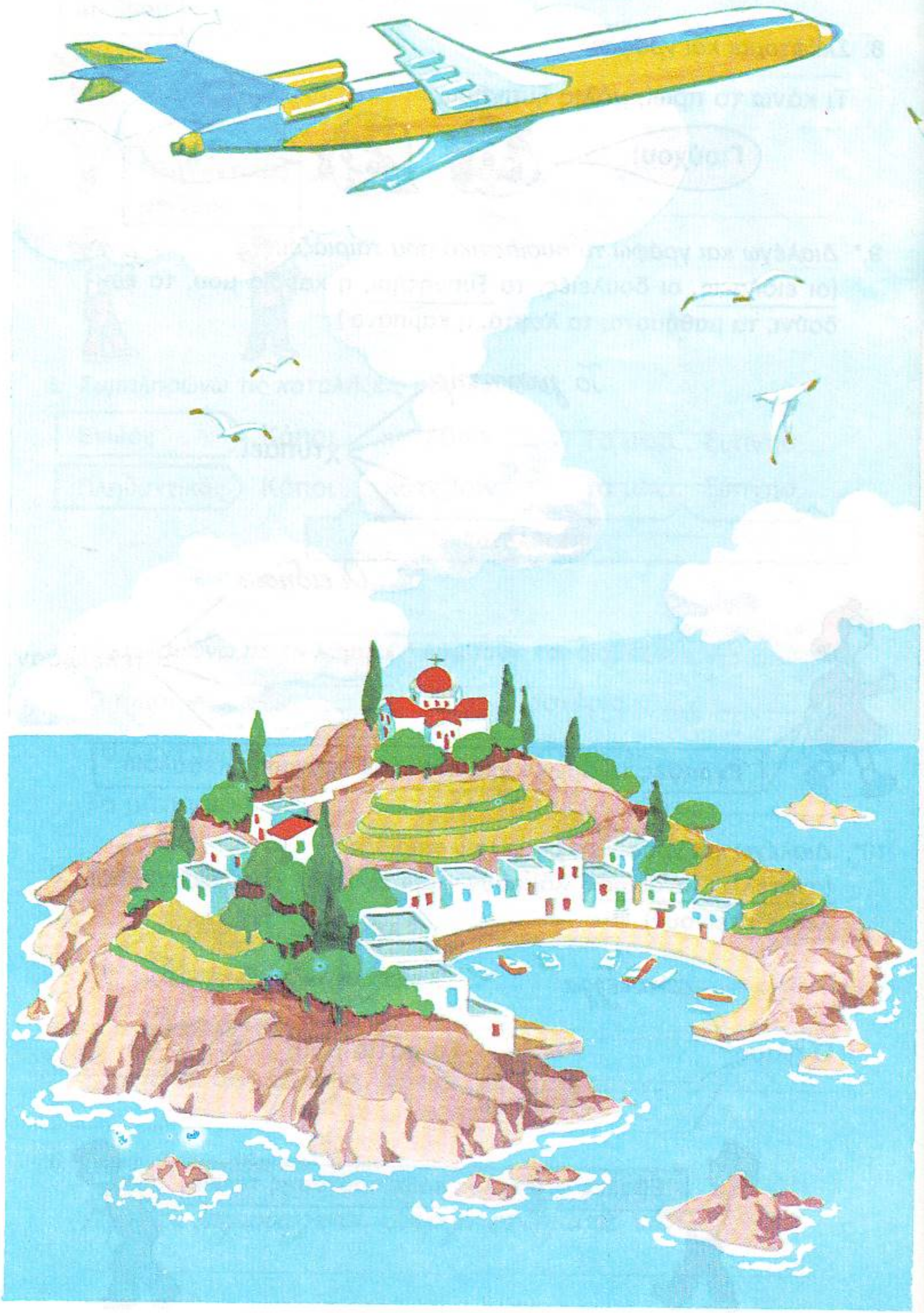

ΣΤΟ ΑΕΡΟΠΛΑΝΟ

Ο Δημήτρης κάθεται στο αναπαυτικό κάθισμα του αεροπλάνου. Βλέπει από το παράθυρο το γαλάζιο χάος. Κάτω η θάλασσα, ρυτιδωμένη, απλώνεται με σκούρες και ανοιχτόχρωμες λίμνες. Κάποιο νησί χάνεται στο βάθος του ορίζοντα. Οι άσπροι αφροί το ζώνουν σαν ταινία.

Ταξιδεύουν με τον πατέρα για το νησί τους. Ο Δημήτρης δεν έχει πάει εκεί ποτέ ως τώρα. Χαίρεται πολύ που ο πατέρας του τον παίρνει μαζί του αυτή τη φορά.

Οι μηχανές βουίζουν. Οι επιβάτες σωπαίνουν. Σε κάποια στιγμή το αεροπλάνο περνά πάνω από σύννεφα, που μοιάζουν με χιονισμένο τοπίο. Ύστερα κάνει μια στροφή. Το ταξίδι συνεχίζεται. Ο Δημήτρης αισθάνεται χαρά και αγωνία μαζί.

Ξαφνικά χάνεται η γαλάζια απεραντοσύνη από τα μάτια του. Όρθια σύννεφα, σκούρα, υψώνονται γύρω. Το αεροπλάνο κουνιέται, λες και τρέχει σε ανώμαλο δρόμο. Τώρα ανεβαίνει, για να ξεπεράσει τα σύννεφα. Και πάλι ο Δημήτρης το νιώθει να κατεβαίνει. Του φαίνεται πως αδειάζουν τα σπλάχνα του. Έχει ακουμπήσει στο κάθισμα με κλειστά μάτια.

Να όμως που ο θόρυβος λιγοστεύει. Το αεροπλάνο κατεβαίνει τώρα σταθερά. Οι άνθρωποι αρχίζουν να κουβεντιάζουν. Ο Δημήτρης ανοίγει τα μάτια, βλέπει κάτω το όμορφο νησί. Γυρίζει το βλέμμα στον πατέρα του. Ένα χαμόγελο κι ένα χτύπημα στην πλάτη. Μια χαρά φτερουγίζει μέσα του...

1. *Γράφω το άρθρο των ουσιαστικών, που διάβασα στο κείμενο, και τα χωρίζω σε* **αρσενικά, θηλυκά** *και* **ουδέτερα**:

Ο Δημήτρης, το κάθισμα, η θάλασσα, ... αεροπλάνο, ... νησί, ... ταινία, ... πατέρας, ... στροφή, ... θόρυβος

Αρσενικά	Θηλυκά	Ουδέτερα
ο Δημήτρης	η θάλασσα	το κάθισμα
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

2. *Συμπληρώνω τις προτάσεις με το άρθρο και τις ξαναγράφω, όπως είναι στο κείμενο:*

Στον ενικό	Στον πληθυντικό
..... μηχανή βουίζει.	.....
..... επιβάτης σωπαίνει.	.....
.....	..... θόρυβοι λιγοστεύουν.
..... άνθρωπος κουβεντιάζει.	.....

3. *Συμπληρώνω, όπως στα παραδείγματα:*

Το ταξίδι συνεχίζεται. Τι άλλο συνεχίζεται; (εκδρομή, γιορτ..., εκπομπ..., παρέλασ...)

Η εκδρομή
.....
.....
.....
συνεχίζεται.

Το αεροπλάνο πετάει. Τι άλλο πετάει; (περιστέρι, χελιδόν..., σπουργίτ..., καναρίν...)

Το περιστέρι
.....
.....
.....
πετάει.

Ο Δημήτρης ταξιδεύει. Ποιοι άλλοι ταξιδεύουν; (πιλότοι μηχανικ....., ναυτικ.....)

Οι πιλότοι
.....
.....
ταξιδεύουν.

4. *Συμπληρώνω, όπως στο παράδειγμα:*

(οι θαλασσιν*οί*, η μηχαν..., το καράβ..., οι γλάρ.....)

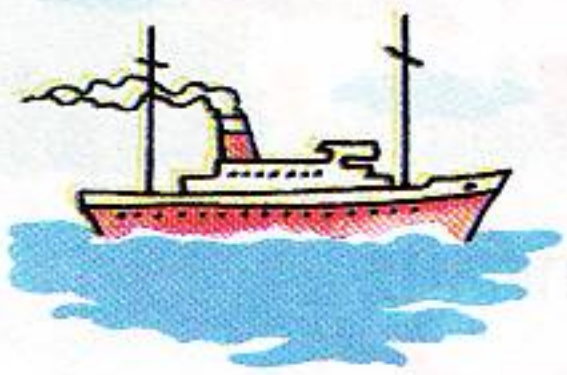

Οι θαλασσινοί ταξιδεύουν.

..... δουλεύει.

..... ξεκινά.

..... ακολουθούν.

5. *Γράφω και μαθαίνω:*

Οι άσωροι αφροί χώνουν το νησί σαν ταινία.

.....

.....

6. *Λέξεις για την καρτέλα:*

μηχανή, σωωαίνω, στροφή, βουίζω, σιούρος, -α, -ο, αφρός

7. *Σκέφτομαι και γράφω μια άλλη επικεφαλίδα για το κείμενο:*

.....

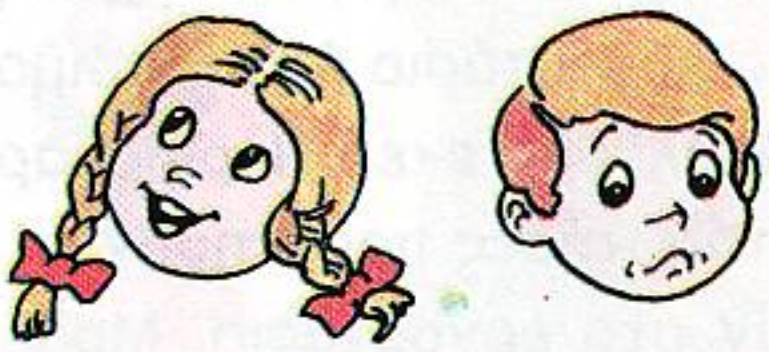

8*. *Συμπληρώνω τις προτάσεις με τα ουσιαστικά και τα άρθρα τους:*
(μηχανή, μηχανές, κουνούπια, έντομα, αυτί μου, μέλισσα, μέλισσες, αυτιά μου, κεφάλι μου, άνεμος)

Η μηχανή
.....
.....
.....
..... βουίζει.

Οι μηχανές
.....
..... βουίζουν.
.....
.....

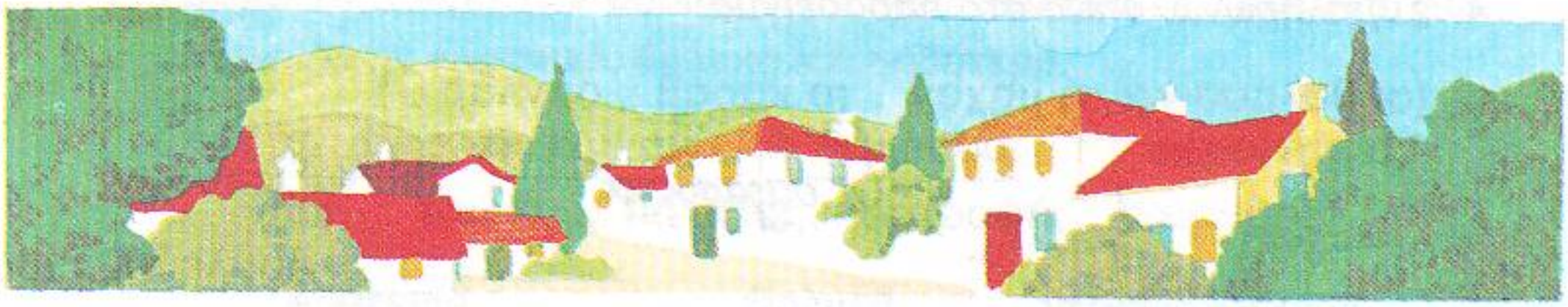

ΠΩΣ ΑΛΛΑΞΕ Η ΖΩΗ ΜΙΑΣ ΠΟΛΗΣ

Μέσα στον κάμπο, λίγο πιο πέρα από τα τελευταία σπίτια της μικρής πολιτείας, είναι το εργοστάσιο.

Κάθε μέρα, πριν καλά καλά ξημερώσει, οι εργάτες πηγαίνουν σιωπηλοί να πιάσουν δουλειά. Μερικοί έρχονται με λεωφορεία και άλλα αυτοκίνητα από την πρωτεύουσα. Είναι κι αυτοί αμίλητοι και σοβαροί.

Όταν έμαθαν πως θα χτιστεί εργοστάσιο, όλοι στην πόλη χάρηκαν. «Θα βρει ο κόσμος δουλειά», έλεγαν. Και δεν άφηναν ευκαιρία νά μη φανερώσουν τη χαρά τους.

Για να χτιστεί όμως αυτό το μεγάλο οικοδόμημα με τις τριγωνικές στέγες και τις ψηλές καμινάδες*, έπρεπε να ξεριζωθούν αρκετές από τις παμπάλαιες ελιές που υπήρχαν στο λιοστάσι**. Μερικοί γέροντες κούνησαν λυπημένα το κεφάλι. Όμως μέσα στη χαρά όλων αυτή η λύπη χάθηκε.

Σε δυο χρόνια το εργοστάσιο ήταν έτοιμο. Όλοι σχεδόν οι άντρες της πόλης δούλευαν εκεί. Περιβολάρηδες και βοσκοί, τσαγκάρηδες και πεταλωτήδες παράτησαν τη δουλειά τους και πήγαν να δουλέψουν στο εργοστάσιο. Μαζί τους και πολλές γυναίκες.

Από τις ψηλές καμινάδες έβγαινε μαύρος καπνός, που μουντζούρωνε τον καθαρό ουρανό της μικρής πολιτείας. Και με τον καιρό οι ελιές, που απόμειναν στο λιοστάσι, έχασαν το ασημένιο χρώμα τους. Μαράζωναν σιγά σιγά...

Στην αρχή οι κάτοικοι δεν έδιναν σημασία σ' αυτά. Είχαν τώρα αρκετά χρήματα, για να μπορούν να ζήσουν καλά. Όμως κάτι άλλαξε στη ζωή τους, που τους έκανε να 'ναι λυπημένοι και σιωπηλοί. Ο ουρανός τους δεν είναι πια γαλανός...

*καμινάδες = *φουγάρα, καπνοδόχοι*

**λιοστάσι = *τόπος με ελιές*

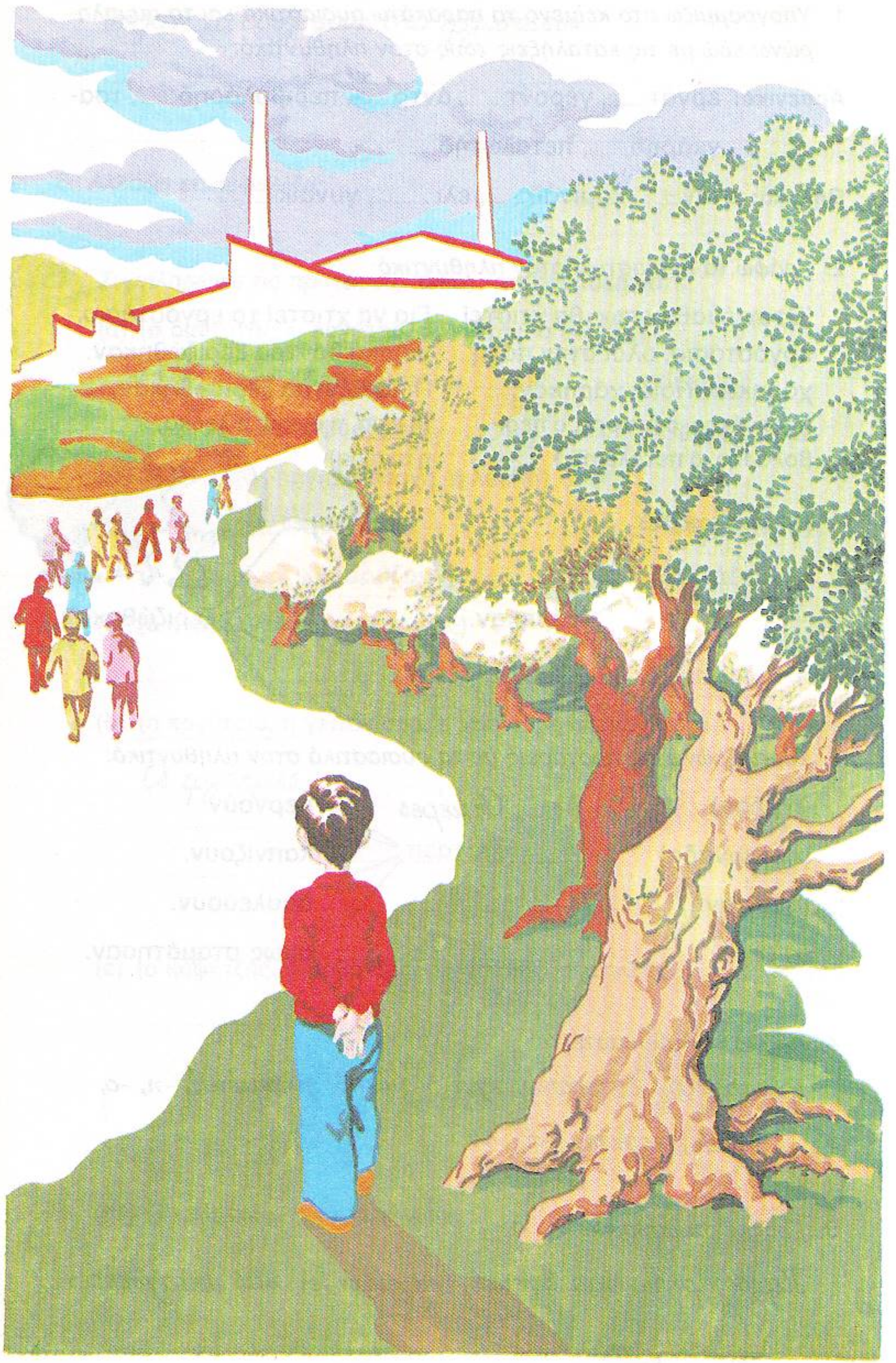

1. *Υπογραμμίζω στο κείμενο τα παρακάτω ουσιαστικά και τα συμπληρώνω εδώ με τις καταλήξεις τους στον πληθυντικό:*

Αρσενικά: εργάτ....., γέροντ....., άντρ....., περιβολάρηδ....., τσαγκάρηδ....., πεταλωτήδ.....

Θηλυκά: στέγ....., καμινάδ....., ελι....., γυναίκ.....

2. *Γράφω τα ουσιαστικά στον πληθυντικό:*

Όταν έμαθαν πως θα χτιστεί εργοστάσιο, όλοι στην πόλη χάρηκαν. Ποιοι χάρηκαν; (ο εργάτης, ο άντρας, ο περιβολάρης, ο πεταλωτής)

Οι εργάτες

.....

.....

.....

χάρηκαν.

Για να χτιστεί το εργοστάσιο, μερικά δέντρα ξεριζώθηκαν. Ποια δέντρα ξεριζώθηκαν; (η ελιά, η συκιά, η λεύκα, η ακακία)

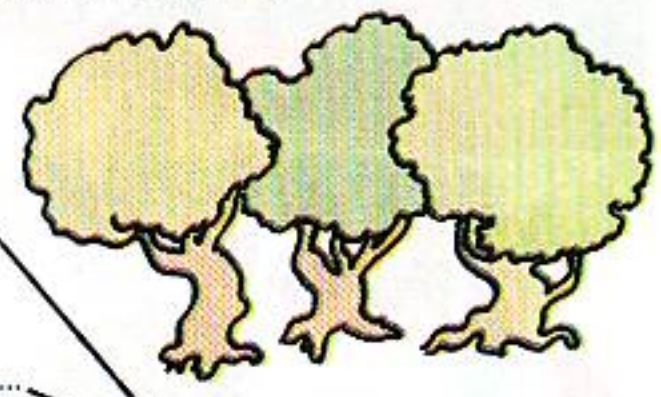

Οι ελιές

.....

.....

.....

ξεριζώθηκαν.

3. *Συμπληρώνω τις προτάσεις με τα ουσιαστικά στον πληθυντικό:*

(η μέρα)	Οι μέρες	περνούν.
(η καμινάδα)	.....	καπνίζουν.
(η μηχανή)	.....	δουλεύουν.
(η χαρά)	.....	όμως σταμάτησαν.

4. *Λέξεις για την καρτέλα:*

εργοστάσιο, φανερώνω, ελιά, γύση, γυσημένος, -η, -ο, γυσάμαι, χαρανός, -ή, -ό

5. Γράφω και μαθαίνω:

Περιβολάρηδες και βοσκοί, τσαγκάρηδες και πεταλωτήδες

πήγαν να δουλέψουν στο εργοστάσιο.

.....

.....

6. *Αλλάζω επικεφαλίδα:*

.....

7*. *Συμπληρώνω τις προτάσεις, όπως στα παραδείγματα:*

(α) (ο διαιτητής, ο εργάτης, ο χτίστης, ο θεατής)

Οι εργάτες δουλεύουν. ..... χτίζουν.

..... σφυρίζουν. ..... χειροκροτούν.

(β) (η βρύση, η πηγή, η εποχή, η λάσπη)

..... στάζουν. ..... στεγνώνουν.

..... κελαρύζουν. ..... αλλάζουν.

(γ) (ο αγροφύλακας, ο ελαιώνας)

..... λένε: ..... μαραζώνουν.

(δ) (η εργάτρια, η γειτόνισσα, η χρονιά, η στενοχώρια)

Οι εργάτριες

.....

.....

..... περνούν.

(ε) (ο καφετζής, ο σοβατζής, ο χασάπης, ο μανάβης)

.....

.....

..... δουλεύουν.

.....

(στ) (ο μπαμπάς, η μαμά, ο ψαράς)

Οι .....

..... κουράζονται.

.....

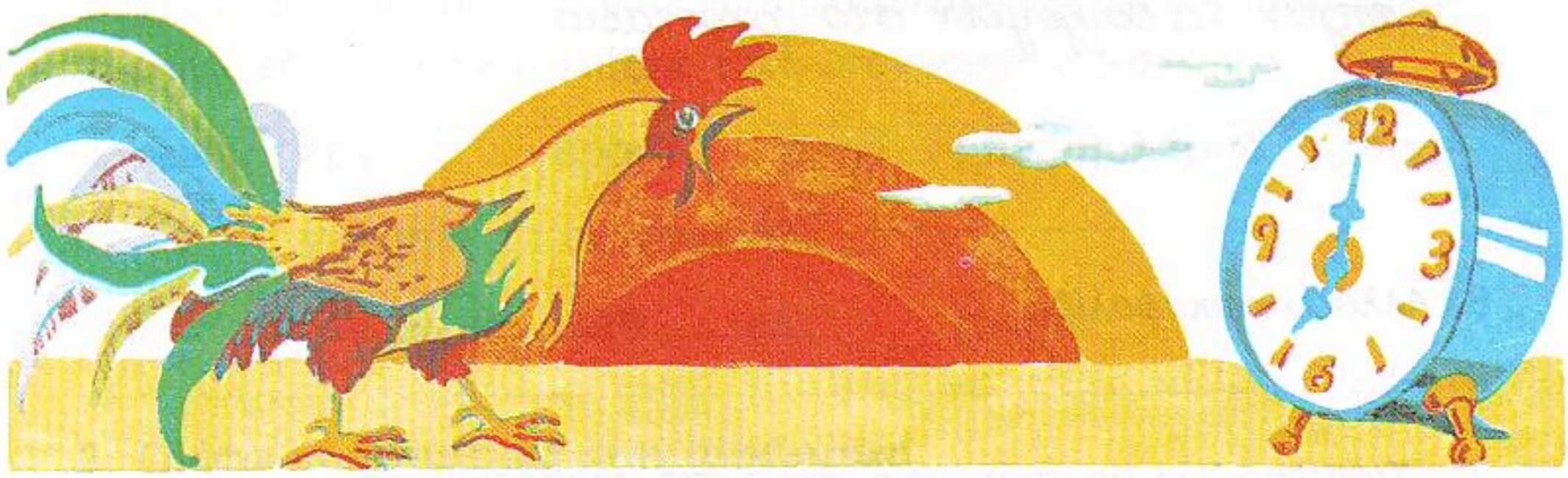

ΚΑΛΥΤΕΡΑ Ο ΚΟΚΟΡΑΣ...

– Ποιος κοιμάται ακόμα; Ποιος έχει δουλειά σήμερα;

Κανένας δεν απαντά. Τα παιδιά κοιμούνται. Ο πατέρας πηγαίνει κοντά τους. Τα σκουντά.

– Ε, δουλευτάδες! Ε, νυχτοπούλια μου! Νικήτα, ξύπνα! Ξύπνα, Ελενάκι!

Όμως τίποτε. Κανένα δεν ξυπνά. Και τα δυο παιδιά κοιμούνται. Κοιμούνται βαθιά.

– Ξυπνήστε! ξαναλέει ο πατέρας τους. Ξυπνήστε να δείτε κάτι.

– Τι είναι; ρωτά μισανοίγοντας το ένα μάτι ο Νικήτας.

– Τι είναι; ρωτά και χασμουριέται η Ελένη.

– Είναι κάτι που δεν τρώγεται, δεν πίνεται, δε φοριέται, δεν παίζεται.

– Τα αινίγματα θ' αρχίσουμε πρωί πρωί; κάνει ο Νικήτας και γυρίζει από το άλλο πλευρό.

– Κι όμως, συνεχίζει ο πατέρας. Αυτό το κάτι φαίνεται κι ακούγεται.

Εκείνη τη στιγμή ακούστηκε ένα δυνατό «ντριννν», που κράτησε κάμποσο. Τα παιδιά άνοιξαν τα μάτια.

– Ξυπνητήρι! Ήταν ανάγκη; λένε τα παιδιά.

Το ξυπνητήρι επάνω στο κομοδίνο εξακολουθεί να δουλεύει ρυθμικά: τικ τακ, τικ τακ, τικ τακ...

– Ώρα για το σχολείο, ε; ρωτά ο Νικήτας.

– Έτσι φαίνεται, του απαντά η Ελένη.

– Πάντως εγώ θα προτιμούσα να με ξυπνά ένας κόκορας σαν εκείνον στο χωριό, παρά τούτο εδώ..., συνεχίζει ο Νικήτας κι αρχίζει να ετοιμάζεται.

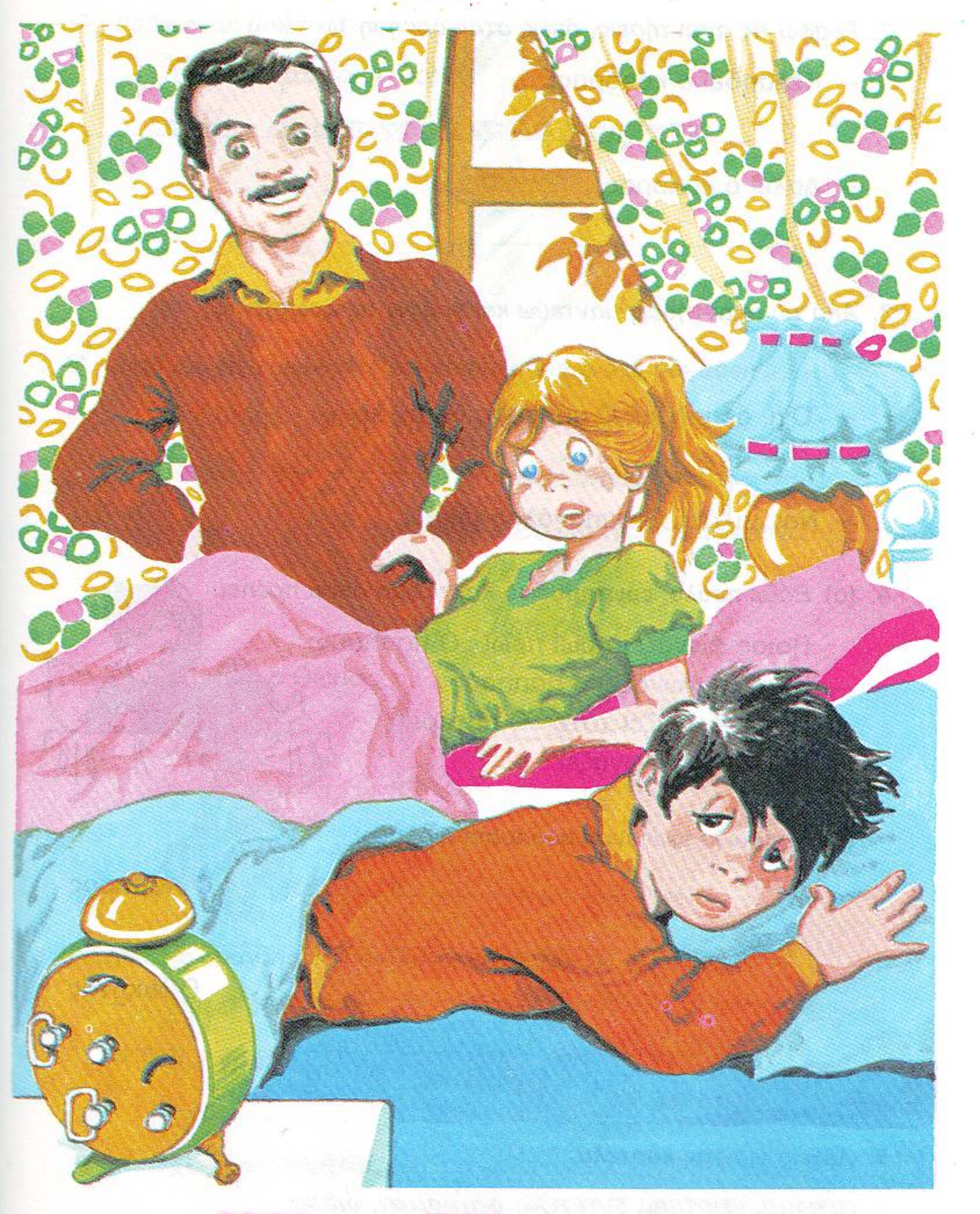

1. *Διαβάζω το* **διάλογο** *και βάζω* **παύλα**, *όταν αλλάζει το πρόσωπο που μιλάει:*

Φοριέται το ξυπνητήρι;
Όχι, δε φοριέται. Το ξυπνητήρι δε φοριέται.
Δουλεύει το ξυπνητήρι;
Ναι, δουλεύει. Το ξυπνητήρι δουλεύει.

2. *Γράφω τις απαντήσεις, όπως στην άσκηση 1:*

– Κελαηδεί ο κόκορας;

.....

– Λαλεί ο κόκορας;

.....

3. *Από τις απαντήσεις μαντεύω και γράφω τις ερωτήσεις:*

.....

– Όχι, δε μιλάει. Ο κόκορας δε μιλάει.

.....

– Ναι, μιλάει. Ο παπαγάλος μιλάει.

4. (α) *Βάζω* **παύλα, ερωτηματικό** *και* **τελεία** *όπου πρέπει:*

Ποιος φωνάζει πρωί πρωί Ο παππούς
Όχι, δε φωνάζει ο παππούς
Ποιος φωνάζει τότε Ο πατέρας
Ναι, αυτός φωνάζει

(β) *Γράφω κι εγώ έναν παρόμοιο διάλογο:*

..... Ο Λάμπρος

.....

..... Ο Νικήτας

.....

5. *Λέξεις για την καρτέλα:*

αίνιγμα, φροντιμώ, συνεχίζω, φαίνομαι, ώσου

6. *Σκέφτομαι και γράφω ένα διάλογο.*

7. *Γράφω και μαθαίνω:*

– Ποιος κοιμάται αυόμα;

Κανένας δεν αωαντά. Τα ωαιδιά κοιμούνται.

.....

.....

8*. *Διαβάζω τις ερωτήσεις και απαντώ, όπως στο παράδειγμα:*

– Σηκώθηκε ο Νικήτας; –Ναι, σηκώθηκε.

ή: –Όχι, δε σηκώθηκε.

ή: –Όσου να 'ναι σηκώνεται.

ή: –Δεν ξέρω.

ή: –Πού θες να ξέρω;

– Ξεκίνησε ο Θωμάς; .....

ή: .....

ή: .....

ή: .....

ή: .....

9*. *Από τις απαντήσεις μαντεύω και γράφω τις ερωτήσεις:*

– Έγραψε η Φανή; (η Φανή)

– Ναι, έγραψε.

..... (ο παππούς)

– Όχι, δεν κοιμάται.

..... (ένα τηλεφώνημα)

– Να κάνεις.

..... (έξω)

– Να μην πας τώρα.

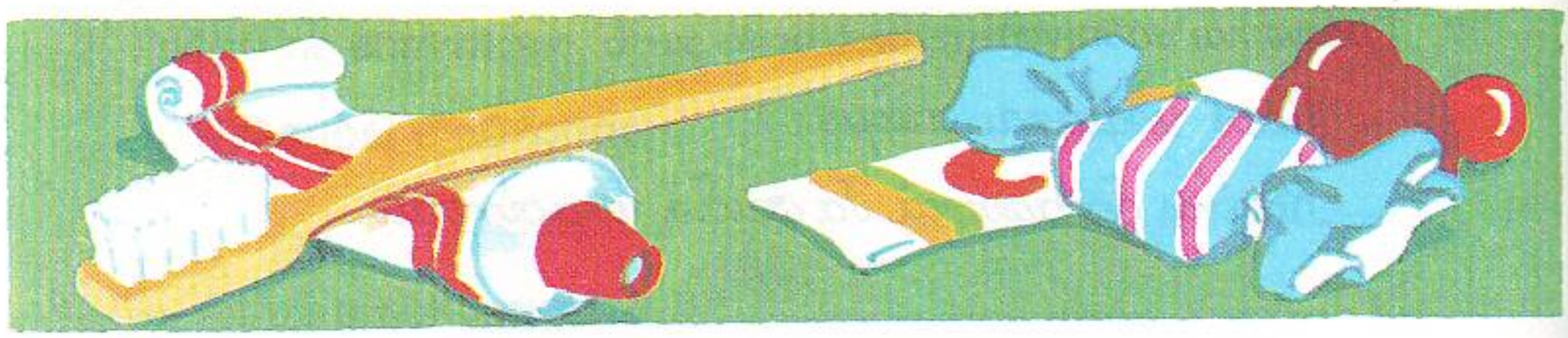

Η ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Ένα πρωί ήρθε στο σχολείο μια οδοντίατρος. Ήρθε να εξετάσει τα παιδιά, να δει μήπως έχουν κανένα δόντι χαλασμένο. Μερικά παιδιά φοβήθηκαν.

– Θα μας βγάλει τα δόντια; ρωτά η Ειρήνη φοβισμένη.

– Όχι, θα μας βάλει μασέλες, απάντησε κοροϊδεύοντας ο Μίμης. Μα κι αυτός δε φοβόταν λιγότερο.

Η οδοντίατρος τους είπε πως δεν πρέπει να φοβούνται τίποτε. Μόνο θα κοιτάξει τα δόντια τους και θα κουβεντιάσουν. Τα παιδιά ησύχασαν. Τώρα περνά το καθένα μπροστά από την οδοντίατρο. Εκείνη τα εξετάζει. Για όλα κάτι έχει να πει. Μερικά παιδιά έχουν κάμποσα δόντια χαλασμένα. Όπως ο Φώτης.

– Σου αρέσουν πολύ οι σοκολάτες και τα γλειφιτζούρια, έτσι; του λέει.

Ο Φώτης χαμογελά.

– Και σε ποιον δεν αρέσουν! λέει ο δάσκαλος. Αλλά...

Η Άννα φοβάται μην της πει η οδοντίατρος πως πρέπει να βγάλει κανένα δόντι. Γι' αυτό πήρε μεγάλη χαρά, όταν την άκουσε να λέει:

– Μπράβο! Δεν έχεις κανένα δόντι χαλασμένο.

– Τα πλένω ταχτικά, βιάζεται να πει χαρούμενη η Άννα.

– Αν ο καθένας φρόντιζε τα δόντια του έτσι, τότε θα είχαμε οι περισσότεροι δόντια γερά.

Ύστερα η οδοντίατρος είπε στα παιδιά πώς να πλένουν τα δόντια τους και τι άλλο να προσέχουν.

– Και γλυκά; Δεν κάνει να τρώμε γλυκά; πετιέται κάποιο παιδί. Εκείνη χαμογέλασε.

– Τα γλυκά γλυκά και η καθαριότητα καθαριότητα, απάντησε. Πάντως εγώ δε θα ήθελα να μείνω χωρίς δόντια.

1. *Αντί για τα* **οριστικά άρθρα ο, η, το,** *συμπληρώνω τις προτάσεις δεξιά με τα* **αόριστα άρθρα ένας, μια, ένα**:

Ποιος; (ή τι;) Τι κάνει;	**Ποιος (ή τι;) Τι κάνει;**
Ο Φώτης χαμογελά.	Ένας μαθητής χαμογελά.
Η Άννα φοβάται.	..... μαθήτρια φοβάται.
Το δόντι πονάει.	..... δόντι πονάει.
Εδώ ξέρω ποιος (ή τι) ακριβώς.	**Εδώ δεν ξέρω ποιος (ή τι) ακριβώς.**
Ο δάσκαλός μας λέει:	..... δάσκαλος λέει:
Αυτό το αυτοκίνητο σταμάτησε.	..... αυτοκίνητο σταμάτησε.
Η οδοντίατρος κατεβαίνει.	..... κυρία κατεβαίνει.

2. *Συμπληρώνω με τα άρθρα που ταιριάζουν:*

(ο, η, το, τα, ένας, μια, ένα)

Σήμερα ..... μεσημέρι σταμάτησε μπροστά στο σχολείο μας ..... ταξί και κατέβηκε ..... κυρία.

– Αυτή ..... κυρία είναι οδοντίατρος, είπε ..... δάσκαλος.

– Οχ, ... δοντάκια μου! φώναξε ..... μαθητής.

3. *Γράφω στη θέση του ουσιαστικού τις* **αόριστες αντωνυμίες** *κάποιος, κάποια, κάποιοι:*

Ο Μίμης λέει.	Κάποιος λέει.
Η οδοντίατρος ήρθε.	..... ήρθε.
Η Άννα φοβάται.	..... φοβάται.
Ο δάσκαλος σκέφτεται.	..... σκέφτεται.
Οι μαθητές ανησυχούν.	..... ανησυχούν.

4. *Συμπληρώνω τις προτάσεις με τις* **αόριστες αντωνυμίες** *που ταιριάζουν:*
(καθένας, κανένας, κάποιος, κάτι, κάμποσοι, άλλοι, μερικοί, ένας)

..... οδοντίατρος πηγαίνει στο ιατρείο του. Σήμερα ..... του έτυχε κι άργησε. Στην αίθουσα αναμονής περιμένουν ..... ασθενείς. ..... βιάζεται. ..... απ' αυτούς πονούν, ενώ ..... δεν πονούν. ..... όμως δε φοβάται. Στο ιατρείο μπαίνει ..... με τη σειρά του.

5. *Γράφω και μαθαίνω:*

Μερικά παιδιά έχουν πάμπποσα δόντια χαλασμένα.

.....

.....

6. *Λέξεις για την καρτέλα:*

βιάζομαι, χαρούμενος, -η, -ο, προϊδεύω, χερός, -ή, -ό, καθαριότητα

7*. *Συμπληρώνω με τις αντωνυμίες που ταιριάζουν:*
(<u>άλλος</u>, μερικοί, κάτι, κανείς, κανένας, καμιά)

– Ήρθε ο γιατρός;
– Όχι, δεν ήρθε.
– Ήρθε κανένας *άλλος*;
– Όχι, δεν ήρθε .....
– Τηλεφώνησε .....;
– Ναι, τηλεφώνησαν .....
– Άφησαν ..... παραγγελία;
– Ναι, σημείωσα .....

(κάποιο, κάμποσα, κανένα)

– Πονούν τα δόντια σου;
– Ναι, ... πονάει.
– Εσένα;
– Ναι, πονούν .....
– Κι εσένα;
– Όχι, δεν πονάει .....

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Η αγάπη είναι ποτάμι
που κυλάει, όλο κυλάει
ως τη θάλασσα να φτάσει.

Ένα ρυάκι μοναχό
στη θάλασσα δε φτάνει.
Εσύ κι εγώ, εσείς κι εμείς
με την αγάπη, αδέρφια μου,
να γίνουμε ποτάμι.

Κάμπους και βουνά περνάει
και κυλάει, όλο κυλάει
η αγάπη το ποτάμι.

Ένα ρυάκι μοναχό
στη θάλασσα δε φτάνει.
Εσύ κι εγώ, εσείς κι εμείς
με την αγάπη, αδέρφια μου,
να γίνουμε ποτάμι.

Και βαθαίνει και πλαταίνει
η αγάπη το ποτάμι
ως τη θάλασσα να φτάσει.

Γιάννης Νεγρεπόντης

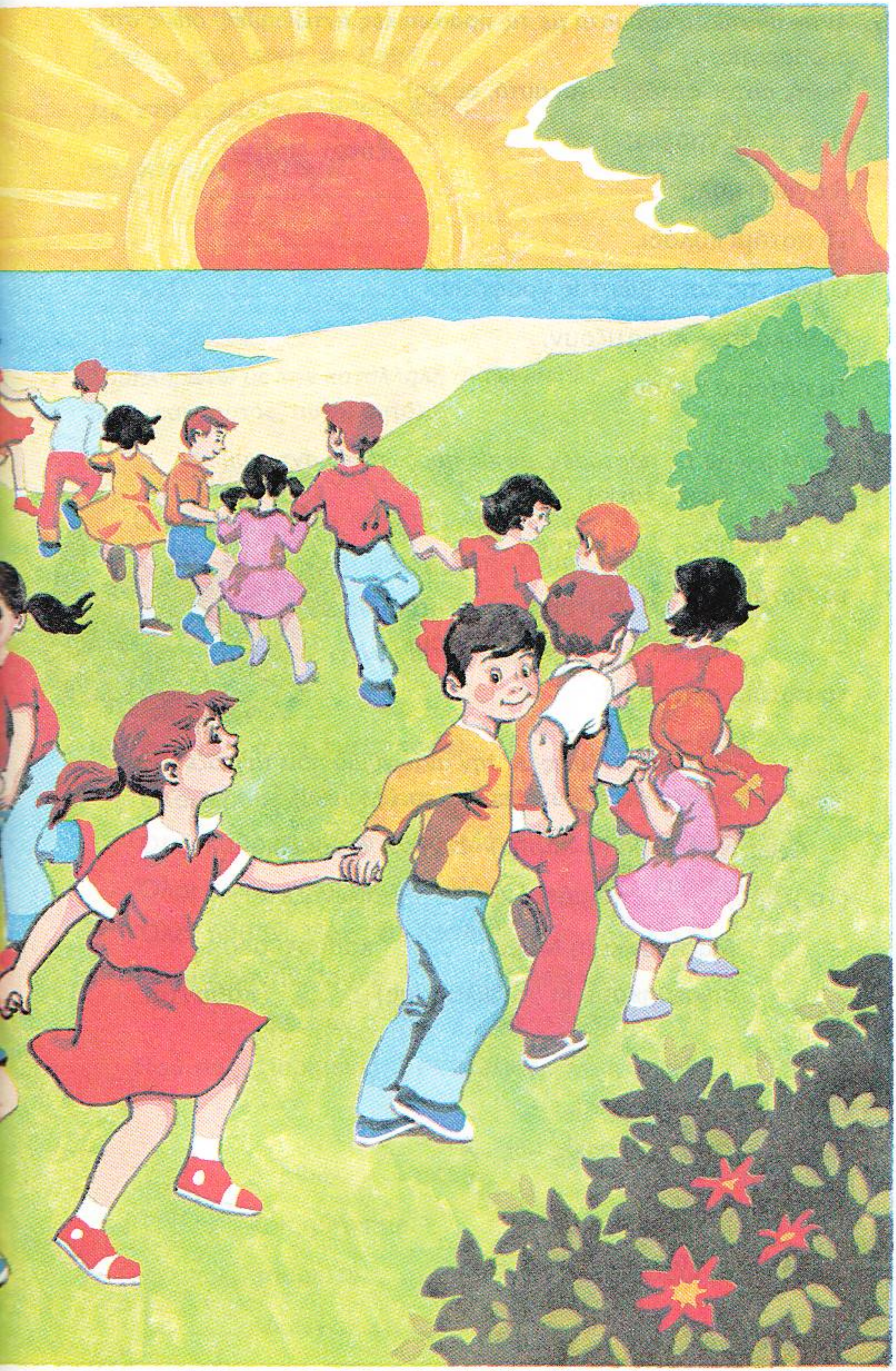

1. *Αντικαθιστώ τα ονόματα με τις* **προσωπικές αντωνυμίες**, *όπως στο παράδειγμα:*
(αυτή, αυτοί, αυτός, αυτά, αυτό, αυτές)

Ο ποιητής γράφει: *Αυτός γράφει:*

Η αγάπη κυλάει. .....

Το ποτάμι κυλάει. .....

Ο Γιάννης και ο Κώστας γράφουν: .....

Οι θάλασσες κυματίζουν. .....

Τα ποτάμια κυλούν. .....

2. *Συμπληρώνω τις προτάσεις με τις προσωπικές αντωνυμίες:*
(εγώ, εσύ, εμείς, εσείς)

..... αγαπάς, ... αγαπώ

το ποτάμι βαθαίνει.

..... αγαπάτε, ... αγαπάμε

το ποτάμι πλαταίνει.

3. *Συμπληρώνω τις προτάσεις με την αντωνυμία που ταιριάζει:*
(εγώ, εσύ, αυτός, αυτή, αυτό, εμείς, εσείς, αυτοί)

Εγώ γράφω κι (ο Χάρης) *αυτός* διαβάζει.

(Το μωρό) ..... κοιμάται κι ..... φωνάζετε.

..... βιάζεσαι κι (η Μάρω) ..... καθυστερεί.

..... σηκωθήκαμε κι (οι φίλοι μας) ..... κάθονται.

4. *Λέξεις για την καρτέλα:*

υγρό, φτάνω, μοναχός, -ή, -ό

5. *Αλλάζω τον τίτλο του ποιήματος:*

6. *Γράφω και μαθαίνω:*

Εσύ κι εγώ, εσείς κι εμείς
με την αγάπη, αδέρφια μου,
να γίνουμε ποτάμι.

.....

.....

7*. *Συμπληρώνω με την κατάλληλη αντωνυμία:*
(εγώ, εσύ, αυτός, αυτή, αυτό)

(α) Το ποτάμι δεν έχει πια νερό. Στέρεψε κι .....
Ο Κώστας λείπει σήμερα. Αρρώστηκε κι .....
Αλίκη, ήσουν πάλι αδιάβαστη. Τεμπέλιασες κι .....
Διαβάζω πολύ. Δεν μπορώ. Κουράστηκα κι .....
Η Αιμιλία έγινε αγνώριστη. Πάχυνε κι .....

(β) (εγώ, εσύ, αυτή, εμείς, εσείς)

Όλοι προσέχουν. Μόνο ..... δεν προσέχεις.
Όλοι κάθονται εδώ μέσα. Μόνο ..... είμαι όρθια.
Όλοι κοιμούνται ακόμα. Μόνο ..... ξυπνήσατε.
Όλοι ήρθαν. Μόνο (η Χρύσα) ..... λείπει.
Όλοι έφυγαν. Μόνο ..... μείναμε.
..... φεύγω. ..... θα 'ρθεις;
Πού πας; Περίμενε! Έρχομαι κι .....

..... ακούω. ..... ακούς;
..... κοιμηθήκαμε. ..... κοιμηθήκατε;
..... μπορείτε, ... όμως δεν μπορούμε.
..... κρυώνω, ...;

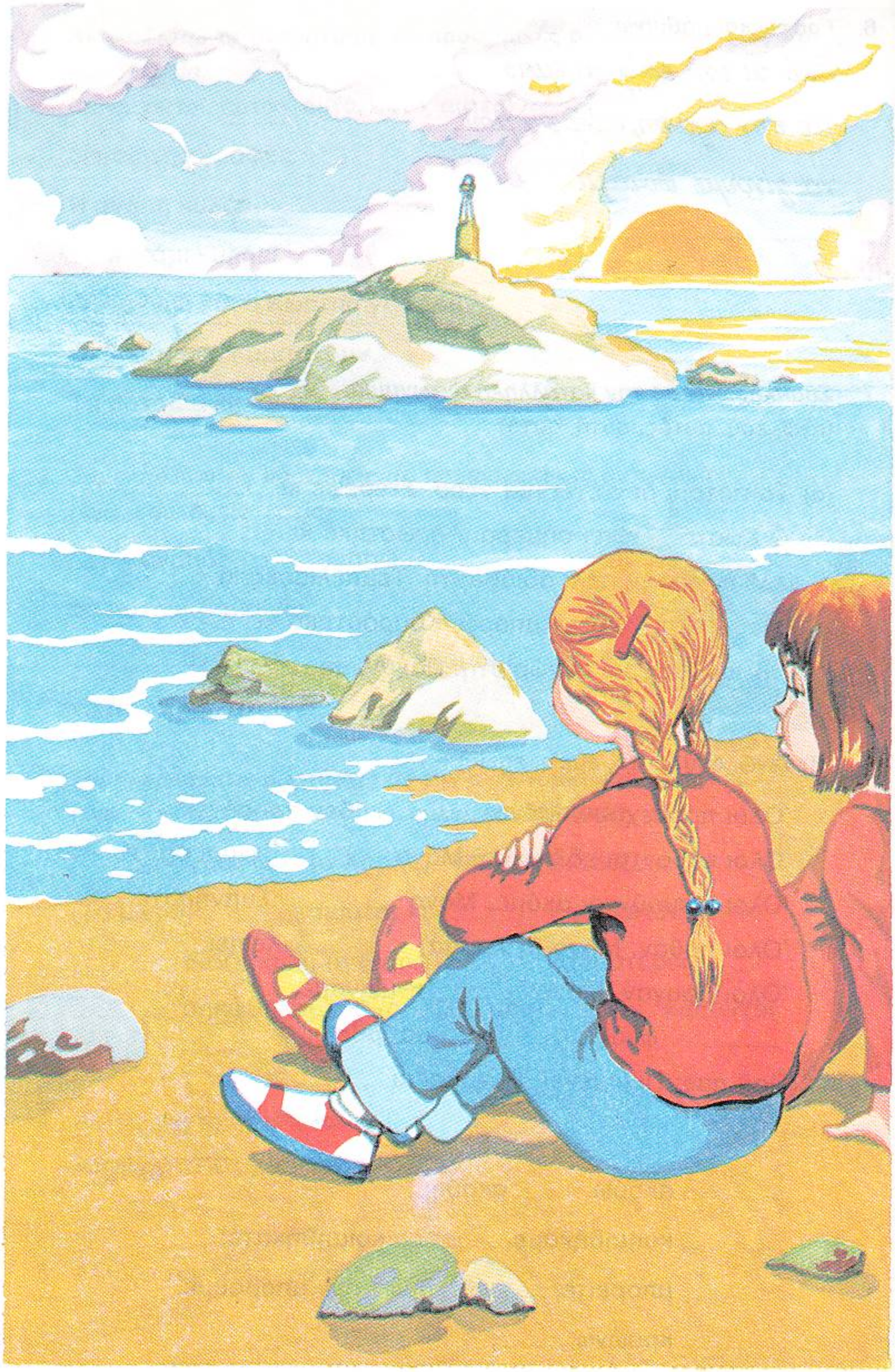

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Ο ήλιος βασιλεύει. Πέρα στο γήπεδο του χωριού μερικά παιδιά παίζουν ακόμα. Κάθομαι στην ακρογιαλιά με τη Λένα κι αγναντεύω το φάρο απέναντι στο ξερονήσι.

Άλλες μέρες τέτοια ώρα ο παραλιακός δρόμος ήταν γεμάτος κόσμο. Ντόπιοι και παραθεριστές πηγαινοέρχονταν και συζητούσαν χαρούμενοι. Γνωριμίες, φιλίες του καλοκαιριού, κίνηση και ζωή...

Όμως τώρα το Κρυονέρι σχεδόν ερήμωσε.

Ένας ένας οι παραθεριστές έφυγαν. Και οι πλανόδιοι μικροπωλητές, που διαλαλούσαν την πραμάτεια τους, χάθηκαν κι αυτοί. Μόνο ένας μανάβης έρχεται ακόμα κάπου κάπου.

Σε λίγο ο ουρανός συννεφιάζει. Ένα ψυχρό αεράκι κάνει τις ψαρόβαρκες να κουνιούνται. Τα φλύαρα χελιδόνια μαζεύονται στα σύρματα του ηλεκτρικού. Δίπλα μου η Λένα τα κοιτάζει και σωπαίνει.

Εγώ σκέφτομαι. Φέρνω στο νου μου το καλοκαίρι που πέρασε, το σχολείο που άρχισε, τα χελιδόνια που φεύγουν, το φθινόπωρο που φτάνει.

Σε μια στιγμή νιώθω στο πρόσωπό μου δυο σταγόνες.

«Να 'ναι απ' τη θάλασσα ή απ' τον ουρανό;» αναρωτιέμαι. Σαν να μαντεύει τη σκέψη μου, η Λένα μου λέει:

– Μαρία, ψιχαλίζει. Τι λες, φεύγουμε; Θα μας πιάσει βροχή.

– Ναι, της λέω, καθώς σηκώνομαι. Φαίνεται πως θα βρέξει.

Φθινοπώριασε...

1. *Υπογραμμίζω στο κείμενο τα* **ρήματα** *που τελειώνουν σε* **-ω** *και* **–μαι** *και τα αντιγράφω εδώ:*

Ρήματα σε –ω: αγναντεύω, ..., ..., ...

Ρήματα σε –μαι: κάθομαι, ..., ..., ...

2. *Υπογραμμίζω το ρήμα κάθε πρότασης και το ξαναγράφω με το* εγώ:

Μερικά παιδιά παίζουν. Εγώ *παίζω*

Τα φύλλα κουνιούνται. *κουνιέμαι*

Η Λένα κοιτάζει. .....

Τα χελιδόνια φεύγουν. .....

Η Μαρία κάθεται. .....

Ο Φάνης λυπάται. .....

Η Λένα σωπαίνει. .....

Ένας μανάβης έρχεται. .....

3. *Διαβάζω τι κάνει ο ήλιος και γράφω απέναντι τα ρήματα εκείνα που ταιριάζουν στο* εγώ:

ανατέλλει.

προβάλλει.

βγαίνει.

φωτίζει.

λάμπει.

καίει.

ζαλίζει.

βασιλεύει.

χάνεται.

Εγώ *προβάλλω.*

.....

.....

.....

.....

.....

4. *Συμπληρώνω τις αντωνυμίες και τις καταλήξεις που λείπουν:*

Εγώ έρχο..... κι ..... φεύγεις.

..... ρωτάτε κι εγώ απαντ.....

..... γράφετε κι εγώ σκέφτο.....

..... μιλάς κι εγώ σωπαίν.....

Η βάρκα κουνιέται κι εγώ ζαλίζο.....

5. *Γράφω και μαθαίνω:*

Σμέφτομαι το καλοκαίρι σου σέρασε, το φθινόσωρο σου φτάνει.

.....

.....

6. *Λέξεις για την καρτέλα:*

γήσεδο, αυροχιαλιά, αύροχιάλι, χωρίζω, πλευτρικό, υιχαλίζει

7. *Σκέφτομαι και γράφω:*

Πώς είναι οι εξοχές, όταν φεύγουν οι επισκέπτες;

8* *Ξαναγράφω με το εγώ, όπως στο παράδειγμα:*

Η Μαρία συλλογιζόταν.

Οι παραθεριστές πηγαινοέρχονταν.

Οι μικροπωλητές φώναζαν.

Η Λένα σηκώθηκε.

Εγώ: *συλλογίζομαι* / ..... / ..... / .....

9* *Ξαναγράφω τα ρήματα, όπως στα παραδείγματα:*

λερώνο**μαι**	*λερώνω*	κρύβ**ω**	*κρύβομαι*
σηκώνομαι	.....	σκεπάζω	.....
σαπουνίζομαι	.....	βρίσκω	.....
χτενίζομαι	.....	ξαπλώνω	.....

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΒΑΣΩΣ

Η Βάσω έχει ένα χοντρό σημειωματάριο με χρωματιστά εξώφυλλα. Σ' αυτό, όταν έχει καιρό, γράφει ημερολόγιο.

Να τι έχει γράψει σε τέσσερις διαφορετικές μέρες:

Δευτέρα, 27 Σεπτεμβρίου

Κάθομαι κοντά στο παράθυρο και κοιτάζω το δρόμο. Βρέχει δυνατά και πού και πού βροντά. Χαίρομαι που βλέπω τη βροχή. Σχηματίζει ρυάκια στους δρόμους, αυλακώνει τα τζάμια. Στο δρόμο κανένας. Όχι, να, κάποιος πέρασε τρέχοντας. Η ανάσα μου θολώνει το τζάμι. Όταν το σκούπισα με το χέρι μου, είδα ένα γαλανό κομμάτι τ' ουρανού.

Πέμπτη, 30 Σεπτεμβρίου

Με τον αδερφό μου δε βρίσκω ησυχία. Είναι μικρός και θέλει να παίζουμε όλη μέρα. Σήμερα παίξαμε αρκετά. Στο τέλος μαλώσαμε κι εκείνος έκλαιγε. Είχε καθίσει κάτω και χτυπούσε τα πόδια του στο πάτωμα. Πήγα να τον παρηγορήσω. Μόλις έσκυψα από πάνω του, μου τράβηξε απότομα τα μαλλιά. Πόνεσα. Δεν του κράτησα κακία. Τον αγαπώ πολύ και είμαι σίγουρη, πως κι εκείνος μ' αγαπά.

Σάββατο, 2 Οκτωβρίου

Επισκεφθήκαμε με τη μητέρα τη θεία Αργυρώ. Δεν έχει παιδιά και πάντα βαριέμαι στο σπίτι της. Εκείνη προσπαθεί μ' ό,τι μπορεί να με διασκεδάσει. Σήμερα είχε έναν πλαστικό

ανθρωπάκο, που κουνούσε μ' αστείο τρόπο χέρια και πόδια. Για μένα το πιο αστείο ήταν η γκρίνια της θείας, όταν της έσπασα ένα ποτήρι. Είναι μια τσιγκούνα!...

Κυριακή, 3 Οκτωβρίου

Σήμερα χόρτασα ήλιο και παιγνίδι. Είχαμε βγει από νωρίς στην εξοχή. Α! Αυτή είναι ζωή! Γιατί να μη γίνεται αυτό κάθε μέρα;

1. *Υπογραμμίζω στο κείμενο τα ρήματα που τελειώνουν σε* **-μαι** *και* **-με** *και τα αντιγράφω εδώ:*

- Σε **-μαι:** **(Εγώ)** *κάθομαι* ....., ...
- Σε **-με:** **(Εμείς)** *παίζουμε* ....., ...

..... , ... , ...

2. *Συμπληρώνω τις καταλήξεις* **-μαι** *ή* **-με** *των ρημάτων και διαβάζω:*

(α) Ευχαριστιέ..... να παίζω με τον αδερφό μου. Κάθε μέρα χορταίνου..... παιγνίδι. Πότε πότε όμως μαλώνου..... και στενοχωριέ.....

(β) Όταν η μητέρα λέει πως θα πά..... κάπου, χαίρο..... Όταν όμως πηγαίνου..... στη θεία Αργυρώ, βαριέ.....

3. *Βάζω παύλες σε κάθε διάλογο και συμπληρώνω τις καταλήξεις των ρημάτων:*

(α) Θα ξεκινήσου..... καμιά φορά;

Ας καθίσου..... λίγο ακόμα...

Εμείς φεύγου..... Έχου..... μια δουλειά και δεν μπορού..... να μείνου..... άλλο.

Καλά. Τότε έρχο..... κι εγώ.

(β) Πού θα συναντηθού..... αύριο;

Εμείς δουλεύου..... στην τράπεζα.

Εκεί κοντά εργάζο..... κι εγώ.

Ωραία! Τότε θ' ανταμώσου..... το μεσημέρι έξω απ' την τράπεζα. Θα πά..... να φά..... μαζί και να τα πού..... με την ησυχία μας.

Σύμφωνοι. Τώρα όμως πάω, γιατί βιάζο..... Γεια σας.

4. *Γράφω και μαθαίνω:*

Εωισωεφθήωαμε με τη μητέρα τη θεία Αρχυρώ.

Δεν έχει ωαιδιά υαι ωάντα βαριέμαι στο ωώτι της.

.....

.....

.....

5. *Λέξεις για την καρτέλα:*

εξώφυλλο, βροντώ, εωισυέωτομαι, χρωματιστός, -ή, -ό, ωαιωμία

6. *Σκέφτομαι και γράφω για μια μέρα που πέρασε.*

7*. *Συμπληρώνω* **-μαι** *ή* **-με** *και διαβάζω:*

(α) Κάθε πρωί σηκώνο....., πλένο....., ντύνο..... χτενίζο..... και παίρνω το πρωινό μου. Μετά, μαζί με το φίλο μου, ξεκινά..... για το σχολείο. Στο δρόμο βαδίζου..... προσεχτικά και κουβεντιάζου.....

(β) Όταν είμαστε στην τάξη, διαβάζου....., γράφου....., ζωγραφίζου....., συζητά....., τραγουδά....., ακού..... και μαθαίνου..... ένα σωρό πράγματα.

Σήμερα διαβάσα..... το ημερολόγιο της Βάσως και γράψα..... κι εμείς κάτι για μια μέρα που πέρασε.

(γ) Στο διάλειμμα παίζου....., πηδά....., τρέχου....., πέφτου..... κάτω, γελά....., φωνάζου....., χαλά..... τον κόσμο. Εγώ, όταν λερώνο....., στενοχωριέ..... Συλλογίζο..... αυτόν που θα πλύνει τα ρούχα μου...

(δ) Το μεσημέρι γυρίζου..... στο σπίτι κουρασμένοι και πεινασμένοι. Στο δρόμο σκέφτο..... συνέχεια το φαγητό. Εί..... ένας λιχούδης...

ΟΙ ΔΥΟ ΓΕΡΟΙ

Κάποτε ήταν ένας γέρος και μια γριά. Είχαν ένα σπιτάκι με την αυλή του, είχαν κι έναν κήπο με ελιές, ροδακινιές και μηλιές. Όμως ό,τι ήθελε η γριά δεν το 'θελε ο γέρος κι ό,τι ήθελε ο γέρος δεν το 'θελε η γριά.

– Να 'χαμε ένα χαμομήλι να πιούμε! λέει ο γέρος.

– Ουφ! με το χαμομήλι σου! αντιμιλά η γριά. Δεν πίνεις ένα γαλατάκι να δεις την υγειά σου;

– Δε θέλω γάλα, λέει ο γέρος. Για μωρό με πέρασες;

– Τότε, πιες έναν καφέ, λέει πειραχτικά η γριά.

– Το ξέρεις πως έχω τα νεύρα μου. Οι καφέδες με βλάφτουν.

Ξυπνά ο γέρος, κοιμάται η γριά. Ξυπνά η γριά, κοιμάται ο γέρος.

– Σήκω, γέρο, ξημέρωσε, λέει η γριά.

– Όχι, δε σηκώνομαι. Είναι μαύρα μεσάνυχτα.

– Δεν ανοίγεις τα μάτια σου να δεις; Μέρα μεσημέρι...

Ο γέρος σηκώνεται καμιά φορά.

– Ξέρεις τι σκέφτομαι; ρωτά ο γέρος.

– Δεν ξέρω. Πού να ξέρω;

– Δεν αποφασίζουμε να βγούμε κι εμείς λίγο ως το πάρκο;

– Δεν έχω όρεξη για βόλτες, κάνει η γριά. Δεν πάμε καλύτερα να σκαλίσουμε τον κήπο;

– Ώρα τώρα να γίνουμε και περιβολάρηδες!

Πήρε το δρόμο ο γέρος για το πάρκο. Πήρε το δρόμο κι η γριά για τον κήπο. Κάπου κάπου όμως η γριά κοιτάζει από μακριά το γέρο, μην παραπατήσει και πέσει. Κι ο γέρος γυρίζει και φωνάζει της γριάς:

– Μη σκύβεις πολύ. Θα σου ανεβεί η πίεση...

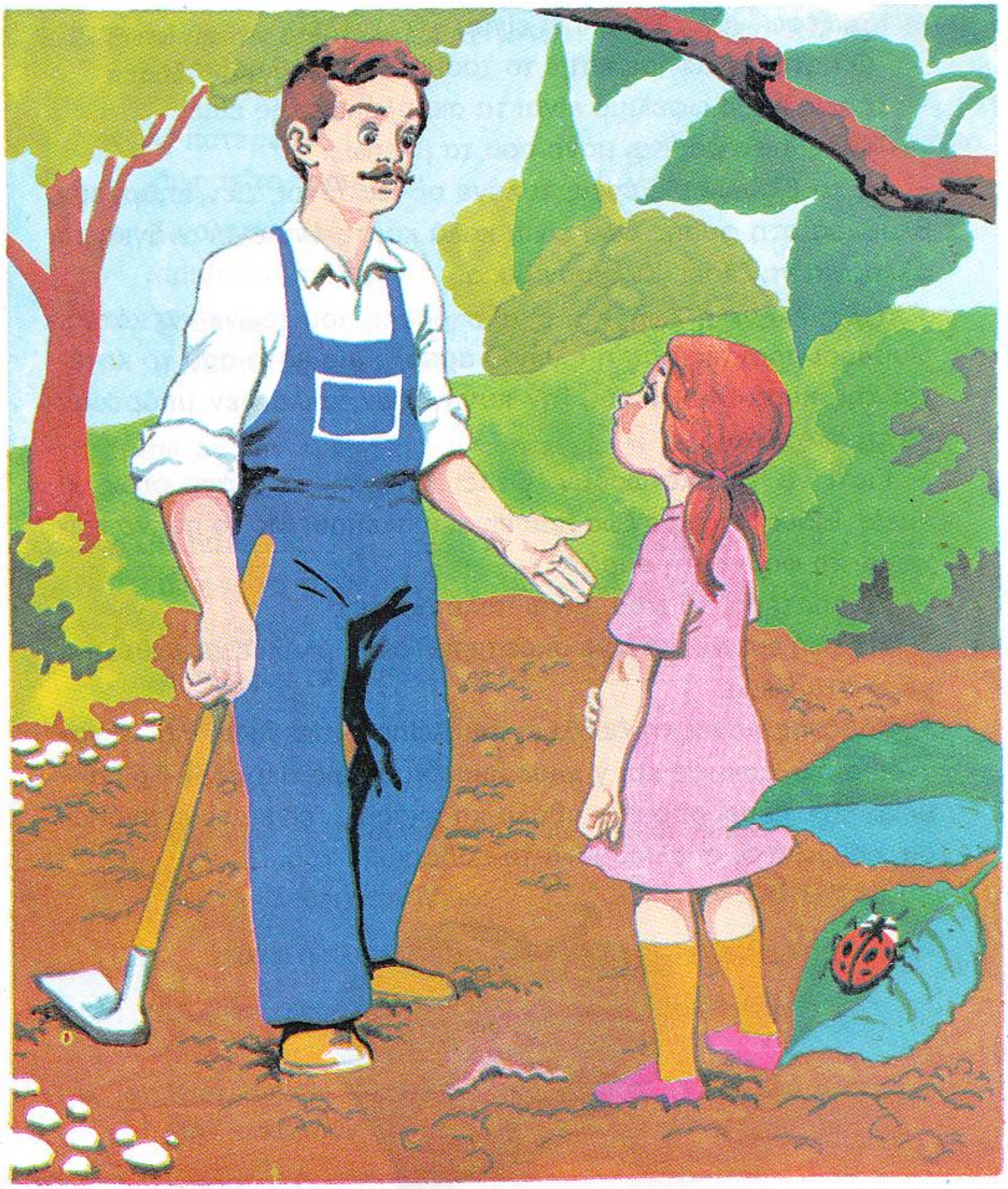

ΚΑΘΕΝΑΣ ΚΑΝΕΙ ΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΤΟΥ

– Ποπό! ένα μεγάλο σκουλήκι, πατέρα! Να το σκοτώσω; φώναξε η Ζωή, παρατηρώντας ένα μεγάλο καφετί σκουλήκι, που πάλευε να χωθεί ανάμεσα στα χώματα.

Ο πατέρας δούλευε στην άκρη του κήπου.

– Γιατί να το σκοτώσεις;

– Να; ξέρω 'γώ;... Σκουλήκι είναι... Τι ωφελεί;

Ο πατέρας άφησε κάτω το τσαπί του και πλησίασε.

– Ξέρεις πόσο ωφέλιμα είναι τα σκουλήκια; της είπε.

– Τι λες, πατέρα; Και μόνο που τα βλέπω...

– Ας τα βλέπεις... Ξέρεις τι λένε οι γεωπόνοι; Δεν υπάρχουν βλαβερά στη φύση. Όλα είναι καλά και το ένα έχει ανάγκη το άλλο, για να ζήσει. Κι έχουν δίκιο.

– Όλα; έκανε η Ζωή. Και οι αλεπούδες που τρώνε τις κότες; Θυμάσαι προχτές που η αλεπού άρπαξε μια κότα από το κοτέτσι της κυρα-Βασιλικής; Την κυνήγησαν, αλλά δεν μπόρεσαν να τη σκοτώσουν.

– Γιατί να τη σκοτώσουν; Θέλει κι αυτή να ζήσει, όπως κι εμείς. Είδες τι ωραίο ζώο που είναι η αλεπού; Με το πυκνό τρίχωμα, τη φουντωτή ουρά...

– Ναι, πατέρα, το είδα. Είναι πολύ όμορφο...

Η Ζωή έμεινε για λίγο σκεφτική. Το σκουλήκι είχε χωθεί πια μέσα στο χώμα.

– Καθένας κάνει τη δουλειά του, είπε ο πατέρας. Και λέγοντας αυτά, έσκυψε και γύρισε ίσια ένα μικρό σκαθάρι. Το καημένο είχε πέσει από ένα σβόλο κοπριάς και είχε μείνει ανάποδα, κουνώντας απελπισμένα τα ποδαράκια του...

1. *Υπογραμμίζω στο κείμενο τις προτάσεις και γράφω παρακάτω ό,τι λείπει:*

Ποιος	**κάνει**	**τι;**
.....	κάνει	τη δουλειά του.
Οι γεωπόνοι	.....	δίκιο.
Οι αλεπούδες	τρώνε	.....

2. *Ρωτώ με την ερωτηματική αντωνυμία* **ποιος** *και απαντώ όπως στο παράδειγμα:*

- Ο πατέρας
  άφησε το τσαπί του.

  —Ποιος άφησε το τσαπί του;
  —Ο πατέρας.

- Οι αλεπούδες
  αρπάζουν τις κότες.

  .....
  .....

- Καθένας
  κάνει τη δουλειά του.

  .....
  .....

3. *Ρωτώ με την ερωτηματική αντωνυμία* **τι** *και απαντώ όπως στο παράδειγμα:*

- Ο πατέρας
  άφησε το τσαπί του.

  —Τι άφησε ο πατέρας;
  —Το τσαπί του.

- Οι αλεπούδες
  αρπάζουν τις κότες.

  .....
  .....

- Καθένας
  κάνει τη δουλειά του.

  .....
  .....

4. *Συμπληρώνω με τις αντωνυμίες* ποιος, ποιοι, ποιον, τι:

..... δουλεύει στον κήπο;
..... παρακαλεί η Ζωή;
..... κάνει η αλεπού;
..... κυνηγούν την αλεπού;
..... κάνει ερωτήσεις;
..... λέει ο πατέρας;

5. (α) *Υπογραμμίζω τα ουσιαστικά που είναι σε πτώση ονομαστική (δηλ. απαντούν στην ερώτηση* **ποιος***):*

– Ποιος όργωσε το χωράφι; Ο γεωπόνος;
– Όχι, οι γεωπόνοι δεν οργώνουν χωράφια. Ο γεωργός το όργωσε.
– Και τι κάνουν οι γεωπόνοι;
– Οι γεωπόνοι συμβουλεύουν τους γεωργούς.

(β) *Τώρα γράφω τα ουσιαστικά του κειμένου (με το άρθρο τους, αν έχουν) που είναι σε πτώση αιτιατική (δηλ. απαντούν στην ερώτηση* **τι***):*

6. *Γράφω και μαθαίνω:*

– Ξέρεις τι λένε οι γεωπόνοι;

Δεν υπάρχουν βραβερά στη φύση.

.....

.....

7. *Λέξεις για την καρτέλα:*

παλεύω, χώνω, ωφέλιμος, -η, -ο, βραβερός, -ή, -ό, ανάποδα

ανάμεσα

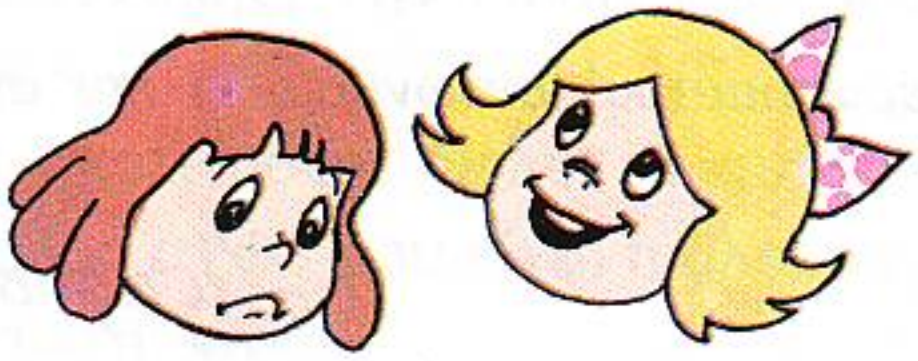

8*. *Απαντώ, όπως στο παράδειγμα:*

«Ξέρεις τι λένε οι γεωπόνοι;» *«Ξέρω 'γω τι λένε;»*

«Ξέρεις τι τρώει το σκαθάρι;» .....

«Ποιος φωνάζει;» .....

«Γιατί μαλώνουν;» .....

9*. *Θυμάμαι το κείμενο και γράφω στις παρενθέσεις τα ουσιαστικά που ταιριάζουν:*

Να **το** (*το σιουρήμι*) σκοτώσω;

Και μόνο που **τα** (.....) βλέπω...

...δεν μπόρεσαν να **τη** (.....) σκοτώσουν.

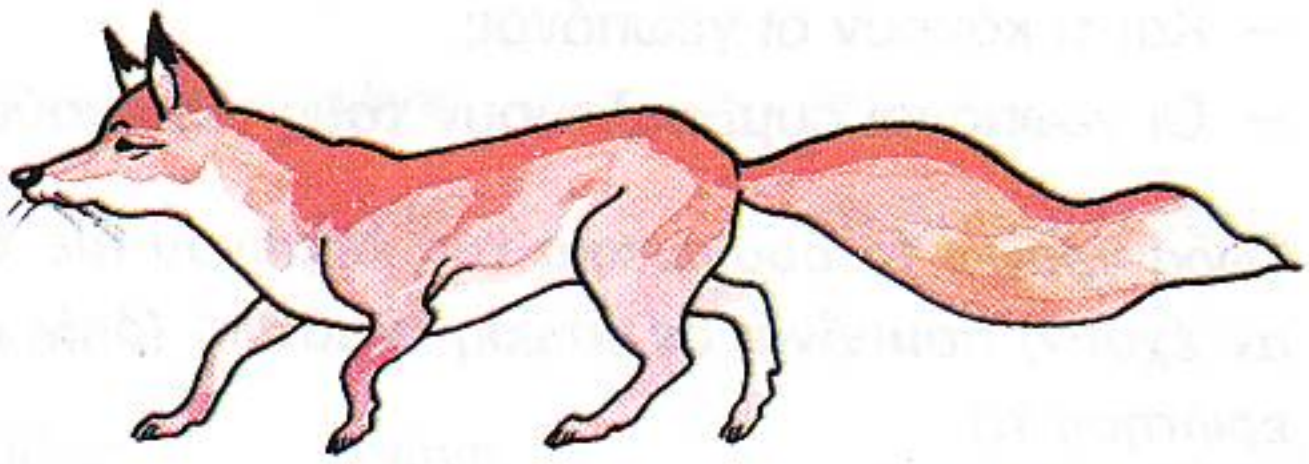

ΣΤΟΝ ΙΣΘΜΟ

Ο κόσμος στριμωχνόταν στα στενά πεζοδρόμια της γέφυρας. Κοίταζαν κάτω, που το ρυμουλκό* τραβούσε ένα φορτηγό καράβι μέσα στο γαλάζιο αυλάκι.

Ο Παύλος άφησε το χέρι της μητέρας του και χώθηκε ανάμεσα σε μια ομάδα ξένων, που τραβούσαν φωτογραφίες. Κόλλησε στα σιδερένια κάγκελα και κοίταξε τις όχθες της διώρυγας. Το βάθος ήταν πολύ μεγάλο, του έφερνε ζαλάδα.

*ρυμουλκό = *ειδικό πλοίο που τραβά άλλα πλοία*

Από τη μεριά του έβλεπε μόνο τη μια έξοδο. Η γαλάζια λουρίδα ενωνόταν με τη θάλασσα. Τώρα το καράβι περνούσε από κάτω τους και ο κόσμος χαιρετούσε τους ναυτικούς κουνώντας τα χέρια. Ο Παύλος μόλις κατόρθωσε να ξεχωρίσει το πρόσωπο κάποιου από το πλοίο, που κοίταζε ψηλά.

Πιο πέρα μια άλλη γέφυρα. Ο Παύλος είδε το τρένο, που περνούσε απ' αυτήν. Αλλά τώρα ήθελε να πάει από την άλλη μεριά. Την ίδια στιγμή ένιωσε τη γέφυρα να τραντάζεται κι ο φόβος τον έκαμε να χλωμιάσει. Πέρασε ένα βαρύ φορτηγό. Την ίδια ώρα το χέρι του βρέθηκε μέσα στο γνώριμο και φιλικό χέρι της μητέρας του. Πέρασαν στην άλλη μεριά. Το καράβι, αργά και καμαρωτά, τραβούσε προς την έξοδο.

– Πολύ σπουδαίο έργο! είπε η μητέρα. Σκέψου πως πριν σκάψουν τη διώρυγα, τα πλοία έκαναν μέρες ολόκληρες να φτάσουν στον προορισμό τους.

– Και είναι πολλά χρόνια, μανούλα, που χώρισαν τον Ισθμό με τη διώρυγα; ρώτησε ο Παύλος.

– Κοντεύουν εκατό... Όμως και στ' αρχαία χρόνια οι άνθρωποι σκέφτηκαν ένα τέτοιο έργο. Είναι φοβερό το μυαλό του ανθρώπου!...

1. *Ρωτώ* **ποιος;** *ή* **ποιοι;** *και συμπληρώνω με το ουσιαστικό του κειμένου που είναι σε πτώση* **ονομαστική:**

Ποιος (ή **ποιοι**)	**έκανε**	**τι; (ή ποιον;) ή ποιους;**
.....	άφησε	το χέρι της μητέρας του.
.....	χαιρετούσε	τους ναυτικούς.
.....	είπε:	«Πολύ σπουδαίο έργο.»
.....	σκέφτηκαν	ένα τέτοιο έργο.

- *Ξαναγράφω* **«ποιος;»** **(ονομαστική ενικού):**

«ποιοι;» **(ονομαστική πληθυντικού):** .....

2. *Ρωτώ* **τι** *ή* **ποιον** *και συμπληρώνω με ουσιαστικό σε* **αιτιατική:**
(Παύλος, γέφυρα, ναυτικοί, όχθες, χέρια, φωτογραφίες)

Ποιος	**έκανε**	**τι; (ή ποιον; ή ποιους; ή ποιες;)**
Η μητέρα	κρατούσε	..... από το χέρι.
Ο Παύλος	κοίταζε	..... της διώρυγας.
Ένα φορτηγό	τράνταξε	.....
Ο κόσμος	χαιρετούσε	.....
Πολλοί	κουνούσαν	..... τους.
Οι ξένοι	τραβούσαν	.....

- *Ξαναγράφω* **τι;** *ή* **ποιον;** *ή* **ποιες;** **(αιτιατική ενικού):** .....

.....

(αιτιατική πληθυντικού): .....

.....

3. *Γράφω το άρθρο του αρσενικού στην αιτιατική:*

τον ή **το**; Στο δρόμο συνάντησα: *το* δάσκαλό μου, *τον* ταξιτζή, ... γιατρό μας, ... γείτονά μας, ... υδραυλικό και ..... μπακάλη μας.

έναν ή **ένα**; Σήμερα γνώρισα *ένα* δάσκαλο, *έναν* ταξιτζή, ... γιατρό, ... γείτονα, ... υδραυλικό και ..... μπακάλη.

4. *Γράφω το άρθρο του θηλυκού στην αιτιατική:*

την ή **τη**; Ο Παύλος κοίταξε: *την* ομάδα των ξένων, *τη* γέφυρα, ... διώρυγα, ... όχθη, ... σημαία του καραβιού, ... παραλία.

5. *Γράφω και μαθαίνω:*

Κοντεύουν εκατό χρόνια από τότε που οι άνθρωποι χώρισαν τον Ισθμό με τη διώρυγα.

.....

.....

.....

6. *Λέξεις για την καρτέλα:*

αυγάνι, σιδερένιος, -ια, -ιο, βάθος, ναυτικός, ξεχωρίζω φόβος.
ίδιος, ίδια, ίδιο

7. *Σκέφτομαι και γράφω:*

Κάτι που μου έκαμε εντύπωση.

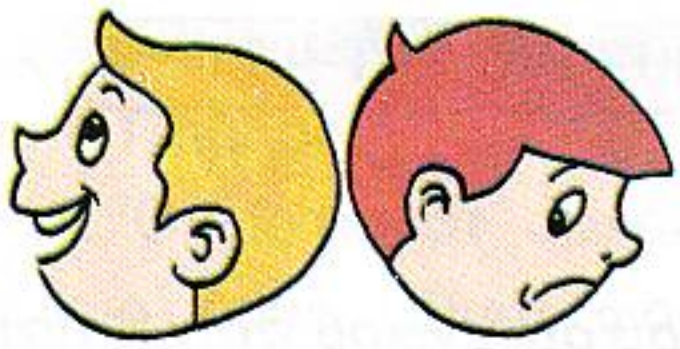

8*. *Συμπληρώνω τις προτάσεις με το κατάλληλο ρήμα:*
(κοντεύουν, έκαναν, κόντεψα, κόντεψε, έκαμε, κάμουμε)

Κοντεύουν εκατό χρόνια από τότε.

..... μέρες να φτάσουν στον προορισμό τους.

Θα ..... μαύρα μάτια, ώσπου να τα δούμε.

Την άλλη μέρα ..... να τον χάσουν τον μπέμπη.

Ο Αράπης ..... μεγάλες χαρές, άμα την είδε.

..... να σκοτωθώ.

9*. *Συμπληρώνω με τα ονόματα που ταιριάζουν:*
(Μαίρη, Θάνος, Σπύρος, Πάνος, Ξένη, Άννα)

Είδα την ....., την ....., τη .....

Μίλησα στο ....., στον ....., στο .....

ΠΩΣ ΠΟΥΛΗΘΗΚΕ ΜΙΑ ΝΤΑΜΙΤΖΑΝΑ ΚΡΑΣΙ

Μια φορά ήταν δυο φίλοι, ο Γιαννακός κι ο Μανολιός. Κάποτε ξεκίνησαν για να πουλήσουν στο παζάρι μια νταμιτζάνα* κρασί.

Στο δρόμο που πήγαιναν βγάζει ο Γιαννακός ένα δεκάρικο,

* νταμιτζάνα = *μεγάλο δοχείο με στενό λαιμό και πλατιά κοιλιά.*

το δίνει στο Μανολιό και του λέει:

– Βάλε μου ένα ποτηράκι κρασί.

Παίρνει ο Μανολιός το δεκάρικο και δίνει στο φίλο του ένα ποτήρι κρασί. Σε λίγο όμως βγάζει πάλι το δεκάρικο απ' την τσέπη του, το δίνει στο Γιαννακό και του λέει:

– Μου βάζεις κι εμένα, σε παρακαλώ, ένα ποτηράκι;

Παίρνει εκείνος το δεκάρικο και βάζει στο Μανολιό ένα ποτηράκι.

Δεν πέρασαν όμως πέντε λεπτά και ξαναδίνει το δεκάρικο στο Μανολιό λέγοντας:

– Μπορείς να μου βάλεις ακόμα ένα;

– Ευχαρίστως, αποκρίνεται ο Μανολιός.

Ξαναπαίρνει το δεκάρικο, βάζει ένα ποτηράκι ακόμα κι αμέσως ξαναδίνει το δεκάρικο στο φίλο του και λέει:

– Θα μου δώσεις τώρα κι εμένα ένα;

– Μετά χαράς, λέει ο Γιαννακός.

Σ' όλο το δρόμο έδινε ο ένας το δεκάρικο κι έπινε ένα ποτήρι κρασί, πλήρωνε ο άλλος με το ίδιο δεκάρικο κι έπινε κι αυτός. Έτσι, το κρασί τελείωσε και οι φίλοι μέθυσαν. Κι όταν ο Γιαννακός παρακάλεσε το Μανολιό να του βάλει ακόμα ένα ποτήρι, εκείνος του είπε:

– Δυστυχώς, φίλε μου, το κρασί πουλήθηκε.

– Και πόσα λεφτά πήρες;

– Ένα δεκάρικο.

– Καλά, πώς την έπαθες έτσι; Πούλησες μια νταμιτζάνα κρασί για ένα δεκάρικο; Μεθυσμένος ήσουν;

Χιώτικο ανέκδοτο (διασκευή)

1. *Βρίσκω στο κείμενο τις φράσεις που λένε πώς ζητούσαν κρασί οι δυο φίλοι και συμπληρώνω τις παρακάτω προτάσεις:*

–Βάλε μου .....

–Μου .....

–Μπορείς να .....

–Θα .....

2. *Χρησιμοποιώ τις παρακάτω φράσεις, για να ζητήσω κάτι:*
(παρακαλώ, σε παρακαλώ, μου φέρνεις, μπορείς να ..., έχεις την καλοσύνη να ..., μου κάνεις τη χάρη να ...)

– Ένα ποτήρι γάλα, παρακαλώ.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. *Γράφω και μαθαίνω:*

–Μου βάζεις, σε παρακαλώ, ένα ποτηράκι κρασί;

–Ευχαρίστως.

.....

.....

4. *Λέξεις για την καρτέλα:*

κρασί, πωλητής, πωλήτρια, γεμάτο, λεφτά, φίλος, φίλη

5. *Σκέφτομαι και γράφω:*

Μια αστεία ιστοριούλα

6. *Συμπληρώνω το παρακάτω κείμενο με σημερινές «λέξεις για την καρτέλα» και τις εκφράσεις ευγένειας: παρακαλώ, ορίστε, έχετε την καλοσύνη, ευχαρίστως, μπορώ να, παρακαλώ:*

– Καθίστε, *παραμαλώ* , λέει ένας *φωλητής* στο Γιάννη και στη μητέρα του. .....

να περιμένετε ένα .....; Θα σας εξυπηρετήσει η κυρία.

– Τι θέλετε, ...; ρωτάει σε λίγο η .....

– Ένα ζευγάρι παπούτσια για το παιδί.

Η υπάλληλος φέρνει ένα ζευγάρι και λέει:

– ....., μικρέ μου. Να σε βοηθήσω να τα φορέσεις... Πώς σου φαίνονται;

– Είναι λίγο στενά. ..... δοκιμάσω ένα άλλο ζευγάρι;

– .....

– .....

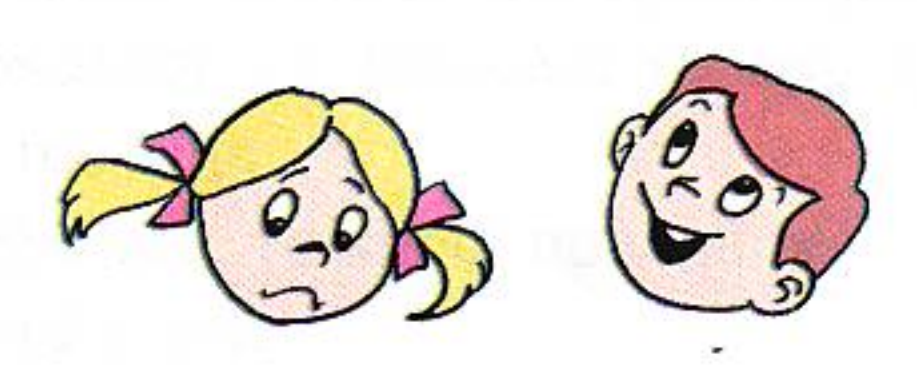

7*. *Διαβάζω τις προτάσεις και τις ξαναγράφω, ζητώντας το ίδιο πράγμα ευγενικά. Κάθε φορά χρησιμοποιώ διαφορετικό τρόπο:*

Δώσε μου ένα μολύβι!

.....

Φέρε μου νερό!

.....

(Στο τηλέφωνο:)

Δώσε μου την Ουρανία!

.....

Θέλω το Βασίλη!

.....

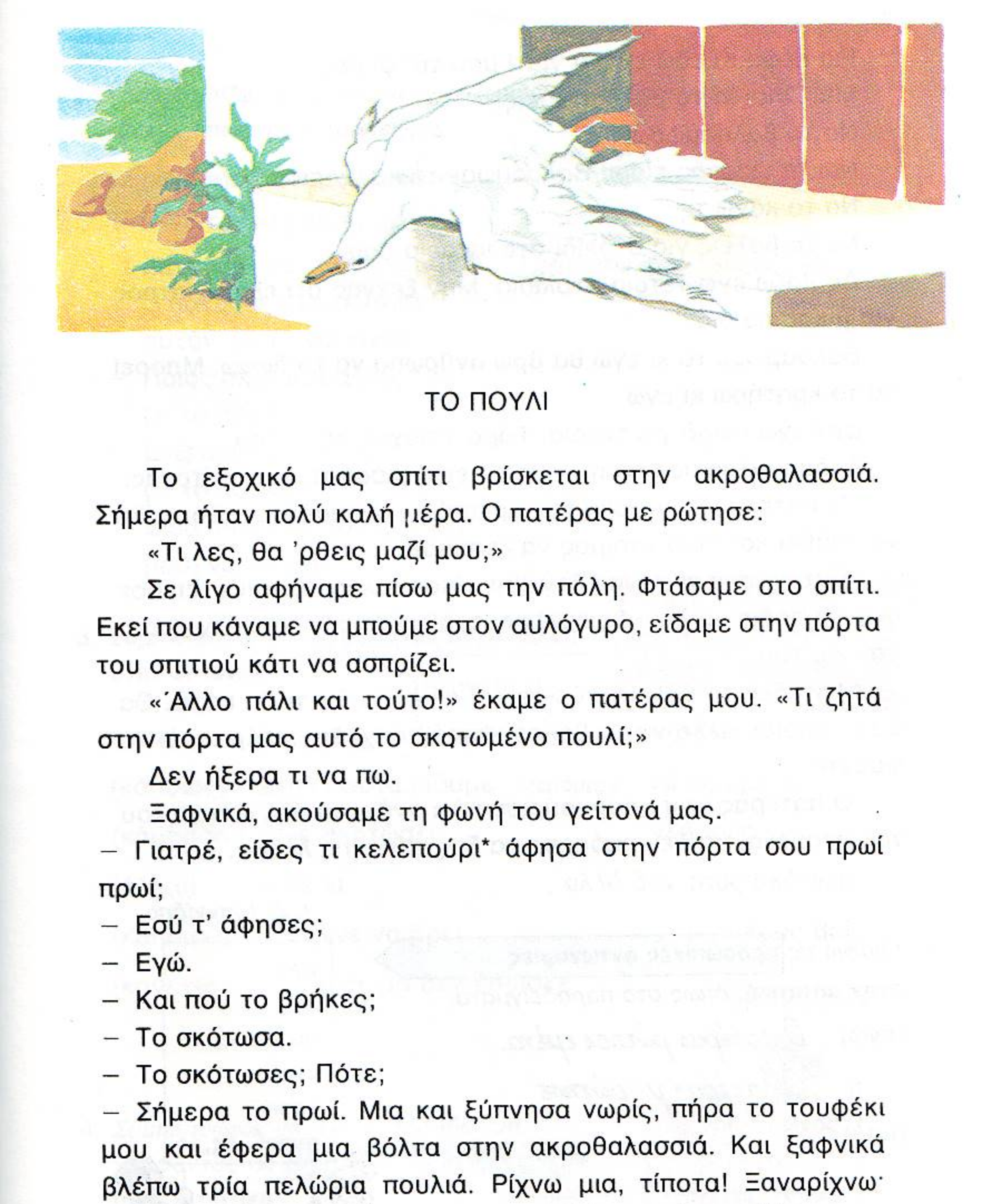

ΤΟ ΠΟΥΛΙ

Το εξοχικό μας σπίτι βρίσκεται στην ακροθαλασσιά. Σήμερα ήταν πολύ καλή μέρα. Ο πατέρας με ρώτησε:

«Τι λες, θα 'ρθεις μαζί μου;»

Σε λίγο αφήναμε πίσω μας την πόλη. Φτάσαμε στο σπίτι. Εκεί που κάναμε να μπούμε στον αυλόγυρο, είδαμε στην πόρτα του σπιτιού κάτι να ασπρίζει.

«Άλλο πάλι και τούτο!» έκαμε ο πατέρας μου. «Τι ζητά στην πόρτα μας αυτό το σκοτωμένο πουλί;»

Δεν ήξερα τι να πω.

Ξαφνικά, ακούσαμε τη φωνή του γείτονά μας.

– Γιατρέ, είδες τι κελεπούρι* άφησα στην πόρτα σου πρωί πρωί;

– Εσύ τ' άφησες;

– Εγώ.

– Και πού το βρήκες;

– Το σκότωσα.

– Το σκότωσες; Πότε;

– Σήμερα το πρωί. Μια και ξύπνησα νωρίς, πήρα το τουφέκι μου και έφερα μια βόλτα στην ακροθαλασσιά. Και ξαφνικά βλέπω τρία πελώρια πουλιά. Ρίχνω μια, τίποτα! Ξαναρίχνω· μπαμ, κάτω το ένα. Τα άλλα δυο, να πάρ' η οργή, μου ξέφυγαν.

– Καλά, και τρώγεται αυτό το πουλί; Δε μου φαίνεται.

– Μπα, δεν τρώγεται.

– Τότε, γιατί το σκότωσες;

– Έτσι, για κέφι!

*κελεπούρι = *κάτι που θέλω και το βρίσκω χωρίς να το περιμένω.*

– Για κέφι; Κι εδώ εμένα γιατί μου το 'φερες;
– Μα... για να το βαλσαμώσεις!
– Να το βαλσαμώσω;
– Ναι, τι γιατρός είσαι! Βαλσάμωσέ το και χάρισμά σου.
– Να το κάνω τι;
– Να το βάλεις για στολίδι στο ιατρείο σου.
– Δε βάζω εγώ τέτοια στολίδια. Μην ξεχνάς ότι είμαι γιατρός για μικρά παιδιά.
– Βαλσάμωσέ το κι εγώ θα βρω άνθρωπο να το δώσω. Μπορεί να το κρατήσω κι εγώ.
– Δεν έχω καιρό για τέτοια. Τώρα φτιάχνω τον κήπο.
– Α, δύσκολος που είσαι, γιατρέ! είπε μισοαστεία ο γείτονας.

Ο πατέρας μου φαινόταν αρκετά εκνευρισμένος. Τον είδα να ανάβει και ήταν έτοιμος να ξεσπάσει.

Ευτυχώς, ο γείτονας δεν είπε τίποτε άλλο. Έσκυψε, έπιασε από τα πόδια το λευκό πουλί και τράβηξε προς το φράχτη του σπιτιού του.

– Αφού δεν το θέλεις, γύρισε και είπε, θα δω τι θα κάμω. Θα βρω κάποιον άλλο να το βαλσαμώσει. Και χάθηκε πέρα από το φράχτη.

Ο πατέρας μου μουρμούρισε κάτι ανάμεσα στα δόντια του νευριασμένα, μα δεν μπόρεσα να ξεχωρίσω τις λέξεις.

Ι. Δ. Ιωαννίδης

1. *Γράφω τις* **προσωπικές αντωνυμίες στην αιτιατική**, *όπως στα παραδείγματα:*

(εγώ) *Ο πατέρας ρώτησε εμένα.*
ή: *Ο πατέρας με ρώτησε.*
(εσύ) .....
ή: .....
(εσείς) *Ο γείτονας φώναζε εσάς.*
ή: *Ο γείτονας σάς φώναζε.*
(εμείς) .....
ή: .....

εγώ
εσύ
αυτός, -ή, -ό
εμείς
εσείς
αυτοί, -ές, -ά

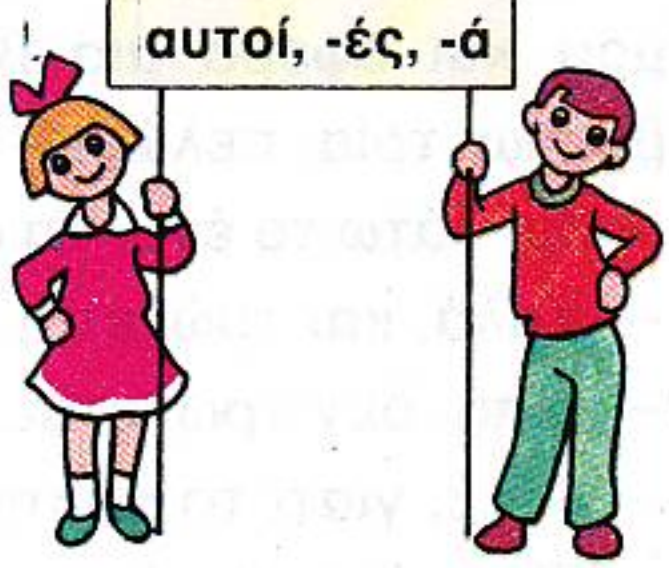

2. *Υπογραμμίζω τις προσωπικές αντωνυμίες και ξαναγράφω τις προτάσεις, όπως στο παράδειγμα:*

Δε συνηθίζουμε να το λέμε έτσι.	**Πώς το λέμε;**
Ο γείτονας χαιρέτισε αυτόν. (= τον πατέρα μου)	*Ο γείτονας τον χαιρέτισε.*
Ο πατέρας μου ρώτησε αυτόν. (= το γείτονα)	.....
– Ποιος σκότωσε αυτό; (= το πουλί).	.....
– Εγώ σκότωσα αυτό. (= το πουλί)	.....
Είδα αυτόν (= τον πατέρα μου) να ανάβει.	.....

3. *Συμπληρώνω με τις* **αόριστες αντωνυμίες** **στην αιτιατική:**

κάτι **κανένας**
κάποιος **μερικοί**
άλλος **κάμποσοι**

Ποιον; (ή τι;)

(κάτι) Στην πόρτα είδαμε *κάτι* ν' ασπρίζει.

(κάποιος) Στην πόρτα είδαμε *κάποιον* να περιμένει.

(κάμποσοι) Είχε σκοτώσει ..... γλάρους.

(άλλοι) Είδε κι ....., αλλά δεν τους σκότωσε.

(κάποιος) Έψαχνε να βρει ..... να τους βαλ-

(κανένας) σαμώσει, μα δεν έβρισκε .....

4. *Συμπληρώνω, όπως στο παράδειγμα, γράφοντας τις* **δεικτικές αντωνυμίες** **στην αιτιατική:**

αυτός, εκείνος
(ε)τούτος
τέτοιος, τόσος

(αυτός) Βλέπεις *αυτόν* εδώ;

(εκείνοι) Βλέπεις ..... εκεί;

(τόσος) Γιατί σκότωσε ..... γλάρους;

(τούτος) Καμάρωσε ..... τον κυνηγό.

(τέτοιος) Εγώ δε θέλω ..... γείτονα.

5. *Γράφω και μαθαίνω:*

Αφού δεν το θέλεις, θα δω τι θα κάμω.
Θα βρω κάποιον άλλο να το βαλσαμώσει.

.....

.....

.....

6. *Λέξεις για την καρτέλα:*

αποφάσιζω, γείτονας, γειτόνισσα, φράχτης, ιατρείο, μουρμουρίζω

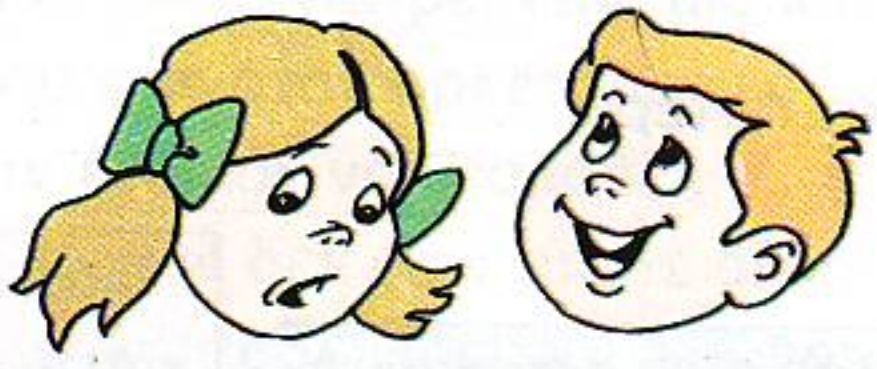

7*. *Συμπληρώνω με τα άρθρα και τις αντωνυμίες που μοιάζουν και τα ξαναγράφω χωριστά, όπως στο παράδειγμα:*

Στο φράχτη του σπιτιού στεκόταν μια γειτόνισσα.
Ο γιατρός είδε *τη* γειτόνισσα και *τη* χαιρέτισε.

Την ίδια στιγμή ο γείτονας φώναξε: «Γιατρέ, ... είδες αυτό;»

«Γιατί ..... σκότωσες;» ..... ρώτησε ο γιατρός.

«Μα... για να ..... βαλσαμώσεις! ..... πουλιά ..... βαλσαμώνουν.»

Άρθρα (+ ουσιαστικά): *τη γειτόνισσα* , ...

.....

Αντωνυμίες (+ ρήματα): *τη χαιρέτισε* , ...

.....

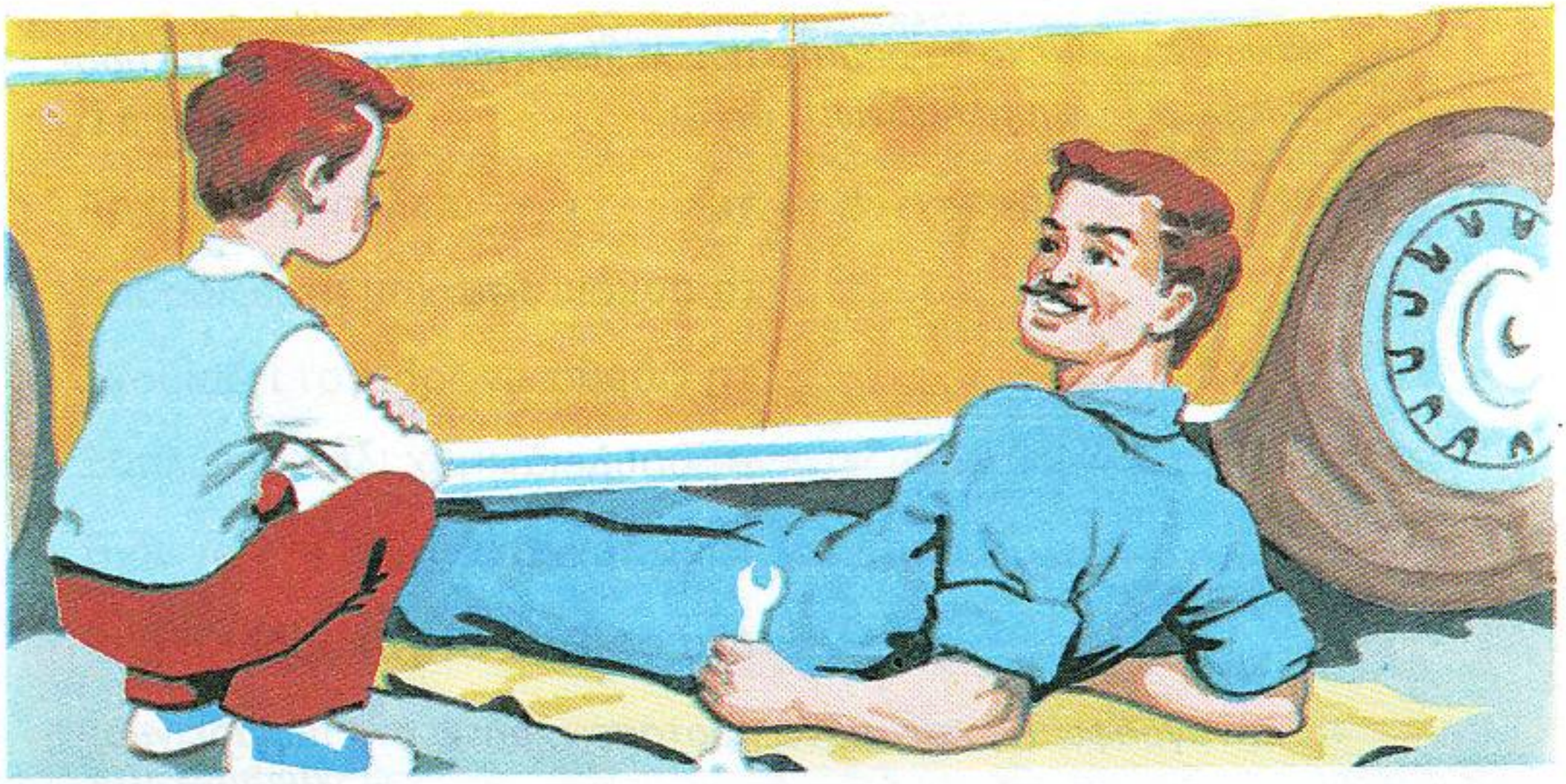

ΣΤΟ ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ

Ο πατέρας του Βλάση δουλεύει σε συνεργείο αυτοκινήτων. Η δουλειά του είναι πολύ κουραστική. Δουλεύει από το πρωί ως αργά το απόγεμα και γυρίζει κατάκοπος στο σπίτι.

Ξεκινά το πρωί για τη δουλειά, αφού πιει βιαστικά έναν καφέ. Μόλις φτάσει εκεί, βγάζει το σακάκι του και φοράει τη φόρμα της δουλειάς. Είναι γεμάτη μουντζούρες και λάδια. Πηγαίνει στον πίνακα, όπου είναι κρεμασμένα σε σειρές τα εργαλεία, παίρνει ό,τι του χρειάζεται κι αρχίζει τη δουλειά.

Ο Βλάσης περνά συχνά από το συνεργείο. Του αρέσει να βλέπει τ' αυτοκίνητα να μπαίνουν και να βγαίνουν από τη φαρδιά πόρτα. Του αρέσει να βλέπει τους τεχνίτες να σκύβουν πάνω από τις μηχανές και να τις διορθώνουν. Του αρέσει να βλέπει τον πατέρα του στο τιμόνι να δοκιμάζει αν η μηχανή του αυτοκινήτου δουλεύει καλά. Όταν όμως τον βλέπει να ξαπλώνει χάμω και να χώνεται κάτω από τ' αυτοκίνητο, να μένει τόση ώρα εκεί και να δουλεύει σ' αυτή τη στάση, νιώθει ένα σφίξιμο στην καρδιά του. Όμως η βλάβη πρέπει να διορθωθεί.

– Δύσκολη δουλειά, κυρ Ανέστη, ε; του λέει ένας πελάτης.

– Και ποια δουλειά δεν είναι δύσκολη; απαντά εκείνος.

Ύστερα σηκώνεται από κάτω, δοκιμάζει το αυτοκίνητο και χαμογελά ικανοποιημένος.

1. *Βρίσκω στο κείμενο τα ρήματα που λείπουν από τις παρακάτω προτάσεις και τις συμπληρώνω:*

Ποιος **κάνει** **τι;**

Ο πατέρας ..... το σακάκι του.
..... τη φόρμα.
..... τη δουλειά.

Ο Βλάσης ..... τους τεχνίτες.
..... ένα σφίξιμο στην καρδιά.

- *Ξαναγράφω τις παραπάνω προτάσεις, όπως στο παράδειγμα:*

(Εγώ) *Βγάζω το σακάκι μου.* .....

.....

.....

2. *Συμπληρώνω με τα ρήματα που λείπουν:*

(χώνεται, σηκώνεται, χρειάζεται)

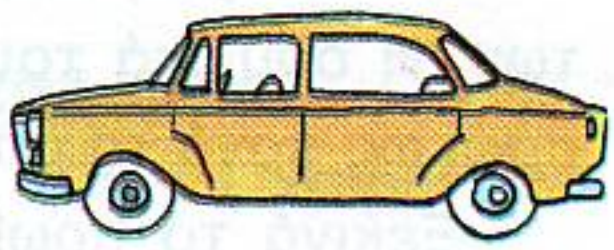

Ο πατέρας ..... εργαλεία.
..... κάτω απ' τ' αυτοκίνητα.
..... από κάτω.

- *Ξαναγράφω τις προτάσεις:* (Εγώ) *Χρειάζομαι εργαλεία.*

.....

3. *Συμπληρώνω ό,τι λείπει, όπως στα παραδείγματα:*

Ο πατέρας βγάζ*ει* τα ρούχα του. Ο πατέρας ξεντύνε*ται*

Βάζ..... τη φόρμα του. Ντύνε.....

Τρυπών..... στην αποθήκη. Χώνε .....

Γεμίζ..... σκόνες. Σκονίζε.....

Δουλεύ..... σκληρά. Εργάζε .....

Κοπιάζ..... πολύ. Κουράζε .....

4. *Ξαναγράφω με το «εγώ», όπως στα παραδείγματα:*

Ο πατέρας	**(Εγώ)**
Αρχίζει τη δουλειά.	*Αρχίζω τη δουλειά.*
Καθαρίζει τη μηχανή.	.....
Σκουπίζει τον ιδρώτα του.	.....
Ξαπλώνει πάλι χάμω.	*Ξαπλώνω πάλι χάμω.*
Βιδώνει και ξεβιδώνει.	.....
Διορθώνει τη μηχανή	.....
και τελειώνει.	.....

Ρήματα σε -ίζω

Ρήματα σε -ώνω

5. *Γράφω και μαθαίνω:*

Ο πατέρας φοράει τη φόρμα της δουλειάς και γύνεται κάτω απ' τ' αυτοκίνητα.

.....

.....

6. *Λέξεις για την καρτέλα:*

συνεργείο. χρειάζομαι, φαρδύς, -ιά, -ύ, τεχνίτης, τιμόνι

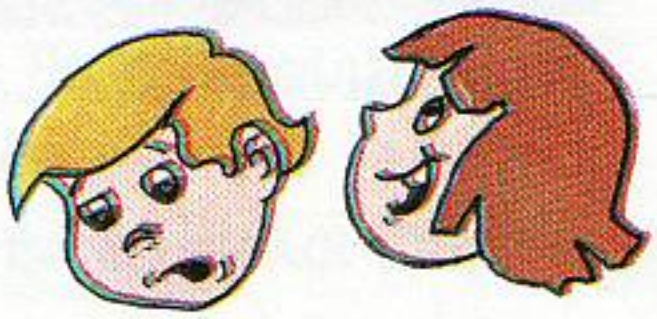

7*. *Ξαναγράφω με το αντίθετο ρήμα, όπως στο παράδειγμα:*

Αδειάζω το μπουκάλι.	*Γεμίζω το μπουκάλι.*
Γκρεμίζω έναν τοίχο.	.....
Ενώνω τις λέξεις.	.....
Χαλώ τη μηχανή.	.....
Καθαρίζω τα χέρια μου.	.....
Αρχίζω τις ασκήσεις.	.....

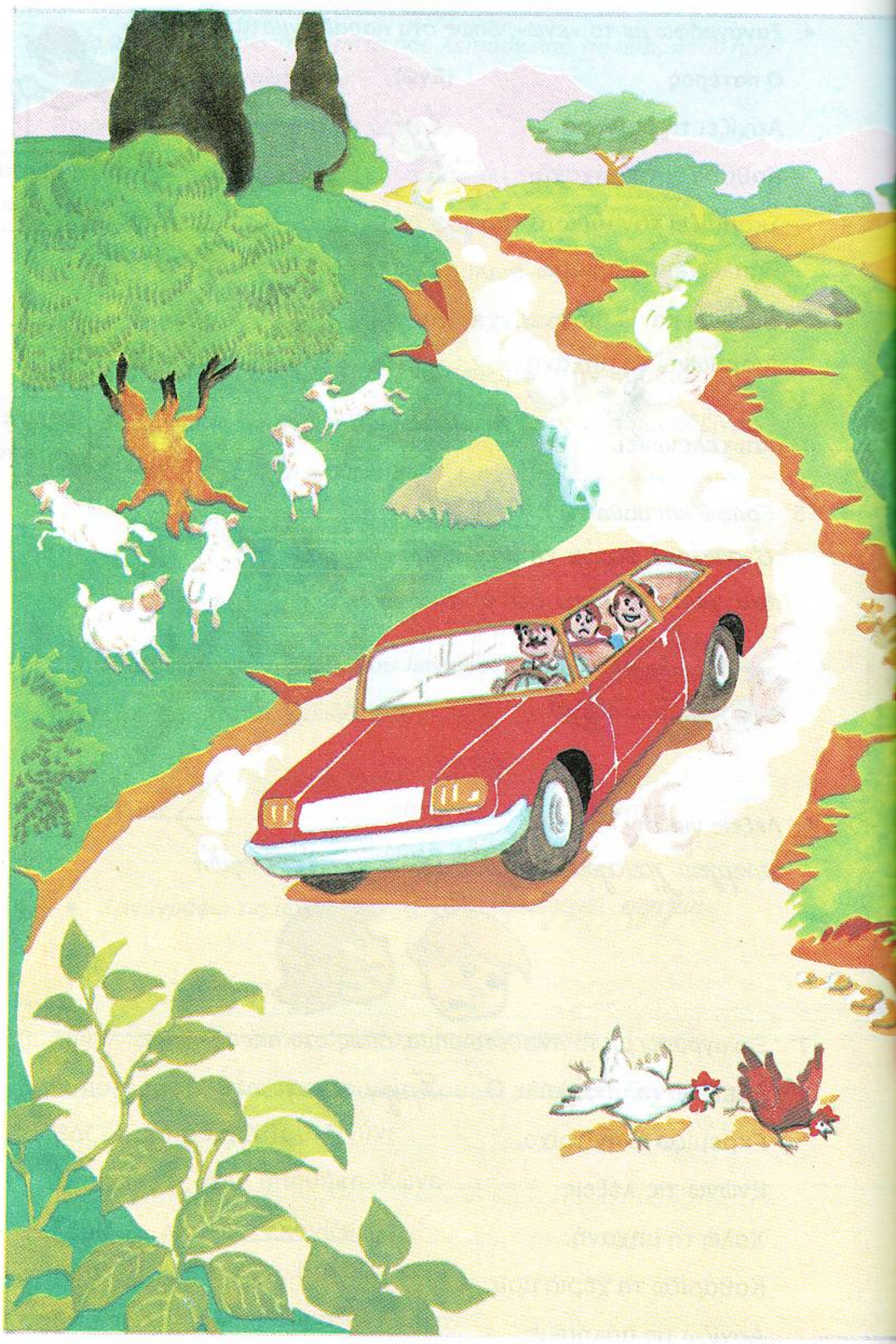

ΤΟ ΜΕΘΥΣΜΕΝΟ ΑΜΑΞΙ

Ανήφορος, κατήφορος,
λόφοι, βουνά, τρελός χορός!
Και να σε λίγο μια πεδιάδα
που σου αλαφρώνει τη ζαλάδα!

Ανήφορους, κατήφορους
περνάει τ' αμάξι το γοργό
–ζαλάδα εσύ και γέλια εγώ–
θα μάθεις όλους τους χορούς!

Θόρυβος, σκόνη, χαλασμός...
Μ' έπιασε πονοκέφαλος.
Αχ! πότε πια θα σταματήσει
τ' αμάξι αυτό που 'χει μεθύσει;

Με τέτοιους πονοκέφαλους
θαρρώ θα φτάσουμε μισοί
–ζαλάδα εγώ και γέλια εσύ–
λες κι ήπιαμε όλοι μας κρασί!

Κώστας Χωρεάνθης

1. *Χωρίζω τα ουσιαστικά που διάβασα στο ποίημα σε τρεις ομάδες, όπως στο παράδειγμα:*
(ανήφορος, λόφοι, βουνά, κατήφορος, πεδιάδα, ζαλάδα, χορός, αμάξι, θόρυβος, χαλασμός, πονοκέφαλος, κρασί)

Οξύτονα: Τονίζονται στη λήγουσα.	**Παροξύτονα: Τονίζονται στην παραλήγουσα.**	**Προπαροξύτονα: Τονίζονται στην προπαραλήγουσα.**
τα βουνά	*οι λόφοι*	*ο ανήφορος*
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

2. *Συμπληρώνω τις προτάσεις με το κατάλληλο ουσιαστικό:*
(κατήφορος, καλόγερος, πονοκέφαλος, πονόδοντος, ανήφορος, λαχανόκηπος)

Ανέβηκα πολλούς *ανήφορους* και κατέβηκα πολλούς .....

Η γιαγιά υποφέρει από το κεφάλι της, έχει συχνούς .....

..... Ο παππούς έχει συχνούς .....

Το μοναστήρι, με τους ..... έχει γύρω κάμποσους .....

Κάνω το ίδιο με τα ουσιαστικά:

(θόρυβος, κίνδυνος, δάσκαλος, έμπορος, άνεμος, υπάλληλος)

Στις πόλεις οι άνθρωποι υποφέρουν από τους *θορύβους*.

Ένα σχολείο έχει τρεις ..... και τρεις δασκάλες.

Τα μικρά πλοία κινδυνεύουν από τους .....

Τα παλικάρια στους ..... φαίνονται.

Στα μαγαζιά μιλήσαμε με τους ..... και τους ..... τους.

3. *Γράφω και μαθαίνω την τέταρτη στροφή του ποιήματος:*

.....

.....

.....

.....

4. *Λέξεις για την καρτέλα:*

αντήφορος, κατήφορος, σεδιάδα, τρελός,-ή,-ό, κονοκέφαλος

5. *Σκέφτομαι και γράφω:*

Ένα ταξίδι με μια μικρή περιπέτεια.

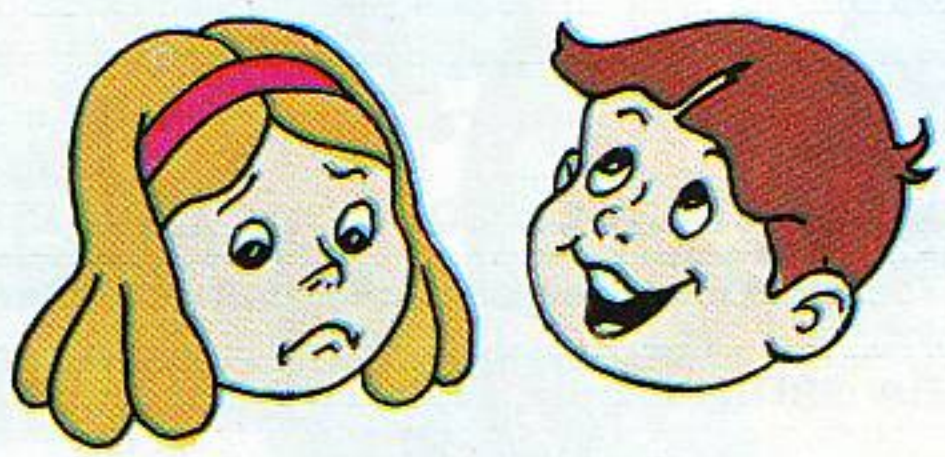

6*. *Συμπληρώνω, όπως στο παράδειγμα:*
(παιδίατρος, δήμαρχος, οδοντίατρος)

Ενικός αριθμός	**Πληθυντικός αριθμός**
– Υποφέρω από πονόδοντο.	– *Υποφέρουμε από πονόδοντους.*
– Να πας *στον οδοντίατρο*	– Να πάτε στους .....
– Το παιδί έχει πονόκοιλο.	– Τα παιδιά έχουν .....
– Τρέξε	– Τρέξτε στους .....
– Είδες το χωματόδρομό;	– Είδατε τους .....
Έχει τα χάλια του.	Εχουν τα χάλια τους.
– Τα παράπονά σου	– .....
.....	.....

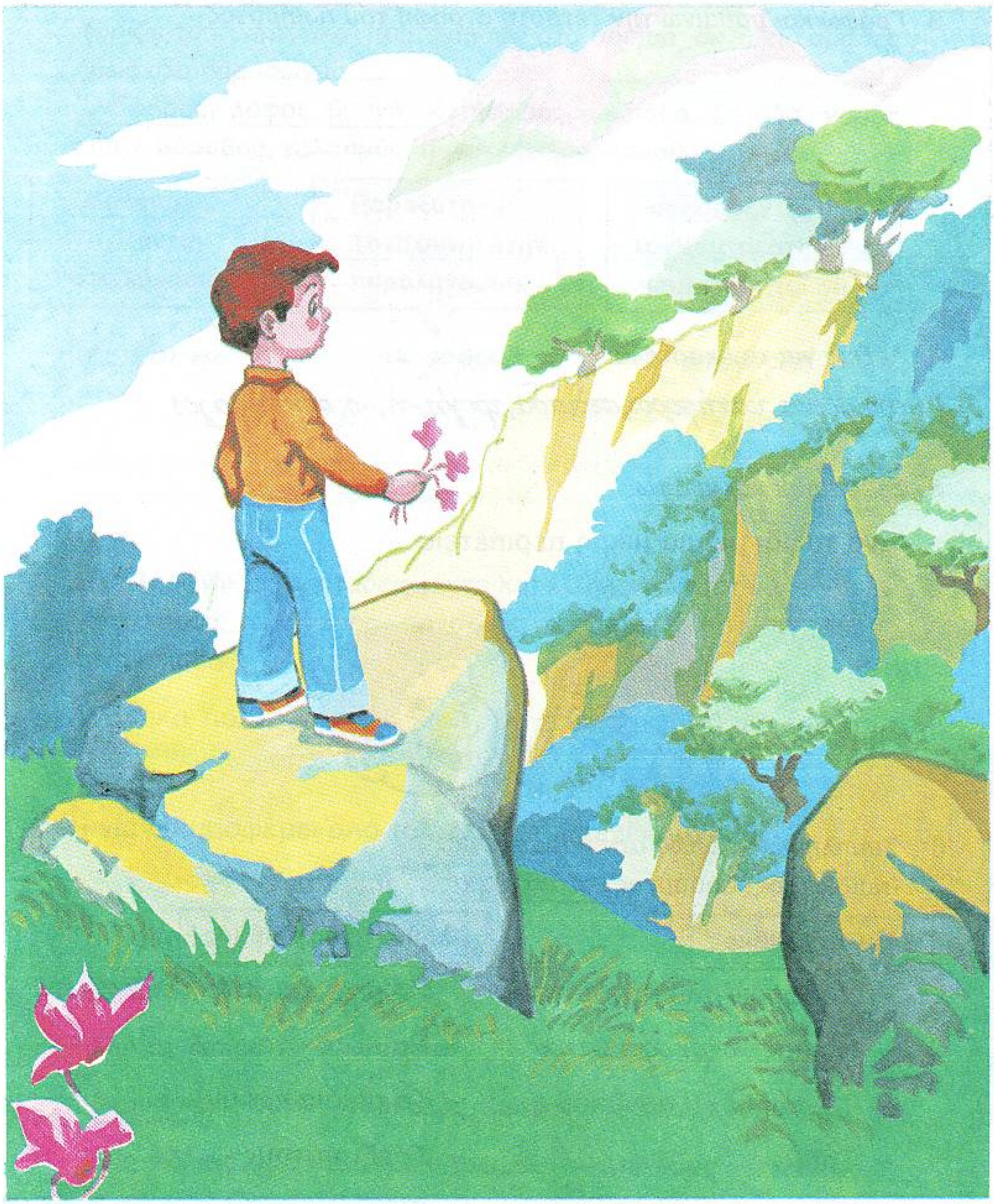

ΜΙΑ ΠΑΡΑΞΕΝΗ ΦΩΝΗ

Ο Αλέξης, παιδί πέντε χρονών, πήγε εκδρομή με τους γονείς του στο βουνό.

– Να μαζέψουμε κυκλάμινα, είπε η μητέρα. Έχει πολλά εδώ.

Ο Αλέξης σκαρφαλώνει πάνω σ' ένα βράχο.

– Εδώ έχει πολλά κυκλάμινα! ξεφωνίζει όλο χαρά.

Ξάφνου ακούει από την απέναντι πλαγιά μια άλλη φωνή, όμοια με τη δική του.

– ...κυκλάμινα!

Ο Αλέξης παραξενεύτηκε. Φώναξε δυνατά:

– Ποιος είναι εκεί;

– ...είναι εκεί; ακούγεται πάλι η φωνή.

– Ε, με κοροϊδεύεις;

– ...με κοροϊδεύεις;

Ο Αλέξης άρχισε να θυμώνει. Ποιο είναι αυτό το παιδί και τι θέλει να δείξει μ' αυτό που κάνει; Εξυπνάδες; Του φωνάζει λοιπόν πιο δυνατά:

– Μη λες εξυπνάδες!

– ...εξυπνάδες! αποκρίνεται εκείνο.

– Είσαι παλιόπαιδο!

– ...παλιόπαιδο!

Ο Αλέξης τρέχει κοντά στους γονείς του.

– Πατέρα, λέει νευριασμένος. Ένα παιδί είναι κρυμμένο εκεί, μέσα στα δέντρα, και με πειράζει.

– Το άκουσα, απαντά ο πατέρας. Το είπες «παλιόπαιδο» και το ίδιο σου είπε κι αυτό. Για πήγαινε και πες του κάτι καλό, να δούμε, τι θα σου πει... Ο Αλέξης δεν ήθελε να πάει. Στο τέλος όμως ανέβηκε πάλι πάνω στο βράχο και φώναξε:

– Ε, φίλε!

– ...φίλε! απάντησε αμέσως η φωνή.

– Γεια χαρά!

– ...χαρά!

Ο Αλέξης γύρισε χαρούμενος κοντά στους γονείς του.

– Μα ποιος να είναι; ρωτά περίεργος.

– Ο αντίλαλος, του απαντά η μητέρα.

– Η αρχαία Ηχώ, συμπληρώνει ο πατέρας.

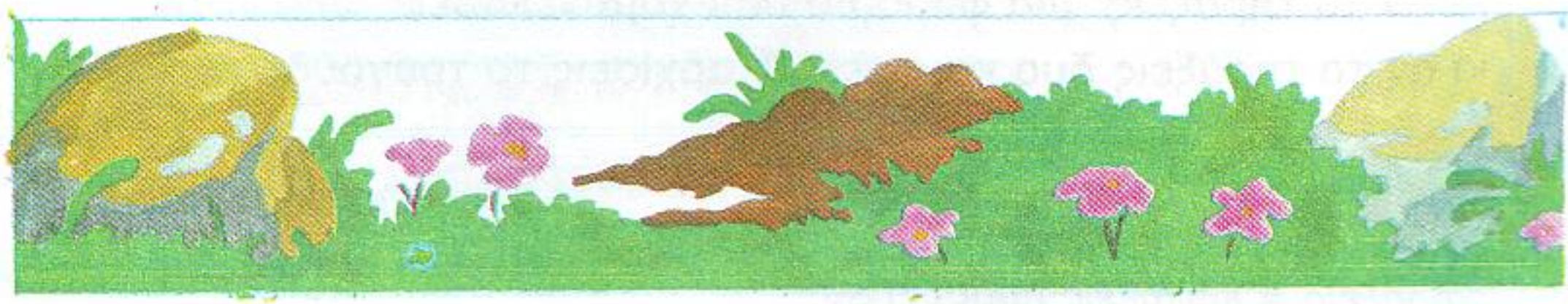

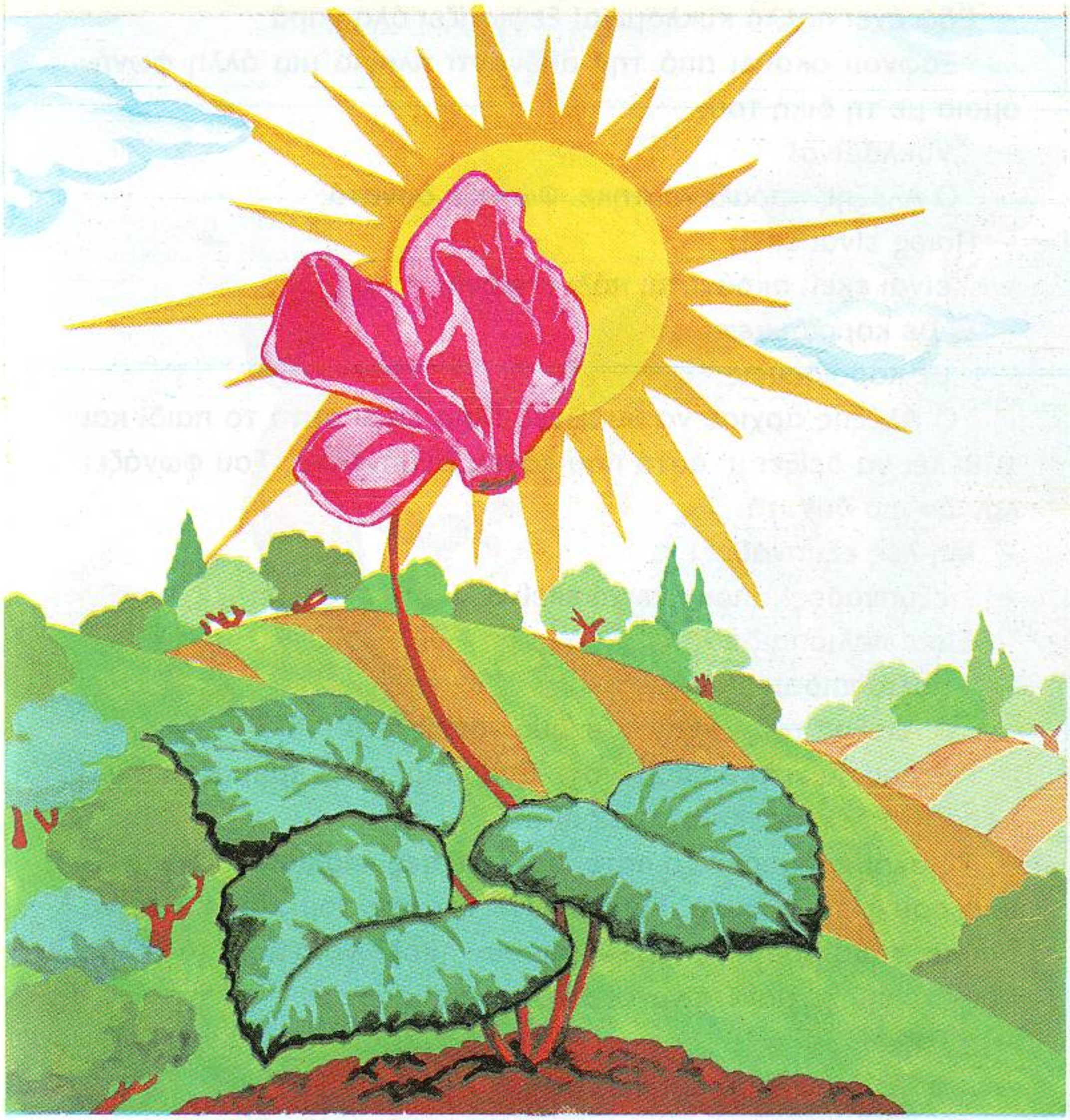

ΤΟ ΚΥΚΛΑΜΙΝΟ

Μικρό πουλί τριανταφυλλί, δεμένο με κλωστίτσα,
με τα σγουρά φτεράκια του στον ήλιο πεταρίζει.

Κι αν το τηράξεις* μια φορά,θα σου χαμογελάσει
κι αν το τηράξεις δυο και τρεις,θ' αρχίσεις το τραγούδι.

Γιάννης Ρίτσος

*τηράξεις = κοιτάξεις προσεχτικά

ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ

Το χωριό μου στ' Άγραφα
ήταν απ' τα πιο όμορφα.
Είχε δέντρα και νερά
προβατάκια ήμερα.

Το χωριό μου στ' Άγραφα
το 'βλεπα κι αψήλωνα.
Είχε στέγες χαμηλές
και πλακόστρωτες αυλές.

Το χωριό μου στ' Άγραφα
ρήμαξε· πια δε βαστώ.
Δώσ' μου χέρι να πιαστώ
μες στην πόλη θα χαθώ.

Το χωριό μου στ' Άγραφα
το 'ζωσεν η ερημιά.
Μήτε γέρος μήτε γριά
δεν απόμειν' εκεί πια.

Ελένη Χωρεάνθη

1. *Ξαναγράφω τους στίχους, όπως είναι στο ποίημα:*

η απόστροφος

Το χωριό μου στα Άγραφα
ήταν από τα πιο όμορφα.
Το έβλεπα κι αψήλωνα.
Δώσε μου χέρι να πιαστώ.
μέσα στην πόλη θα χαθώ.

Το χωριό μου στ' Άγραφα.
.....
.....
.....
.....

2. *Συμπληρώνω* **στο** *ή* **στον, στη** *ή* **στην,** *όπως στο παράδειγμα:*

– Το χωριό μου είναι *στο* Πήλιο, κοντά ..... Βόλο.

– Το δικό μου είναι ..... Πελοπόννησο, κοντά ..... Πάτρα.

– Εγώ μένω ..... Αχινό, ένα χωριό κοντά ..... Λαμία.

3. *Συμπληρώνω, γράφοντας τις λέξεις της παρένθεσης με απόστροφο, και διαβάζω:*

(θα, με, με, σε, από, για, <u>το</u>, το, του, στα, στα,)

– *Τ'*όνειρό μου είναι να γυρίσω κάποτε στο χωριό μας.

– Αυτό είναι ..... όνειρό σου; ..... ακούσεις τώρα και το δικό μου και θα γελάσεις: Τα ξημερώματα ονειρεύτηκα πως πετούσα ..... ένα αεροπλάνο. Πετούσα μαζί ..... εσένα. Πηγαίναμε ..... Άγραφα. Βρισκόμασταν πολύ ψηλά, ανάμεσα ..... άσπρα σύννεφα ..... ουρανού. Ξαφνικά όλα μαύρισαν. ..... άκρη ..... άκρη απλώθηκε σκοτάδι. «Κώστα, πάμε ..... αλλού!» σου φώναξα. Και τότε... ξύπνησα.

4. *Συμπληρώνω το διάλογο, όπως στο παράδειγμα, και διαβάζω:*

(έφερε, είπε) – Αυτό το *'φερε* ο Κώστας. Μου ..... να στο δώσω.

(είναι) – Πού να ..... τώρα ο Κώστας;

(έρθει) – Είναι στο χωριό. Θα ..... σ' ένα μήνα.

(ήθελα, ήμουν) – Πώς θα ..... να ..... κι εγώ εκεί!...

(ήθελα, έλεγες) – Κι εγώ θα το ..... Τι θα ..... για ένα ταξιδάκι τα Χριστούγεννα;

5. *Αντί για* **μέσα**, *γράφω* **μες** *ή* **μέσ'** *και διαβάζω:*

– Το χωριό μου είναι *μες* στο δάσος.

Μέσ' απ' το σπίτι μου ακούω τα πουλιά που κελαηδούν ..... στις φυλλωσιές των δέντρων.

– Σε ζηλεύω! Εγώ είμαι ..... απ' την Αθήνα. Ζω ..... στο θόρυβο και στα καυσαέρια.

6. *Συμπληρώνω, όπως στο παράδειγμα, και διαβάζω:*

«Από πού είναι το γράμμα; (από)» «*Από'*το Δημήτρη».

«Μου δίνεις τη διεύθυνσή του;» (γράψε) « ..... τη.»

«Το θέλεις το φάκελο;» (σκίσε) «Όχι, ... το.»

7. *Γράφω και μαθαίνω την τρίτη στροφή του ποιήματος:*

.....

.....

.....

.....

8. *Λέξεις για την καρτέλα:*

στέγη, υπηρώνω, βαστώ, κρόβατο

9*. *Ξαναγράφω με απόστροφο, όπως στο παράδειγμα, και διαβάζω:*

– Πού (να είναι) *να 'ναι* το χωριό σου;

– Δεν υπάρχει (μέσα στο) ..... χάρτη.

– Γιατί δεν (το έχει) ..... ο χάρτης;

– Γιατί ερήμωσε. (Για αυτό) ..... δεν το 'χει. Κάποτε (το έβλεπα) ..... και το καμάρωνα. Τώρα δεν έμεινε ψυχή (σε αυτό) ..... Όλοι τράβηξαν (για αλλού) .....

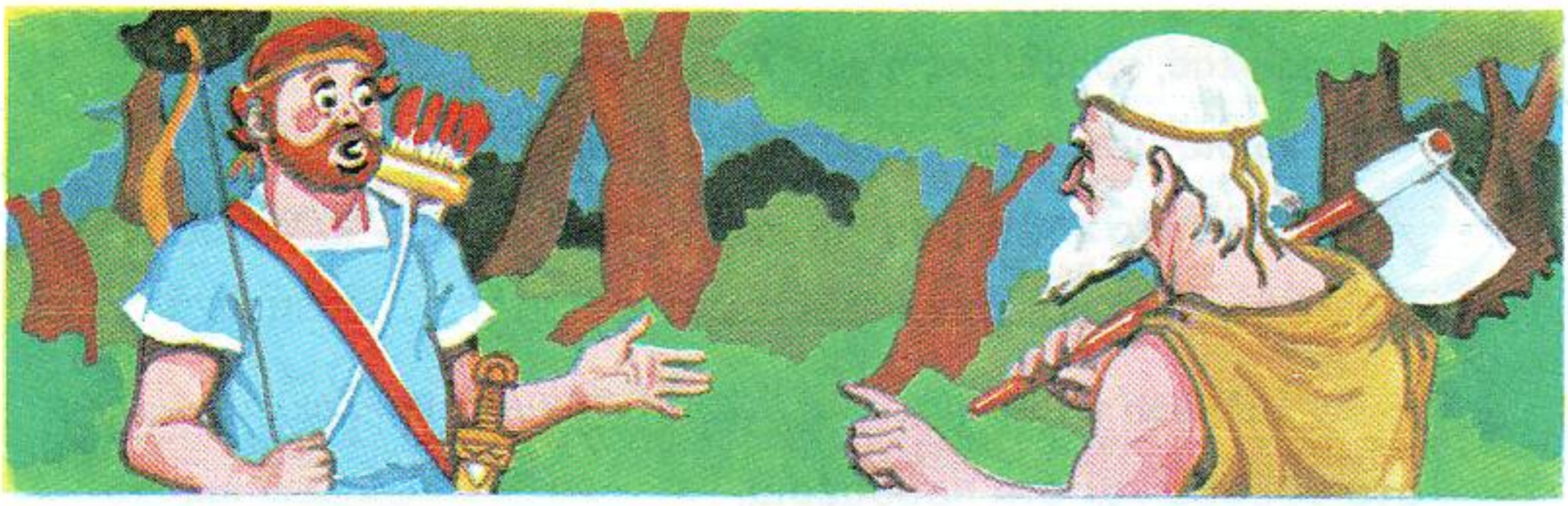

Ο ΔΕΙΛΟΣ ΚΥΝΗΓΟΣ

Με το τόξο περασμένο στον ώμο, το σπαθί κρεμασμένο στη μέση, ο κυνηγός έφτασε σ' ένα χωριό.

«Κυνηγώ το μεγάλο λιοντάρι!» έλεγε σ' όποιον συναντούσε. «Αλλά έχασα τα χνάρια του. Μην τα 'δατε πουθενά;»

Οι άνθρωποι, μόλις έβλεπαν τον κυνηγό με τα φοβερά του όπλα κι άκουγαν την ερώτηση, χλώμιαζαν απ' το φόβο τους.

«Κυνηγά το μεγάλο λιοντάρι! Τι θαρραλέο παλικάρι!» Εκείνος, βλέποντας στο πρόσωπό τους το φόβο για το θεριό και το θαυμασμό τους για την παλικαριά του, καμάρωνε.

«Κυνηγώ το μεγάλο λιοντάρι! Δε βρίσκεται κανένας να μου δείξει τα χνάρια του;» έλεγε απ' όπου περνούσε και πήγαινε παραπέρα.

Προχώρησε κι έφτασε στο δάσος. Εκεί συνάντησε τον μπαρμπα-Βαγγέλη, που έκοβε ξύλα, και τον ρώτησε:

– Μήπως είδες, γέροντα, τίποτα χνάρια λιονταριού;

Ο γερο-ξυλοκόπος κοίταξε από πάνω ως κάτω τον κυνηγό.

– Όχι μόνο τα χνάρια του, μα και το ίδιο το λιοντάρι θα σου δείξω!

Ο κυνηγός κιτρίνισε κι άρχισε να τρέμει.

– Όχι... ξέρεις... δε σε ρώτησα για το λιοντάρι... μόνο για τα χνάρια του..., είπε.

Ο ξυλοκόπος άρχισε να γελά. Ο κυνηγός πέταξε κάτω τα όπλα του και το 'βαλε στα πόδια, χωρίς να γυρίσει να κοιτάξει πίσω του. Κι ακόμα, θαρρώ, τρέχει...

Μύθος του Αισώπου (διασκευή)

1. *Συμπληρώνω με τα σημεία που λείπουν:*

Εκεί συνάντησε τον μπαρμπα Βαγγέ
λη και τον ρώτησε:
Μήπως είδες, γέροντα, τίποτα χνάρια λιονταριού;
Ο γερο ξυλοκόπος κοίταξε τον κυνηγό.
Όχι μόνο τα χνάρια του, μα και το ίδιο το λιο
ντάρι θα σου δείξω!
Όχι... ξέρεις... μόνο τα χνάρια του θέ
λω, είπε ο κυνηγός.

Έβαλες παύλες (—) και ενωτικά(-);

2. *Γράφω τις λέξεις της πρώτης στήλης με το ενωτικό τους πλάι στις λέξεις της δεύτερης στήλης που ταιριάζουν:*

(α)	Αϊ-		*Αγια*- Μαρίνα
	Αγια-	.....	Δημήτρης
	θεια-	.....	Σωκράτης
	μπαρμπα-	.....	Μαριγώ
(β)	κυρα-	.....	βοσκός
	γρια-	.....	Τασία
	παπα-	.....	μάγισσα
	γερο-	.....	Γιάννης

Δεν παίρνουν τόνο

3. *Αντιστοιχίζω τις παρακάτω μπερδεμένες φράσεις, ώστε να βγαίνει νόημα:*

Ο κυνηγός κιτρίνισε	κι έκρυψε το πρόσωπό του.
Το παιδί κοκκίνισε	κι άρχισε να τρέμει.
Οι άνθρωποι χλώμιαζαν από φόβο	και φώναζαν «ζήτω!»
Οι φίλοι του ενθουσιάστηκαν	κι έτρεχαν να κρυφτούν.

4. *Συμπληρώνω, με φράσεις από την παρένθεση όπως στο παράδειγμα:* (κιτρίνισε απ' το φόβο του, κοκκίνισε από ντροπή, μελάνιασε απ' το κλάμα, μαύρισε απ' το κακό της)

Ο κυνηγός *κιτρίνισε από το φόβο του.*

Ο ψεύτης .....

Η κακιά μάγισσα .....

Το μωρό .....

5. *Γράφω και μαθαίνω:*

Ο κυνηγός συνάντησε τον μπαρμπα-Βαγγέλη,
το γερο-ξυλοκόπο, και κάτι τον ρώτησε.

.....

.....

6. *Λέξεις για την καρτέλα:*

κυνηγώ, κιτρινίζω, θαρρώ, ερώτηση, πουθενά, παραπέρα

7*. *Γράφω σε κάθε παρένθεση τον αριθμό που δείχνει με ποια σειρά εξελίχθηκε η ιστορία. Ύστερα τη διαβάζω με τη σωστή σειρά:*

(5) Προχώρησε κι έφτασε στο δάσος, όπου συνάντησε έναν ξυλοκόπο.

( ) Οι άνθρωποι, μόλις άκουγαν την ερώτηση, χλώμιαζαν απ' το φόβο τους.

( ) «Κυνηγώ το μεγάλο λιοντάρι!» έλεγε σ' όποιον συναντούσε.

( ) «Κυνηγά το μεγάλο λιοντάρι! Τι θαρραλέο παλικάρι!» έλεγαν.

( ) Εκείνος καμάρωνε.

( ) – Όχι μόνο τα χνάρια του, μα και το ίδιο το λιοντάρι θα σου δείξω, απάντησε ο ξυλοκόπος.

( ) – Μήπως είδες, γέροντα, τίποτα χνάρια λιονταριού; ρώτησε.

Ο ΜΗΤΣΟΣ ΜΠΑΤΖΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΛΑΡΙΝΟ ΤΟΥ

Ο Μήτσος Μπατζής ήτανε από τα Γιάννενα. Μουσικός. Έπαιζε στα πανηγύρια, στις γιορτές και στις χαρές.

Πριν από τον πόλεμο του Σαράντα ήρθε στην Αθήνα, όπου ξεχώρισε ανάμεσα σ' όλους τους οργανοπαίχτες.

Ένα πρωί οι σειρήνες άρχισαν να ουρλιάζουν.

– Τι είναι, μωρέ παιδιά;

– Τι είναι; Πόλεμος... Θέλουν να πατήσουν τα χώματά μας...

– Θέλουν; Κι εμείς τι είμαστε; Δε θα τους πολεμήσουμε; Θα κάτσουμε με σταυρωμένα χέρια να τους πούμε «περάστε»; Άντε, παιδιά... Πάμε να παρουσιαστούμε. Μόνο δυο λεπτά, να πάρω το κλαρίνο μου...

Και ο Μήτσος, μαζί με όλους τους άλλους, πήγε να πολεμήσει για τη λευτεριά της πατρίδας.

Εκεί ψηλά στα βουνά ο πόλεμος ήταν δύσκολη δουλειά. Χιόνι, κρύο, πείνα και κακοπέραση... Κάποτε όμως τα παλικάρια του λόχου ανακάλυψαν κάποιον που 'χε μεράκι με τη μουσική και καθόταν κι έπαιζε μοναχός του, όταν ξεκουράζονταν απ' τις μάχες... Ανακάλυψαν το κλαρίνο και, βέβαια, αυτόν που του 'δινε ζωή... Το Μήτσο.

Μετά τη μάχη τραγουδούσαν τα νοσταλγικά* τραγούδια του κάθε στρατιώτη για τη μάνα του και τον πατέρα του, για τη γυναίκα του και τα παιδιά του... πάντα παρέα με το κλαρίνο του Μήτσου.Και γλένταγαν και χόρευαν για την κάθε μέρα που περνούσε κι ήταν ακόμα ζωντανοί.

Πολλές φορές οι μάχες ήταν σκληρές και πολλοί στρατιώτες τραυματίζονταν ή σκοτώνονταν. Και πάλι το κλαρίνο συνόδευε το στερνό μοιρολόι για τα ηρωικά παλικάρια του λόχου.

Κάποτε όμως ο θάνατος έφερε το τέλος στη ζωή του Μήτσου. Βουβοί οι στρατιώτες τον θάψανε μαζί με το κλαρίνο του. Ήταν το ειρηνικό του όπλο, ήταν η ψυχή του, ήταν η συντροφιά του... Δεν μπορούσαν να του το στερήσουν.

Ο Μήτσος Μπατζής δεν πήρε κανένα παράσημο, όμως ξέρουμε τι έδωσε...

Μαρία Κυνηγού

*νοσταλγικά = *αυτά που θυμίζουν την πατρίδα.*

1. *Υπογραμμίζω στο κείμενο λέξεις, όπως Μή**τσ**ος Μπα**τζ**ής, που έχουν δυο σύμφωνα ανάμεσα σε δυο φωνήεντα.*

   (α) *Κοιτάζω αν αρχίζει κάποια λέξη από τα δυο αυτά σύμφωνα. Ύστερα συλλαβίζω τέσσερις λέξεις, όπως στα παραδείγματα, γράφοντας δίπλα μια λέξη που αρχίζει απ' τα δυο σύμφωνα:*

   Μή-τσος (τσέφη) .....

   φε-ρά-στε (στέκομαι) .....

   .....

   (β) *Συλλαβίζω τώρα τέσσερις ακόμα λέξεις που έχουν δυο σύμφωνα, από τα οποία δεν αρχίζει καμία λέξη:*

   Γιάν-νε-να .....

   ήρ-θε .....

   .....

2. *Βρίσκω στην καρτέλα μου λέξεις με δυο σύμφωνα ανάμεσα σε δυο φωνήεντα και τις συλλαβίζω εδώ, όπως στα παραδείγματα:*

Τα δυο σύμφωνα

δε χωρίζονται:	**χωρίζονται:**
κου-βε-ντιά-ζω	στιγ-μή

.....

.....

.....

3. *Γράφω κι εγώ από μια φράση, με τα υπογραμμισμένα ρήματα:*

Η σειρήνα <u>άρχισε</u> να ουρλιάζει.

.....

Ο κόσμος <u>πήγε</u> να πολεμήσει.

.....

Ο Μπατζής <u>έπαιζε</u> στα πανηγύρια.

.....

4. *Γράφω και μαθαίνω:*

Τρέχαγαν και χόρευαν για την κάθε μέρα που περνούσε κι ήταν ακόμα χωρατοί.

.....

.....

5. *Λέξεις για την καρτέλα:*

μουσική, πολεμώ - πόλεμος, ήρωας - ηρωικός, βέβαια

6. *Συλλαβίζω τις παρακάτω λέξεις:*

θάρρος ....., τόλμη ....., Απρίλης .....

εννιά ....., όργανα ....., οχτώ .....

7*. *Βρίσκω στο κείμενο και υπογραμμίζω τις φράσεις που λένε «πότε» έγινε κάτι με τις λέξεις* πριν, μετά, κάποτε, πολλές φορές, πάλι. Ύστερα τις γράφω εδώ:

Πριν από τον πόλεμο του Σαράντα ήρθε στην Αθήνα.

.....

.....

.....

.....

.....

8*. *Συμπληρώνω με* **−όταν** *ή* **−ονταν** *και τονίζω:*

Όταν τα παλικάρια ξεκουράζ*ονταν* , ο Μήτσος καθ*όταν* κι έπαιζε το κλαρίνο του. Ο πόλεμος συνεχιζ..... Πολλοί στρατιώτες σκοτων..... Ο θάνατος δε λυπ..... κανέναν.

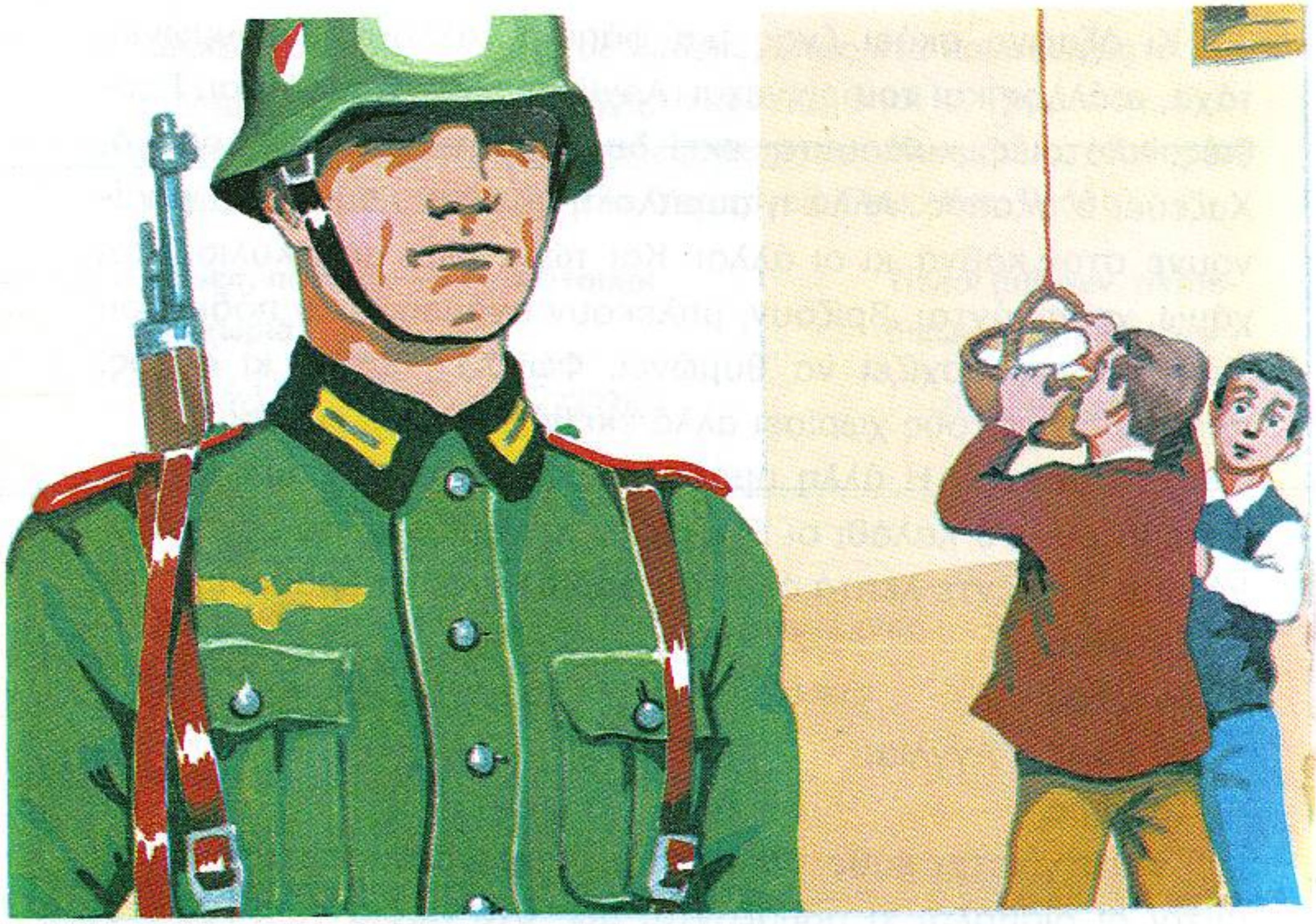

ΟΙ ΠΙΤΣΙΡΙΚΟΙ ΚΑΝΟΥΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Στο Μουσείο* οι Γερμανοί κρατάν Εγγλέζους αιχμαλώτους κι ο κόσμος τρέχει να τους δει. Τους φέρνει τσιγάρα, σοκολάτες, γαλέτες. Απ' τα ψηλά παραθύρια της φυλακής τους οι αιχμάλωτοι κατεβάζουν με σπάγκο ένα καλάθι και τα παίρνουν. Αλλά κάποτε οι Γερμανοί μυρίζονται το κόλπο και λυσσάνε. Χυμούν επάνω στον κόσμο με τα όπλα τους και τον σκορπίζουν. Όποιος ξαναζυγώσει τους αιχμαλώτους κινδυνεύει να τουφεκιστεί.

Μαζεύονται οι πιτσιρίκοι. Καταστρώνονται τα σχέδια της δράσης. Θέμα: Πώς θ' αποσπάσουν την προσοχή του Γερμανού σκοπού και θα ειδοποιήσουν τους Εγγλέζους να κατεβάσουν το καλάθι.

– Χρειάζεται μηχανή.

– Ναι, ρε. Τι μηχανή όμως;

*Μουσείο = *το Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας*

Κι άξαφνα σκάει ένας μια φάπα τ' αλλουνού. Θυμώνει, τάχα, ο άλλος και του ρίχνεται. Αρχίζουν και χτυπιούνται. Γροθιές, κλοτσιές, κυλιούνται εκεί δυο βήματα απ' το Γερμανό. Χαζεύει ο σκοπός. Αλλά η συμπλοκή γίνεται... σύρραξη· μπαίνουνε στον καβγά κι οι άλλοι. Και τώρα όλοι μαζί κυλιούνται χάμω, χτυπιούνται, βρίζουν, μπλέκουν ανάμεσα στα πόδια του σκοπού, που αρχίζει να θυμώνει. Φωνάζει, βρίζει κι αυτός, προσπαθεί να τους χωρίσει αλλά εκείνοι τη δουλειά τους.

Στο μεταξύ; Η άλλη ομάδα κάνει ήσυχα τη δουλειά της. Κατεβάζουν το καλάθι οι Εγγλέζοι, το γεμίζουν, το ξανακατεβάζουν. Σε πέντε λεπτά όλα τα εφόδια* έχουν περάσει επάνω.

– Εντάξει;

– Εντάξει.

– Τα πήρε η Αγγλία;

– Τα πήρε.

Αυτό γίνεται κάθε μέρα. Κι ο Γερμανός απορεί τι έχουν αυτοί οι διαβόλοι κι αρπάζονται μες στα πόδια του. Αλλά οι πιτσιρίκοι, αφού τελειώσουν τη δουλειά τους, φεύγουν με γέλια.

– Α, ρε Αγγλία, πού κατάντησες, να σε τρέφει η Ελλάδα!...

Δημήτρης Ψαθάς

(Από το βιβλίο Αντίσταση)

1. *Γράφω τα* **κύρια ονόματα** *που διάβασα στο κείμενο:*

.....

.....

.....

*εφόδια = *τρόφιμα και άλλα χρήσιμα πράγματα*

2. *Χωρίζω τα κύρια ονόματα σε ομάδες, όπως στα παραδείγματα:*
(Ελλάδα, Έλληνες, Αντίσταση, Μουσείο, Θησείο, Γερμανός, Γερμανία, Παρθενώνας, Καρυάτιδες, Αθηναίοι, Μικιμάους, Μαθητική χαρά, Αθήνα, Εθνική Τράπεζα, Υπουργείο Γεωργίας, Ιλιάδα)

Χώρες, πόλεις και χωριά	**Κάτοικοι**	**Τίτλοι βιβλίων, περιοδικών ή εφημερίδων**
Ελλάδα	Έλληνες	Αντίσταση
.....	.....	.....
.....	.....	.....

Ιδρύματα - υπηρεσίες	**Έργα τέχνης**
Αρχαιολογικό Μουσείο	Θησείο
.....	.....
.....	.....

3. *Γράφω το αρχικό γράμμα, όπως στο παράδειγμα, και συμπληρώνω με τις λέξεις που λείπουν:*
(Αρχαιολογικό Μουσείο, Υπουργείο Παιδείας, Λαϊκό Νοσοκομείο, Εμπορική Τράπεζα)

Αυτό το άγαλμα θα το βάλουν σε κάποιο μουσείο.

Στην Αθήνα επισκεφθήκαμε το Αρχαιολογικό Μουσείο.

Ο θείος είναι υπάλληλος σε κάποια .....ράπεζα.

Η μητέρα μου εργάζεται στην .....

Αυτοί οι κύριοι είναι γιατροί και εργάζονται σε .....οσοκομείο.

Ένας απ' αυτούς εργάζεται στο .....

Η κυρία είναι υπάλληλος στο .....

και ο άντρας της εργάζεται σε κάποιο άλλο .....πουργείο.

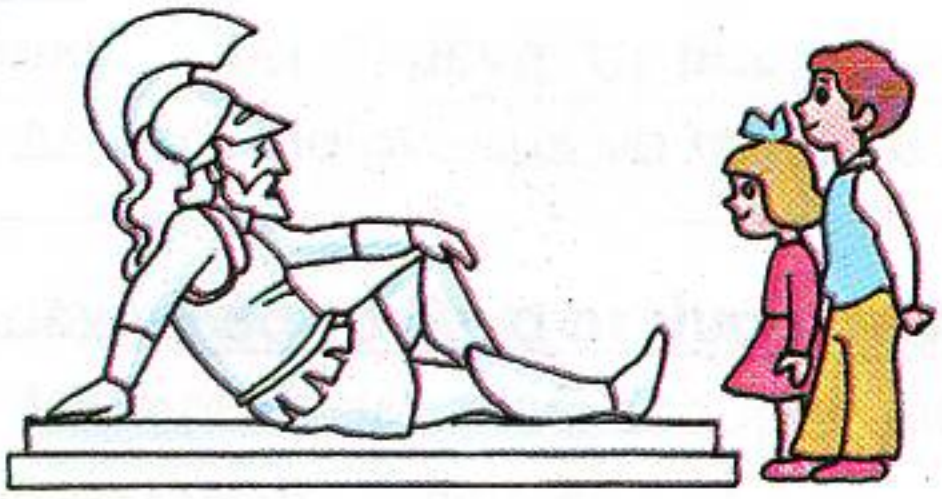

4. *Στα περιεχόμενα του βιβλίου μου γράφεται με πλάγια γράμματα ο τίτλος του βιβλίου απ' όπου είναι παρμένο το μάθημα αυτό. Κοιτάζω εκεί και βρίσκω κι άλλους τίτλους:*

Αντίσταση, ...

.....

.....

5. *Γράφω και μαθαίνω:*

Στο Μουσείο οι Γερμανοί κρατούν Εγγλέζους αιχμαλώτους κι ο κόσμος τρέχει να τους δει.

.....

.....

6. Λέξεις για την καρτέλα:

καλάθι, μυρίζω, κινδυνεύω, κίνδυνος, κροτσιά

7*. *Ξεχωρίζω τις λέξεις που το αρχικό τους γράφεται με κεφαλαίο και τις γράφω:*

<u>ελληνοπούλα,</u> ελληνικός, κύπρος, βιβλίο, ιταλίδα, ιταλικός, σπαρτιάτης, οδύσσεια, η γλώσσα μου (τίτλος βιβλίου), δημαρχείο, νοσοκομείο, ευαγγελισμός, παρθενώνας, βιβλιοθήκη

Ελληνοπούλα, ...

.....

.....

8*. *Ξαναγράφω τις παρακάτω προτάσεις, αλλάζοντας τις υπογραμμισμένες εκφράσεις μ' αυτές που είναι στην παρένθεση:*
(χρειάζεται μηχανή, μυρίζονται το κόλπο)

- Σκέφτονται πως, για να το καταφέρουν, <u>πρέπει να κάμουν πονηριά</u>. .....

  .....

- Οι άλλοι <u>μαντεύουν το σχέδιό τους</u>. .....

  .....

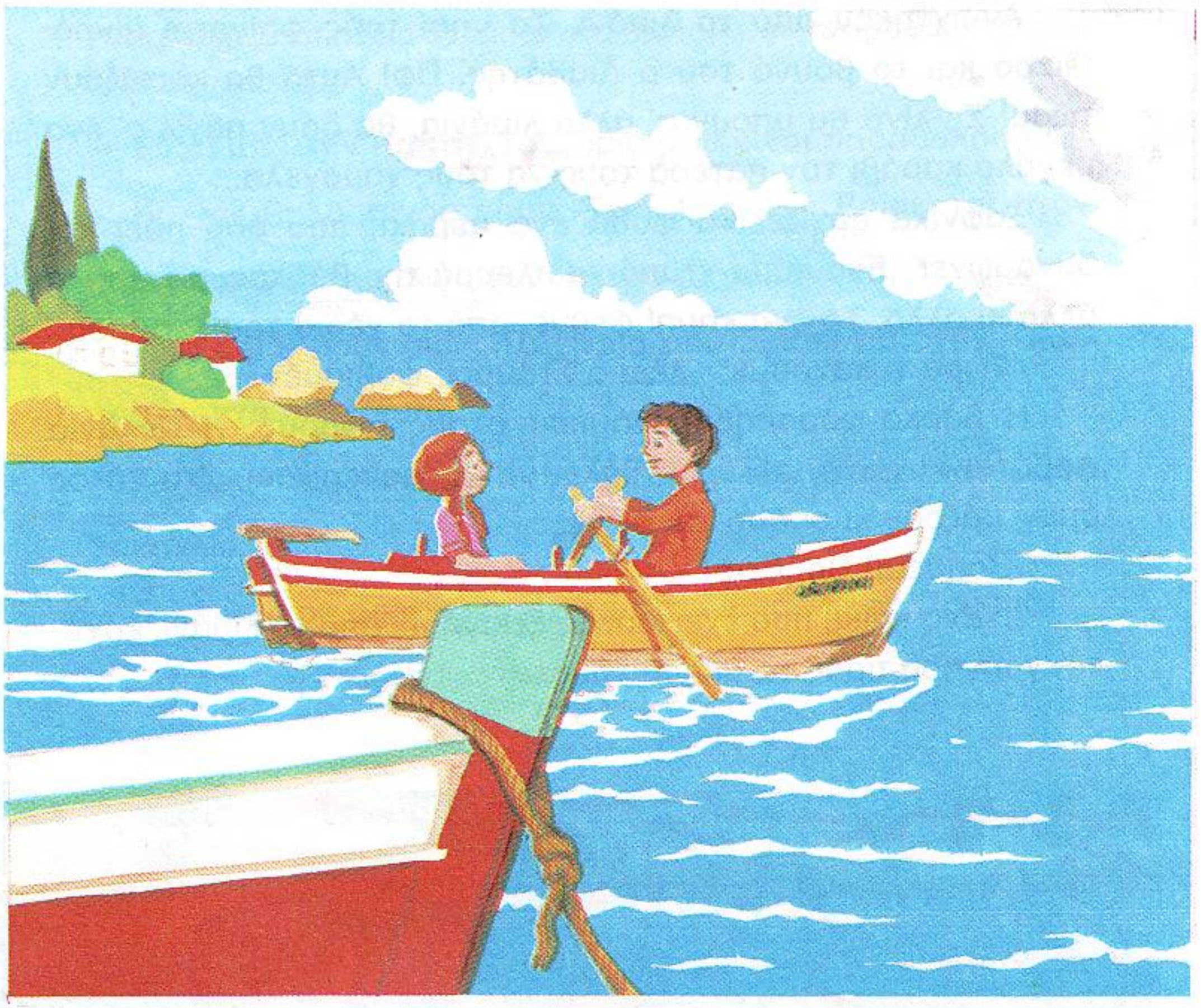

ΕΝΑ... ΜΕΓΑΛΟ ΤΑΞΙΔΙ

Ο πατέρας του Σταύρου και της Πελαγίας είναι ναυτικός. Όταν γυρίζει στο νησί του, τη Νίσυρο, μιλά συχνά για τα ταξίδια του. Έχει ταξιδέψει στα νησιά του Αιγαίου, στον Πειραιά, τη Θεσσαλονίκη, την Πάτρα. Έχει πάει σε λιμάνια της Ευρώπης και της Αμερικής. Ως την Αυστραλία έχει φτάσει.

Τα παιδιά ονειρεύονται να κάμουν κι αυτά ένα ταξίδι. Μια μέρα ο Σταύρος λέει:

— Ο θείος Λουκάς έχει δεμένη τη βάρκα του, το Δελφίνι, κάτω στο λιμάνι. Δεν την παίρνουμε να πάμε να συναντήσουμε τον πατέρα;

Κατέβηκαν τρέχοντας στο λιμάνι. Μ' ένα πήδημα βρέθηκαν μέσα στη βάρκα. Λύνουν το σκοινί. Ο Σταύρος πιάνει τα κουπιά.

— Γεια σου, νησάκι μου! φωνάζει.

Ανοίχτηκαν από το λιμάνι. Το νησί τούς φαίνεται μικρό. Μικρό και το βουνό του ο Διαβάτης. Πφ! Αυτό θα κοιτάζουν τώρα! Σε λίγο θα μπουν σ' άλλα λιμάνια, θα δουν πάνω σ' ένα μεγάλο καράβι τον πατέρα τους να τους χαμογελά...

Ξαφνικά αρχίζει να φυσά ένα αεράκι, που όσο πάει και δυναμώνει. Ένα κύμα χτυπά τα πλευρά της βάρκας, ύστερα κι άλλο κι άλλο. Το ένα κουπί φεύγει από τα χέρια του Σταύρου.

— Τώρα τι κάνουμε; λέει ο Σταύρος φοβισμένος.

Η βάρκα χοροπηδά ανάμεσα στους αφρούς. Η Πελαγία φοβάται κι αυτή, αλλά δε θέλει να το φανερώσει. Στο τέλος όμως βάζουν κι οι δυο τις φωνές:

— Βοήθεια! Βοήθεια!

... Ένα καΐκι, που έχει κιόλας ξεκινήσει από το λιμάνι, έρχεται γρήγορα προς το μέρος τους...

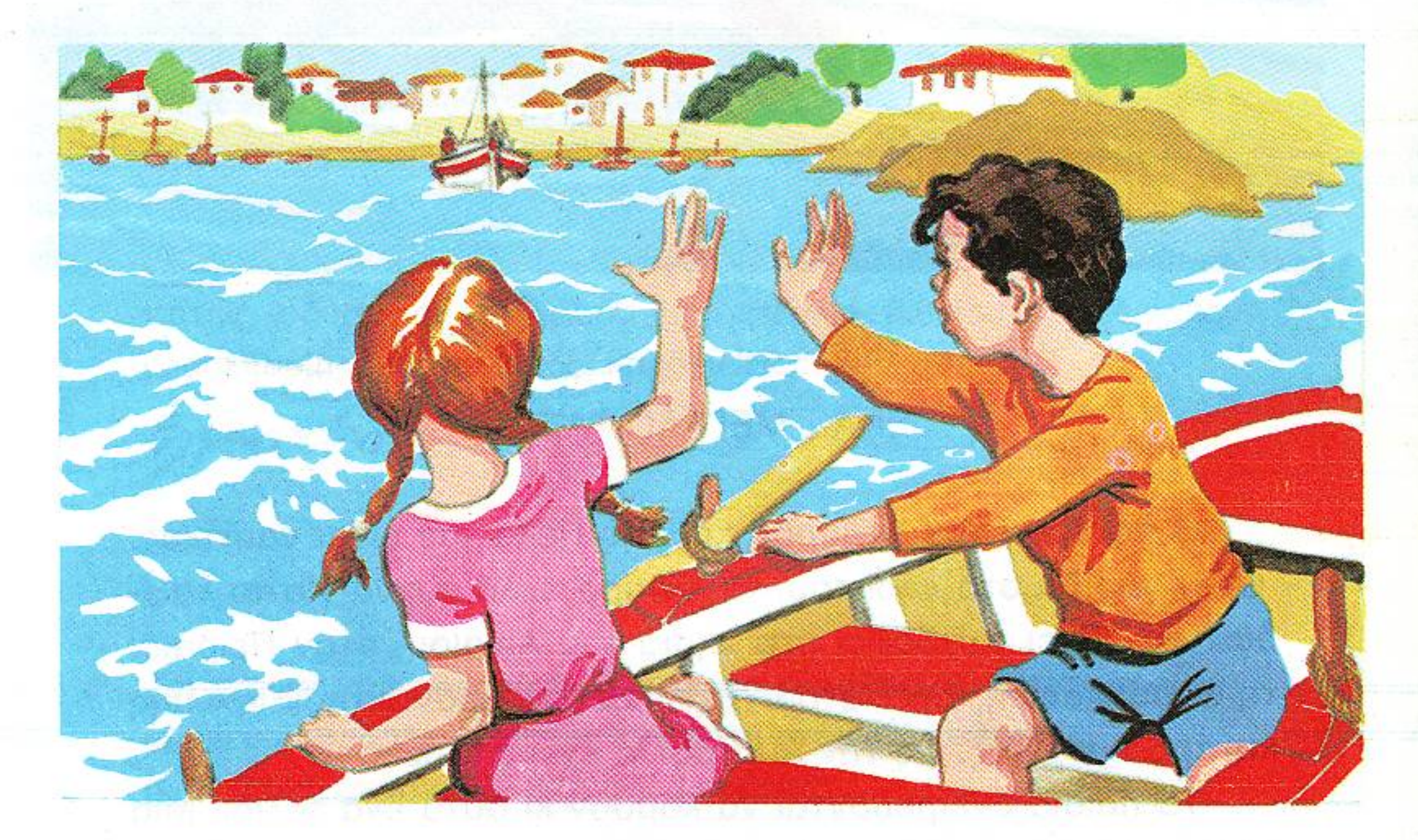

1. *Υπογραμμίζω τα* **κύρια ονόματα** *που υπάρχουν στο κείμενο και τα γράφω μια φορά το καθένα στην ονομαστική:*

Σταύρος, ...

.....

.....

2. *Υπογραμμίζω τα κύρια ονόματα στο διάλογο και τα γράφω αποκάτω στην ονομαστική:*

– Είμαι από την Κρήτη. Το χωριό μου είναι παραθαλάσσιο.

– Κι εγώ θαλασσινός είμαι. Το χωριό μου βρίσκεται στον Κορινθιακό κόλπο, λίγα χιλιόμετρα μετά τον Ισθμό.

– Εγώ είμαι βουνίσιος. Το χωριό μου βρίσκεται στον Όλυμπο, κοντά στα Τέμπη.

– Το δικό μου λέγεται Ανθήλη. Είναι κοντά στο ποτάμι το Σπερχειό.

– Το δικό μου βρίσκεται κοντά στη λίμνη Μικρή Πρέσπα.

Κρήτη, Κορινθιακός κόλπος, ...

.....

.....

.....

3. *Χωρίζω τα κύρια ονόματα των ασκήσεων 1 και 2 σε κατηγορίες* (εκτός από τα ονόματα των ανθρώπων)*:*

Χώρες και ήπειροι	**Πόλεις και χωριά**	**Νησιά**	**Τοποθεσίες**
Ευρώπη	Πειραιάς	Νίσυρος	Ισθμός
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

Βουνά και ποτάμια	**Θάλασσες και λίμνες**	**Ονόματα πλοίων**
Διαβάτης	Αιγαίο πέλαγος	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

4. *Γράφω από το χάρτη τρία κύρια ονόματα σε κάθε ομάδα:*

Πόλεις ή χωριά: .....

Νησιά: .....

Βουνά: .....

Ποτάμια: .....

5. *Γράφω και μαθαίνω:*

Ο πατέρας έχει ταξιδέψει στα νησιά του Αιγαίου,
στη Θεσσαλονίκη, στην Πάτρα, σ' όλη την Ελλάδα.

.....

.....

.....

6. *Λέξεις για την καρτέλα:*

συχνά, βάρκα, κουκί, σκοινί ή σχοινί, πήδημα, δυναμώνω.

7. *Σκέφτομαι και γράφω:*

Με λένε ..... Μένω .....

..... Είμαι μαθητ ..... στο .....

8*. *Συμπληρώνω, γράφοντας, όπου πρέπει, το αρχικό κεφαλαίο:*
(πατέρας, μητέρα, όλυμπος, δίκτη, λασίθι, κρήτη, κατσίκα, αμάλθεια, σπηλιά, νεράιδα, δίας)

Πατέρας των δώδεκα θεών του ..... ήταν ο ..... Όταν γεννήθηκε, η ..... του τον έκρυψε σε μια ..... στο βουνό ....., που βρίσκεται στην ..... στο ..... Εκεί τον μεγάλωσαν τρεις ..... δίνοντάς του γάλα από μια ..... που την έλεγαν .....

ΤΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ

Ο Αντώνης Ανθόπουλος τρελαίνεται για τα πανηγύρια. Με τους φίλους του έχει γυρίσει όλα τα ξωκλήσια του χωριού. Αλλά το πανηγύρι της Παναγίας της Μυρτιδιώτισσας, που γίνεται το Σεπτέμβρη, του αρέσει πιο πολύ απ' όλα. Γίνεται στο μεγάλο μοναστήρι κοντά στη θάλασσα. Μαζεύεται πολύς κόσμος από τα γύρω χωριά. Εφέτος μάλιστα που ήταν Κυριακή ήρθαν πάρα πολλοί προσκυνητές.

Η Νίκη, η ξαδέρφη του Αντώνη, έχει άλλες προτιμήσεις.

– Εμένα μου αρέσουν τ' ανοιξιάτικα πανηγύρια, λέει. Τότε που η γη είναι καταπράσινη και μοσκοβολά. Εκεί, γύρω στο Πάσχα.

– Αχ! το Πάσχα, κάνει ο Αντώνης, που τρώμε αρνί σουβλιστό και κοκορέτσι... Τι μου το θυμίζεις τώρα;

– Εσύ όλο στο φαΐ έχεις το νου σου, του λέει ο Αντρέας. Για θυμήσου όμως και το πανηγύρι του Αϊ-Λια στη Ράχη! Για ν' ανεβούμε ως την κορφή πιάνεται η ανάσα μας...

Ο Αντώνης κουνάει το κεφάλι του.

– Είμαστε όλοι για τα πανηγύρια! κάνει άξαφνα η Σοφία. Το πιο μεγάλο πανηγύρι και το πιο ωραίο δεν το θυμηθήκαμε. Αυτό, καλέ, που γίνεται τον Ιούνιο...

– Μα αυτός δεν έχει πανηγύρια, λέει δειλά ο Αλέκος.

– Άκου τι λέει! Καλέ, στις 10 Ιουνίου τι γίνεται; Θέλετε μεγαλύτερο πανηγύρι;

– Α! κάνουν όλα τα παιδιά. Σωστά, σωστά... Όμως, ώσπου να 'ρθει αυτό το πανηγύρι, θα κάμουμε μαύρα μάτια.

1. *Υπογραμμίζω τα* **κύρια ονόματα** *που διάβασα στο κείμενο και τα γράφω παρακάτω σε πτώση ονομαστική, όπως στα παραδείγματα (κάθε όνομα το γράφω μόνο μια φορά):*

Ονόματα και επώνυμα ανθρώπων Αντώνης Ανδόωουρος, Νίκη, ...

.....

.....

Ονόματα αγίων και γιορτές: Παραγία η .....

.....

Τόποι: .....

Μέρες της εβδομάδας: .....

Μήνες: .....

2. *Συμπληρώνω, όπως στο παράδειγμα:*

Κώστας Βολιώτης – Σοφία Βολιώτη

.....ίκος Δημάκης – .....σπασία .....

.....ιώργος Γιάννακας – .....ασιλική .....

.....λέξης Θωμόπουλος – .....ριστίνα .....

3. *Γράφω το όνομα και το επώνυμο του δασκάλου μου (ή της δασκάλας μου) και δυο συμμαθητών μου:*

.....

.....

.....

4. *Συμπληρώνω τα ονόματα των γιορτών, όπως στο παράδειγμα:*
(Φώτα ή Θεοφάνια, <u>της Παναγίας</u> ή <u>Δεκαπενταύγουστος</u>,
Πάσχα ή Λαμπρή, Χριστούγεννα)

Κοίμηση της Θεοτόκου ή *της Παναγίας* ή *Δεκαπενταύγουστος*

Γέννηση του Χριστού ή .....

Βάφτιση του Χριστού ή ..... ή .....

Ανάσταση του Χριστού ή ..... ή .....

5. *Συμπληρώνω ό,τι λείπει, όπως στο παράδειγμα:*

Κυριακή, *Δευτέρα* , ...ρίτη, ...,

....., ..., ...άββατο.

6. *Λέξεις για την καρτέλα:*

θυμίζω, φανηλάκι, εφέτος ή φέτος, ξάδερφος, -έρφη, -έρφια, ανοιξιάτικος, -η, -ο.

7. *Συμπληρώνω, γράφω και μαθαίνω:*

.....ανουάριος ή .....ενάρης, ...εβρουάριος ή .....λεβάρης,

.....άρτιος ή .....άρτης, ...πρίλιος ή .....πρίλης,

.....άιος ή .....άης, ...ούνιος, ...ούλιος, ...γουστος,

.....επτέμβριος ή .....επτέμβρης, ...κτώβριος ή .....κτώβρης,

.....οέμβριος ή .....οέμβρης, ...εκέμβριος ή .....εκέμβρης.

Ιανουάριος ή .....

.....

.....

.....

.....

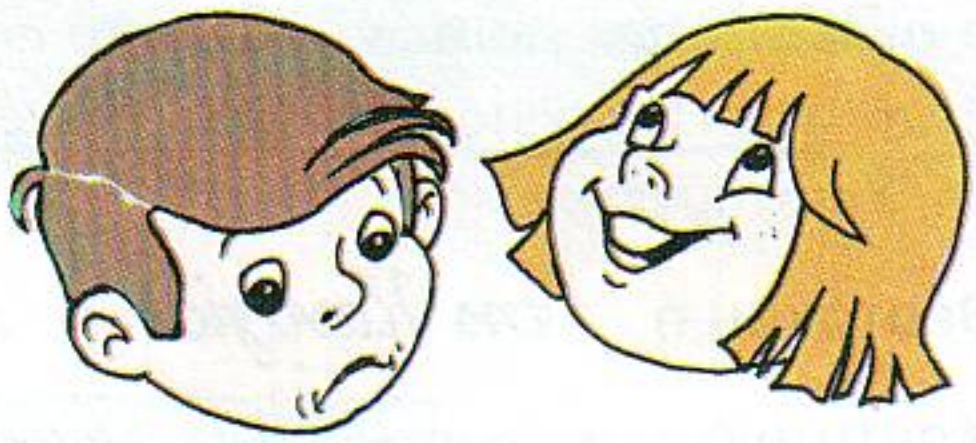

8*. *Από τα παρακάτω ονόματα ξεχωρίζω τα κύρια και τα γράφω σωστά:*

(αϊ–δημήτρης, χωριό, εκκλησία, 28 οκτωβρίου, πανηγύρι, χειμώνας, δεκέμβρης, σωκράτης, μπαρμπα–γιώργος, ελένη νικολάου, άγιος ανδρέας)

Αϊ-Δημήτρης, ...

.....

.....

9*. *Συμπληρώνω τις φράσεις του κειμένου με κάτι δικό μου:*

Τρελαίνομαι για .....

Εμένα μου αρέσουν .....

Για θυμήσου .....

Αύριο Ανθολόγιο

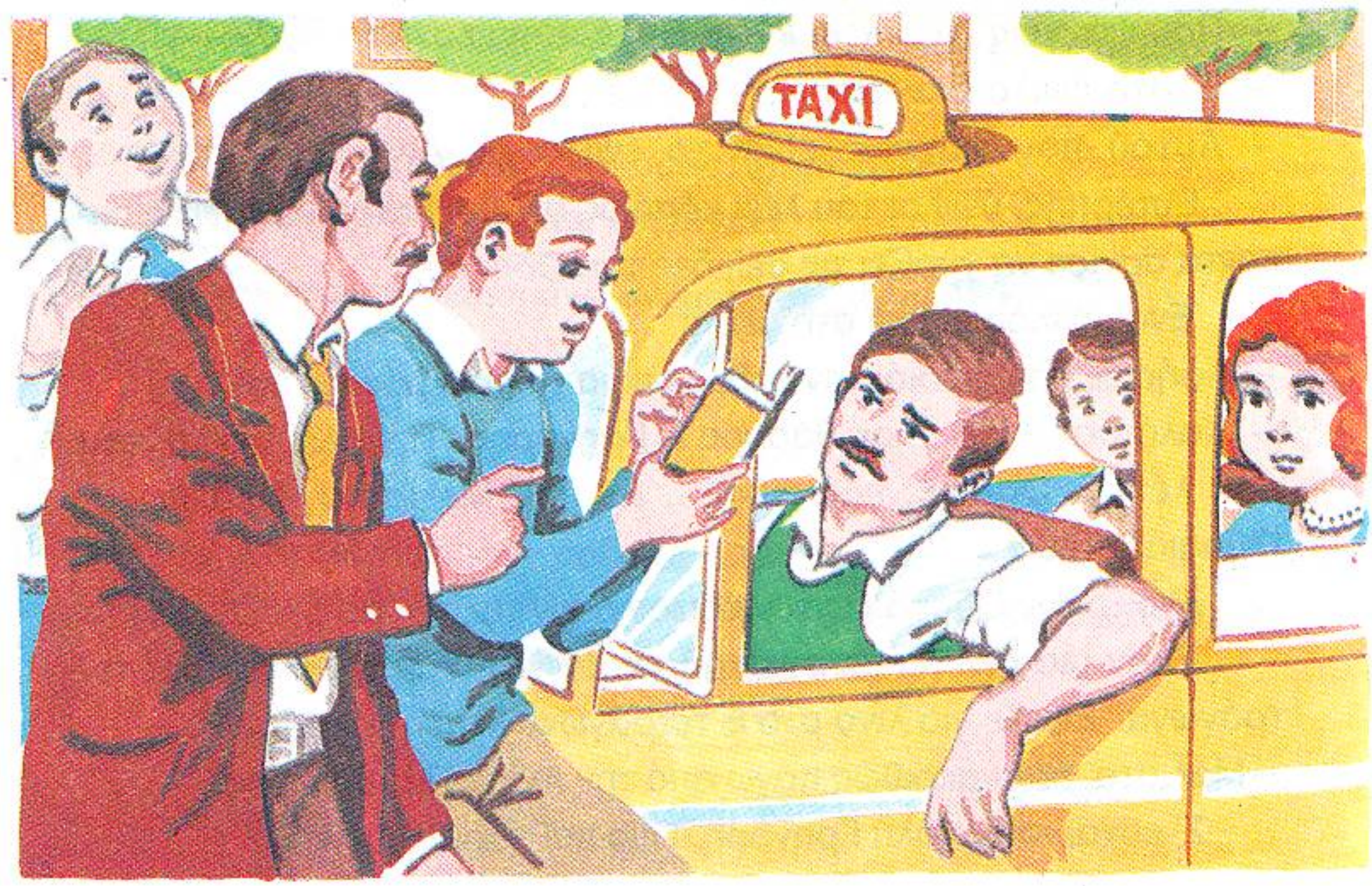

ΟΔΟΣ ΕΥΤΕΡΠΗΣ 13

Είχαμε κατεβεί με τη μητέρα στον Πειραιά. Δεν ξέραμε τους δρόμους καλά και πήραμε ένα ταξί, για να πάμε στο γραφείο ενός δικηγόρου.

– Πού πάμε; ρωτά ο ταξιτζής.
– Οδός Ευτέρπης 13.
– Πού είναι αυτός ο δρόμος;
– Δεν ξέρω ακριβώς, αλλά νομίζω...
– Άσε, θα ρωτήσω εδώ στην πλατεία.

Σταμάτησε κάπως απότομα. Ήταν εκεί σταματημένα πολλά ταξί.

– Ε, Γρηγόρη, λέει σ' ένα συνάδελφό του. Για κοίταξε, πού είναι η οδός Ευτέρπης;
– Ευτέρπης είπες; Κάπου μου έχει ξανατύχει. Για στάσου!

Πήρε από το ταξί του ένα κοντόχοντρο βιβλιαράκι.

Ήταν ο *Οδηγός Αθήνας, Πειραιά και προαστίων*. Άρχισε να το φυλλομετρά*. Γύρω του μαζεύτηκαν κι άλλοι ταξιτζήδες.

*φυλλομετρά = *γυρίζει τα φύλλα, ξεφυλλίζει.*

– Πού ψάχνεις; του λέει ένας. Ευτέρπης, ευ. Στο έψιλο ύψιλο.
– Ε, στο έψιλο δεν ψάχνω; Πού ψάχνω;
– Αυτού που ψάχνεις είναι το έψιλο φι. Λίγο πιο μπροστά, Ευτέρπης, ύψιλο! του λέει κάποιος άλλος. Και πηγαίνοντας πιο κοντά άρχισε να γυρίζει τις σελίδες του Οδηγού.

Ένας άλλος μπήκε στη μέση:

– Αφήστε, βρε παιδιά, τον άνθρωπο να το βρει μόνος του!
– Καλά σας λέει! πήρε θάρρος ο Γρηγόρης. Τι έψιλο, ύψιλο, ταυ μου λέτε... Ορίστε, εδώ είναι... Εκάλη, Μελίσσια, Νέα Ιωνία, Πειραιάς, 165 Ε.

Άνοιξε τον Οδηγό και τον έδωσε στον ταξιτζή μας.

Ήταν μια σελίδα με σχεδιάγραμμα χωρισμένη σε μεγάλα τετράγωνα. Έψαξε για λίγο στο Ε τετράγωνο και τη βρήκε.

– Μάλιστα, είναι ακριβώς πάνω από την Αγίας Παρασκευής.

Σ' ευχαριστώ πολύ Γρηγόρη. Γεια και χαρά!

1. *Γράφω σε* **αλφαβητική σειρά** *τις παρακάτω οδούς, προσέχοντας, εκτός από το πρώτο, και το δεύτερο γράμμα:*
(Αμαρουσίου, Γενναδίου, Ασκληπιού, Βόλου, Γυθείου, Βάρης, Αλαμάνας, Βυζαντίου, Γλυφάδας)

Από Α:	Από Β:	Από Γ:
Αλαμάνας	Βάρης	Γενναδίου
.....	.....	.....
.....	.....	.....

2. *Υπογραμμίζω στο κείμενο τρεις λέξεις που αρχίζουν από άλφα και τρεις από έψιλον. Ύστερα τις γράφω εδώ σε αλφαβητική σειρά:*

Από άλφα: .....

Από έψιλον: .....

3. *Βρίσκω και υπογραμμίζω δυο ονόματα που δεν είναι σε αλφαβητική σειρά:*

Δαίδαλος, Δέσποινα, Διονύσης, Δημήτρης.
Ιάκωβος, Ισμήνη, Ιουλία, Ιφιγένεια.

- *Ξαναγράφω τα παραπάνω ονόματα σε αλφαβητική σειρά:*

.....

.....

4. *Γράφω τα ζευγάρια των οδών σε αλφαβητική σειρά:*
(Αυλίδας–Αβλίχου, Αφεντούλη–Αυξεντίου, Εφέσου–Ευτυχίας, Έβρου–Ευρυδίκης, Εφταλιώτη–Ευτέρπης)

Αβλίχου-Αυλίδας, ...

.....

.....

5. *Λέξεις για την καρτέλα:*

ταξί – ταξιτζής, διυπηρέτος, θάρρος, ακριβώς

6. *Κάποιος μπέρδεψε μερικές φράσεις του κειμένου. Γράφω σε κάθε παρένθεση τον αριθμό που δείχνει με ποια σειρά εξελίχθηκε η ιστορία. Ύστερα τη διαβάζω με τη σωστή σειρά:*

(3) – Οδός Ευτέρπης 13.

( ) Πήραμε ένα ταξί.

( ) – Πού πάμε; ρωτά ο ταξιτζής.

( ) – Ε, Γρηγόρη,πού είναι η οδός Ευτέρπης;

( ) – Άσε, θα ρωτήσω εδώ στην πλατεία.

( ) Άρχισε να το φυλλομετρά.

( ) – Πού ψάχνεις; του λέει ένας.

( ) Πήρε από το ταξί του ένα βιβλιαράκι.

( ) – Ευτέρπης είπες; Κάπου μου έχει ξανατύχει.

( ) – Ε, στο έψιλο δεν ψάχνω; Πού ψάχνω;

7. *Γράφω και μαθαίνω:*

Πήρε από το ταξί του ένα βιβλιαράκι.
Ήταν ο Οδηγός Αθήνας, Πειραιά και προαστίων.

.....

.....

.....

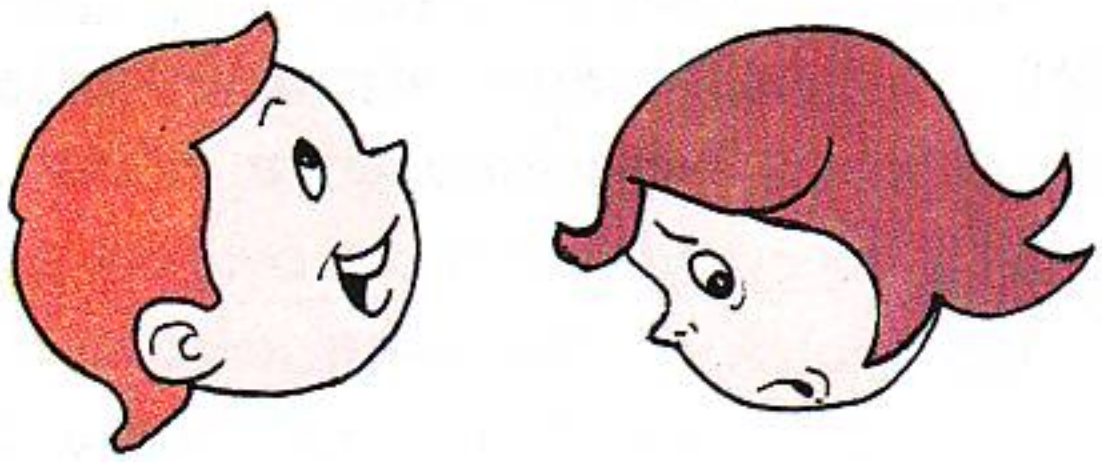

8*. *Σκέφτομαι και γράφω:*

Πήραμε ένα ταξί...

9*. *Γράφω σε κάθε σειρά από 4 λέξεις της καρτέλας μου σε αλφαβητική σειρά:*

Από κάπα: .....

Από λάμδα: .....

Από μι: .....

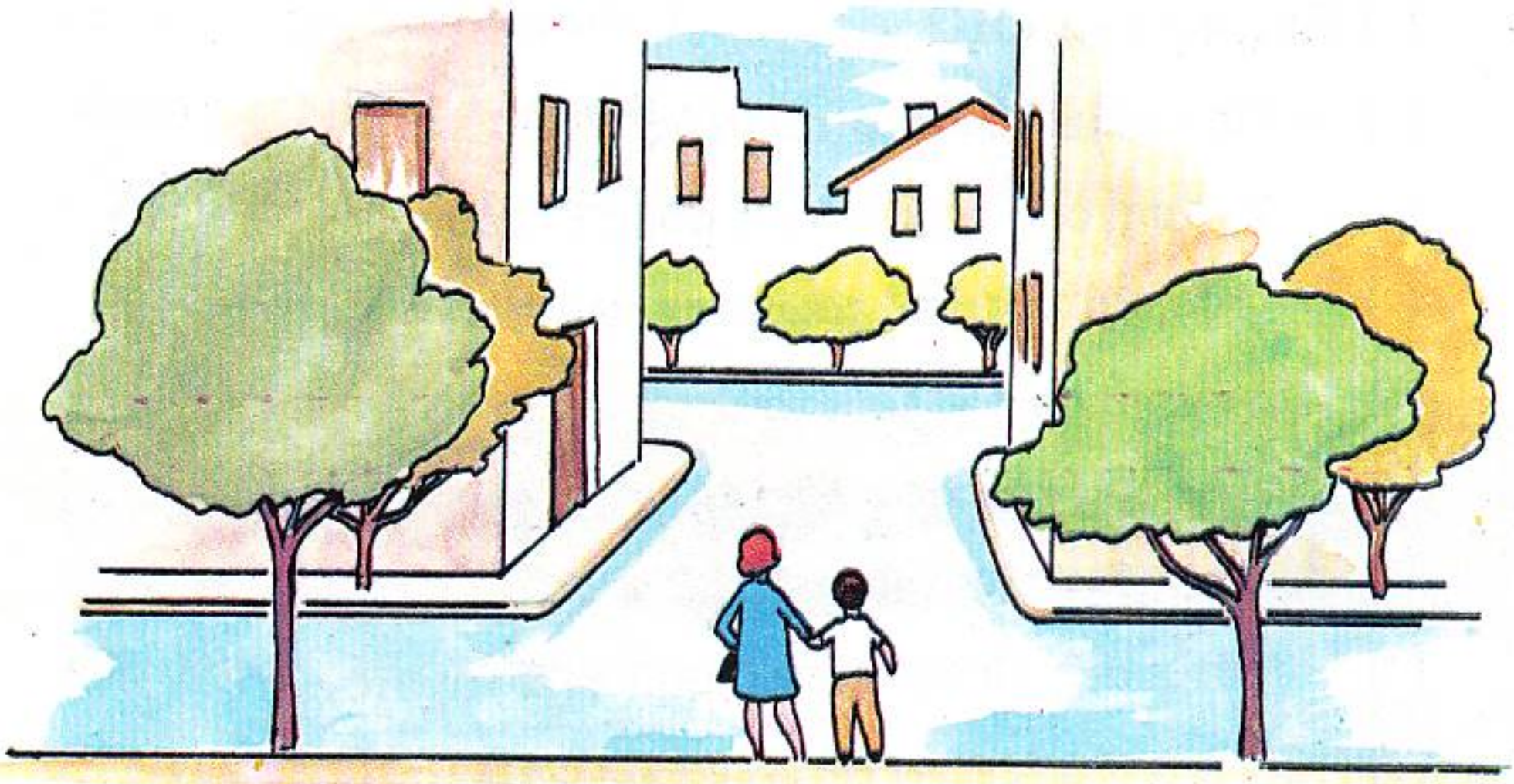

ΟΔΟΙ: Δῆμος ἢ Κοινότης Συνοικία ἢ Περιοχή	ΦΥΛΛΟ ΧΑΡΤΗ
ΡΑΛΛΗ Ι, Πειραιεύς,Πειραϊκή	164Δ
ΡΑΛΛΗ ἢ ΠΑΠΑΣΤΑΜΑΤΗ ΕΛ. Περιστέρι,Ν.Ζωή	66Ε
ΡΑΜΝΟΥΝΤΟΣ Ν.Ἰωνία,Ἐλευθερούπολις	53Δ
ΡΑΜΝΟΥΣΙΩΝ Ἀθῆναι,Ἄνω Πετράλωνα	123Ε
ΡΑΜΦΟΥ Ἀθῆναι,Ἅγ.Ἐλευθέριος Ἀχαρνῶν	70Ε
ΡΑΝΚΕ Γαλάτσι,Περιβόλια	89Δ
ΡΑΠΤΑΡΧΟΥ Ἀθῆναι,Ἑλληνορρώσων .	109Δ
ΡΑΤΖΙΕΡΗ Ἀθῆναι,Φιλοπάππου	144Α
ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΥ Ἀθῆναι,Ἅγ.Σώστης ..	159Β,160Γ
ΡΑΧΗΣ Χαλάνδρι,Πολύδροσο	76Γ
ΡΑΨΑΝΗΣ Ἀθῆναι,Ἀμπελόκηποι	127Α
ΡΕΑΣ Ἀθῆναι,Κάτω Πετράλωνα	142Α
ΡΕΑΣ Γαλάτσι,Λαμπρινή	72Γ
ΡΕΑΣ Γλυφάδα	198Β,199Α
ΡΕΑΣ Καλλιθέα,Χαροκόπου	142Ε
ΡΕΑΣ Κηφισιά,ΚΑΤ	25Δ
ΡΕΑΣ Ν.Λιόσια,Ἅγ.Νικόλαος	31Δ
ΡΕΑΣ Πέραμα,Ν.Ἰκόνιο	134Δ
ΡΕΑΣ Περιστέρι,Κηπούπολις	46Ζ
ΡΕΑΣ Φιλοθέη	74ΓΕ
ΡΕΓΓΟΥΚΟΥ ΑΝΘ/ΛΟΧΑΓΟΥ Ἀθῆναι, Τρεῖς Γέφυρες	69Ζ,87Β
ΡΕΔΙΑΔΗ ΔΕΥΚΑΛΙΩΝΟΣ Πειραιεύς, Πειραϊκή	164Ζ
ΡΕΘΥΜΝΗΣ Ἅγ.Δημήτριος,Μοναστήριο -Ἄνοιξις	171Ε,178Α
ΡΕΘΥΜΝΗΣ Αἰγάλεω,Ἱεράπολις	101Δ
ΡΕΘΥΜΝΗΣ Ἀμαρούσιο	41Β
ΡΕΘΥΜΝΗΣ Ἀργυρούπολις	185Α
ΡΕΘΥΜΝΗΣ Γαλάτσι,Κρητικά	71Ζ,72Ε,90Α
ΡΕΘΥΜΝΗΣ Κορυδαλλός,Φυλακές	117Β
ΡΕΘΥΜΝΗΣ Λυκόβρυση	23Ζ
ΡΕΘΥΜΝΗΣ Ν.Λιόσια,Ἅγ.Φανούριος .	68Β
ΡΕΘΥΜΝΗΣ Ν.Φιλαδέλφεια	35Δ
ΡΕΘΥΜΝΗΣ Πειραιεύς,Προφ.Ἠλίας ..	166Β
ΡΕΘΥΜΝΗΣ Περιστέρι	86Γ
ΡΕΘΥΜΝΗΣ Χαϊδάρι,Ἀστυθέα	83Ε
ΡΕΘΥΜΝΟΥ Ἁγ.Βαρβάρα,Λοιμωδῶν ...	101Ε
ΡΕΘΥΜΝΟΥ Ἀθῆναι,Μουσεῖο	106ΔΖ
ΡΕΘΥΜΝΟΥ Γλυφάδα	190Ζ,195Β
ΡΕΘΥΜΝΟΥ Ν.Ἰωνία,Νεόκτιστα Νεαπόλεως	54ΓΕ
ΡΕΜΒΗΣ Κηφισιά,Ν.Κηφισιά	7Ζ,14Β
ΡΕΜΟΥΝΔΟΥ Ἀθῆναι,Ἅγ.Παντελεήμων Ἀχαρνῶν	106Α
ΡΕΜΠΕΛΟΥ Δάφνη,Ἄνω Δάφνη	160Α
ΡΕΝΕ ΠΥΩ Ἀθῆναι,Ν.Κόσμος	144Ε
ΡΕΝΙΕΡΗ Ἀθῆναι,Ἄνω Πατήσια	70Δ
ΡΕΝΙΕΡΗ Μ. Φιλοθέη	74Δ
ΡΕΝΤΗ Θ. Ἀθῆναι,Κουκάκι	144Α
ΡΕΠΕΤΣΑ ΛΟΧΑΓΟΥ Πειραιεύς,Εὐαγγελίστρια	154Ζ
ΡΕΠΟΥΛΗ Κερατσίνι,Ταμπούρια	136Ε
ΡΕΠΠΑ Δ. Παπάγου	129Β,129Γ
ΡΕΣΤΕΜΗ Μοσχάτο	156ΓΕ
ΡΕΤΣΙΝΑ Πειραιεύς,Καμίνια	154Α
ΡΗΓΑ ΠΑΛΑΜΗΔΟΥ Ἀθῆναι,Ψυρρή	123Δ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Ἁγ.Βαρβάρα	100ΕΖ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Ἁγ.Παρασκευή,ΕΡΤ ..	96Α
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Ἅγ.Ἀνάργυροι	50Ζ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Ἅγ.Δημήτριος	160Ζ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Ἀθῆναι,Ἀκαδημία ..	124ΒΔ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Αἰγάλεω	102Ζ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Ἅλιμος,Καλαμάκι ...	176Ζ,177Γ

ΟΔΟΙ: Δῆμος ἢ Κοινότης Συνοικία ἢ Περιοχή	ΦΥΛΛΟ ΧΑΡΤΗ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Ἀμαρούσιο-Πεύκη ...	39ΑΒ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Βούλα,Κάτω Βούλα ...	199Ζ,202Β
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Βριλήσσια,Ἄνω Βριλήσσια	43ΕΖ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Βύρων,Μεταμόρφωσις .	146Ε
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Γλυφάδα	199Δ,200ΑΓ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Δραπετσώνα,Ἅγ.Φανούριος	152ΔΖ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Ἑλληνικό,Σούρμενα .	191Δ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Ζωγράφου	127Ε
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Ἡλιούπολις,Πλ.Βασ. Ὄλγας	173Γ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Καισαριανή	147ΒΔ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Καλλιθέα,Χαροκόπου .	142Ζ,143Ε
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Καματερό,Γεροβουνό .	33Β,34Α
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Κερατσίνι,Ἀμφιάλη .	135Β,135ΒΔ, 136Γ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Κηφισιά,Σταθμός ΗΣΑΠ	24Β,25Α
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Κορυδαλλός,Πλ.Βασ. Γεωργίου Α'	118Ζ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Μελίσσια	42Β
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Μεταμόρφωσις-Μποφίλια	21Ε
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Μοσχάτο	156ΓΔ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Ν.Ἰωνία,Ἰωνία	53Γ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Ν.Λιόσια,Ζωοδόχος Πηγή	68Γ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Ν.Πεντέλη	44Β
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Ν.Φιλαδέλφεια	35Δ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Ν.Φιλαδέλφεια,Κόκκινος Μύλος	35Γ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Ν.Χαλκηδών	69Ζ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Ν.Ψυχικό	92Ζ,93Ε
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Νίκαια	138Γ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Π.Φάληρο	169ΕΖ,176Β
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Πειραιεύς,Προφ.Ἠλίας	154Ζ,166Β
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Πέραμα	132ΑΓ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Περιστέρι	85Ζ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Πετρούπολις,Κηπούπολις	47Δ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Ταῦρος	141Δ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Χαϊδάρι,Δάσος	82Α,82Β
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ Χαλάνδρι,Κάτω Χαλάνδρι	75Ζ
ΡΗΓΙΛΛΗΣ Ἀθῆναι,Πλ.Ρηγίλλης	125Ε
ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ Ἅλιμος,Ἐκτελωνιστῶν	178Δ
ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ Ν.Λιόσια, Ν.Σεπόλια	68Δ
ΡΗΝΕΙΑΣ Ἀθῆναι,Κυψέλη	107Α
ΡΙΓΚΑΛ Ἀθῆναι,Παγκράτι	146Γ
ΡΙΖΑΡΗ Ἀθῆναι,Πλ.Ρηγίλλης-Παγκράτι	125Ζ
ΡΙΖΑΡΗ Καματερό,Πύργος Βασιλίσσης	34Ε
ΡΙΖΑΡΕΙΟΥ Χαλάνδρι,Ριζάρειος	56Ζ,75Β
ΡΙΖΟΥ Ἀθῆναι,Πεδίον Ἄρεως	106ΓΔ
ΡΙΖΟΥ Ν. Πειραιεύς,Ν.Φάληρο	155Δ
ΡΙΖΟΥ ΝΕΡΟΥΛΟΥ Ἀθῆναι,Κυπριάδου	71Ζ,89ΑΒ
ΡΙΖΟΥΝΤΟΣ Ἑλληνικό,Ἄνω Ἑλληνικό (Σούρμενα)	185Ε,191ΑΓ
ΡΙΖΟΥ ΡΟΪΛΟΥ Ἀθῆναι,Κυπριάδου ..	89ΑΒ
ΡΙΚΑΚΗ Ἀθῆναι,Κάτω Πατήσια	87Δ
ΡΙΜΙΝΙ Ἅγ.Δημήτριος,Σαρωνικός ..	171Ε
ΡΙΜΙΝΙ Αἰγάλεω,Λιόψια	83Ζ,84Γ
ΡΙΜΙΝΙ Λυκόβρυση	23Β
ΡΙΜΙΝΙ Ν.Ἰωνία,Ἰωνία	36Ε,53Α
ΡΙΜΙΝΙ Ν.Φιλαδέλφεια	35Δ
ΡΙΜΙΝΙ Πέραμα	132Γ
ΡΙΜΙΝΙ Φιλοθέη	74Γ

ΤΟ ΤΡΕΝΟ

Τρέχει ακούραστο το τρένο
Κυριακή, καθημερνή
(τσάφα, τσούφ! η μηχανή).
– Γιάννη μου, θα σε προσμένω
κάποια μέρα γιορτινή...

Σπερχειός, Λάρισα, Τέμπη,
Όσσα καταπράσινη!
(τσάφα, τσουφ! η μηχανή),
και σε γαλαρία* κι αν έμπει
μη φοβάσαι σκοτεινή.

Μες στο τρένο Έλληνες, Γάλλοι,
Ιταλοί και Γερμανοί,
(τσάφα, τσουφ! η μηχανή).
Τι ανακάτωμα, τι ζάλη,
άλλη φάτσα, άλλη φωνή.

Τ' Αϊ-Λια να ένα ξωκλήσι
σε κορφούλα φωτεινή,
(τσάφα, τσουφ! η μηχανή),
δυο ματάκια κλαίνε βρύση,
παν για χώρα μακρινή...

ΒΑΣΙΚΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Α

αίνιγμα
ακριβώς
ακρογιαλιά, ακρογιάλι
ανάμεσα
ανάποδα
ανήφορος
ανοιξιάτικος, -η, -ο
ασπρίζω
αυλάκι
αφρός

Β

βάθος
βάρκα
βαστώ
βέβαια
βήμα
βιάζομαι
βλαβερός, -ή, -ό
βουίζω
βροντώ

Γ

γαλανός, -ή, -ό
γείτονας, γειτόνισσα
γερός, -ή, -ό
γήπεδο
γνωρίζω

Δ

δικηγόρος
δυναμώνω

Ε

είδηση
ελιά
έξυπνος, -η, -ο
εξώφυλλο
επισκέπτομαι
εργοστάσιο
ερώτηση
εφέτος *και* φέτος

Η

ηλεκτρικό
ήρωας
ηρωικός, -ή, -ό

Θ

θάρρος
θαρρώ
θυμίζω

Ι

ιατρείο
ίδιος, ίδια, ίδιο

Κ

καθαριότητα
καλάθι
καρβέλι
κατήφορος
καφές
κινδυνεύω
κίνδυνος
κιτρινίζω
κλοτσιά
κοροϊδεύω
κουπί
κρασί
κυλώ
κυνηγώ

Λ

λεπτό
λεφτά
λύπη
λυπημένος, -η, -ο

Μ

μακριά
μακρινός, -ή, -ό
μεσάνυχτα
μηλιά
μηχανή
μοναχός, -ή, -ό
μουρμουρίζω
μουσική
μυρίζω

Ν

ναυτικός

Ξ

ξάδερφος, ξαδέρφη, ξαδέρφια
ξεχωρίζω
ξημερώνει

Ο

όρεξη

Π

παλεύω
πανηγύρι
παράξενος, -η, -ο
παραπέρα
πάτωμα
πεδιάδα
πειράζω
περίεργος, -η, -ο
πήδημα
πλαγιά
πόλεμος
πολεμώ
πονοκέφαλος
πουθενά
πρόβατο
προτιμώ
πρωινός, -ή, -ό
πωλητής, πωλήτρια

Σ

σιδερένιος, -ια, -ιο
σκέφτομαι
σκοτεινός, -ή, -ό
σκούρος, -α, -ο
στέγη
στιγμή
στροφή
συζήτηση
συνεργείο
συνεχίζω
συχνά
σχοινί *και* σκοινί
σωπαίνω

Τ

ταξί
ταξιτζής
τέλος
τεντώνω
τεχνίτης
τιμόνι
τρελός, -ή, -ό

Φ

φαίνομαι
φανερώνω
φαρδύς, -ιά, -ύ
φέτος και εφέτος
φίλος, φίλη
φόβος
φορτηγό
φράχτης
φτάνω
φωτεινός, -ή, -ό

Χ

χαρούμενος, -η, -ο
χρειάζομαι
χρωματιστός
χώνω

Ψ

ψηλώνω
ψιχαλίζει

Ω

ωφέλιμος, -η, -ο

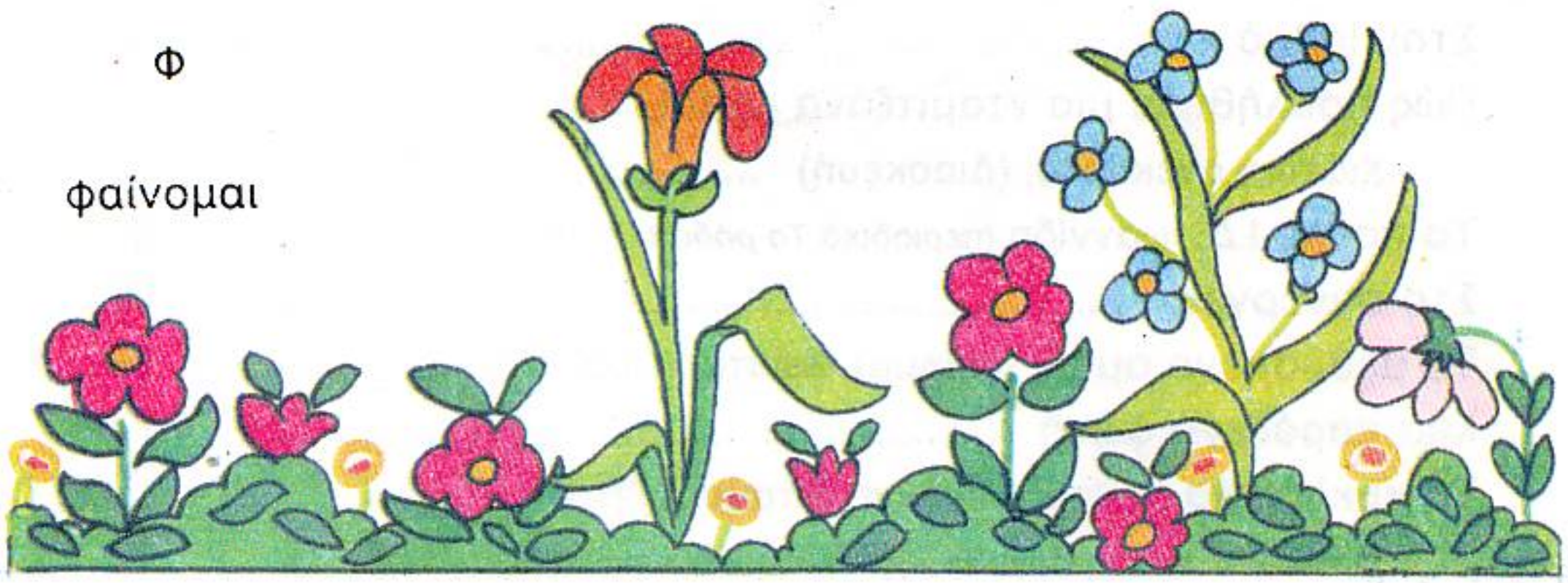

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

Ιστορία χωρίς λόγια 9

Ειρήνη (ποίημα), Χάρη Σακελλαρίου

(Το αλφαβητάρι των πουλιών, Ι.Γ. Βασιλείου, 1982) 11

Κελαηδισμοί 13

Πρωινό ξύπνημα 16

Στο αεροπλάνο 21

Πώς άλλαξε η ζωή μιας πόλης 24

Καλύτερα ο κόκορας... 28

Η οδοντίατρος στο σχολείο 32

Το τραγούδι της αγάπης (ποίημα), Γιάννη Νεγρεπόντη

(*Ο φίλος μας ο Αίσωπος*, Κέδρος 1979) 36

Φθινόπωρο 41

Το ημερολόγιο της Βάσως 44

Οι δυο γέροι 48

Καθένας κάνει τη δουλειά του 49

Στον Ισθμό 53

Πώς πουλήθηκε μια νταμιτζάνα κρασί,

Χιώτικο ανέκδοτο, (Διασκευή) 57

Το πουλί, Ι.Δ. Ιωαννίδη (περιοδικό *Το ρόδι*, τ. 7, 1977) 61

Στο συνεργείο 65

Το μεθυσμένο αμάξι (ποίημα), Κώστα Χωρεάνθη 69

Μια παράξενη φωνή 72

Το κυκλάμινο (ποίημα), Γιάννη Ρίτσου

(Δεκαοχτώ λιανοτράγουδα της πικρής πατρίδας, Κέδρος 1973) 74

Το χωριό μου (ποίημα), Ελένης Χωρεάνθη 75
Ο δειλός κυνηγός, Μύθος του Αισώπου (Διασκευή) 78
Ο Μήτσος Μπατζής και το κλαρίνο του, Μαρίας Κυνηγού
(περιοδικό, *Το ρόδι*, τ. 21, 1979) 81
Οι πιτσιρίκοι κάνουν αντίσταση, Δημήτρη Ψαθά
(από το βιβλίο *Αντίσταση* Εκδ. Ι. Μαρή, 1976) 85
Ένα... μεγάλο ταξίδι 89
Τα πανηγύρια, Ελένης Χωρεάνθη 93
Οδός Ευτέρπης 13 97
Το τρένο (ποίημα), Κώστα Χωρεάνθη 102
Βασικό λεξιλόγιο 103

ΕΚΔΟΣΗ ΚΑ' 2003 - ΑΝΤΙΤΥΠΑ: 180.000, ΑΡ. ΣΥΜΒ.: 3751/14-11-02
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΑΦΟΙ Γ. ΚΙΩΤΗ ΟΕ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Γ. ΜΑΝΔΑΛΑΚΗΣ

ISBN SET 1960 – 06 – 0098 – 8
960 – 06 – 0099 – 6